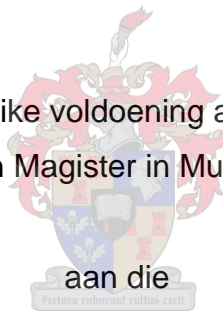


DIE PERSEVERANCE KERSFEESORKES AS VERTEENWOORDIGENDE VOORBEELD VAN GEMEENSKAPSMUSIEK IN DIE WES-KAAP

deur

SUSARA MARGARETHA THERON

Tesis ingelewer ter gedeeltelike voldoening aan die vereistes vir die graad
van Magister in Musiek



aan die
Universiteit van Stellenbosch

Departement Musiek
Lettere en Wysbegeerte
Studieleier: Winfried Lüdemann
Datum: Desember 2010

Verklaring

Deur hierdie tesis elektronies in te lewer, verklaar ek dat die geheel van die werk hierin vervat, my eie, oorspronklike werk is, dat ek die outeursregeienaar daarvan is (behalwe tot die mate uitdruklik anders aangedui) en dat ek dit nie vantevore, in die geheel of gedeeltelik, ter verkryging van enige kwalifikasie aangebied het nie.

S.M. THERON

Studentenommer: 11337052

Datum 22 November 2010

Kopiereg © 2010 Universiteit van Stellenbosch
Alle regte voorbehou

OPSOMMING

Die Kersfeesorkeste is 'n Christelike tradisie binne die Kleurling-gemeenskap van die Wes-Kaap wat dissipline en goeie waardes by lede van hierdie gemeenskap inboesem en musiek in voorheen benadeelde en minderbevoorregte sektore van die samelewing bevorder. Die geskiedenis en agtergrond van die Kersfeesorkeste is soortgelyk aan dié van die Kaapse Klopse en die Maleierkore, wat veral prominent na vore kom tydens die Kersfees- en Nuwejaarsfeestelikhede in die Kaap. Alhoewel hierdie drie groepe 'n nou verbintenis tot mekaar het en dikwels deur die publiek saamgroepeer word, funksioneer hulle onafhanklik van mekaar en is daar beduidende verskille in kultuur, repertoire, kleredrag, organisatoriese struktuur en samestelling.

Hierdie studie fokus op die Perseverance Kersfeesorkes en ondersoek dié orkes in sy vele fasette binne die raamwerk van wat in die musiekwetenskap deesdae “gemeenskapsmusiek” genoem word. Die kenmerke van die begrip “gemeenskapsmusiek”, soos dit in die laaste 15 jaar in ander lande geformuleer is, word aan die hand van die Perseverance Kersfeesorkes getoets om uit te vind of die Perseverance Kersfeesorkes as 'n voorbeeld van gemeenskapsmusiek beskou kan word en, omgekeerd, of die begrip “gemeenskapsmusiek” aan die hand van hierdie geval in alle opsigte gepas is of dalk aangepas moet word.

SUMMARY

Christmas Bands are a Christian tradition within the Coloured community of the Western Cape that instils discipline and values amongst members of this community and promotes music within previously disadvantaged and under-privileged sectors of society. The history and background of the Christmas Bands is similar to that of the Cape Minstrels and Malay Choirs, who are very prominent during the Christmas and New Year festivities in the Cape. Although these three groups have a close connection they function independently of each other. There are significant differences amongst these groups in respect of culture, repertoire, uniform, organisational structure and composition.

This study focuses on the Perseverance Christmas Band and examines this band in all its different facets within the framework of what, in current musicological terminology, is called “community music”. The characteristics of the concept of community music, as they have been formulated in other countries over the last 15 years, are tested against the Perseverance Christmas Band to determine whether the Perseverance Christmas Band should be understood as a example of community music and, vice versa, whether the concept of community music itself is valid when measured against the Perseverance Christmas Band or whether it needs adjustment or expansion.

DANKBETUIGINGS

My opregte dank en besondere waardering aan die volgende persone:

My seun, Niel, vir al die opofferinge wat hy moes maak tydens hierdie studie.

My ouers, Danie en Aletta, vir hul volgehoue ondersteuning, aanmoediging en vertrouwe in my.

My vriende en familie, vir hul belangstelling, begrip en geduld.

Die skoolhoof van die Hoërskool Durbanville, mnr. George Germishuys, en my kollega en vriendin, Chrisna Esterhuyse, vir die ruimte en ondersteuning om hierdie studie suksesvol te voltooi.

My studieleier, prof. Winfried Lüdeman, vir sy kundige leiding, raad en bystand deur die loop van hierdie studie.

Al die lede van die Perseverance Kersfeesorkes vir hul gasvryheid en openhartigheid en vir die waardevolle bydrae wat hulle tot my lewe gemaak het.

My Hemelse Vader, vir die inspirasie en deursettingsvermoë om hierdie studie te voltooi.

Met liefdevolle herinnering word hierdie tesis opgedra aan my vriendin en kollega in musiek, Lizeth Malan.

INHOUDSOPGAWE

HOOFSTUK 1: INLEIDING.....	10
1.1 Motivering vir die studie	10
1.2 Doel van die studie.....	12
1.3 Navorsingsmetode	12
1.4 Bronne.....	14
1.4.1 Waarneming en deelnemende waarneming.....	15
1.4.2 Onderhoude	16
1.4.3 Skriftelike bronne	17
1.5 Probleme ten opsigte van die insameling van inligting	18
1.6 Slot.....	18
 HOOFSTUK 2: LITERATUURSTUDIE.....	 20
2.1 Kersfeesorkeste	20
2.2 Gemeenskapsmusiek.....	22
2.3 Slot.....	25
 HOOFSTUK 3: GEMEENSKAPSMUSIEK.....	 26
3.1 Die begrip gemeenskap	27
3.2 Gemeenskapsmusiek.....	29
3.3 Kenmerke van gemeenskapsmusiek	32
3.3.1 Die verskeidenheid en diversiteit van tipes musiek wat die kulturele lewe van die gemeenskap reflekteer en verryk, word benadruk	33
3.3.2 Die aktiewe deelname deur lede aan die musiekmaakproses (uitvoering, improvisasie en komposisie)	35
3.3.3 Die ontwikkeling van aktiewe musikale bewustheid, wat toepaslike mondelinge musikale kennis insluit.....	35
3.3.4 Veelvuldige leerling-onderwyserverhoudinge en -prosesse	36
3.3.5 Die verbintenis tot 'n lewenslange musikale opvoeding en toegang vir alle lede van die gemeenskap	37
3.3.6 Bewustheid van die noodsaaklikheid om stemlose en minderbevoorregte individue en groepe te betrek	38

3.3.7	Erkenning dat lede se sosiale en persoonlike groei net so belangrik is as hulle musikale groei.....	39
3.3.8	Oortuiging in die waarde en gebruik van musiek om interkulturele aanvaarding en verstandhoudings te bevorder	41
3.3.9	Respek vir kulturele eiendom van 'n gegewe gemeenskap en erkenning van beide individuele- en groepeienaarskap van musiek	41
3.3.10	Deurlopende verbintenis tot rekenskap deur middel van gereelde diverse assesserings en evalueringsprosedures	42
3.3.11	Koestering van persoonlike genot en vertroue in individuele kreatiwiteit	42
3.3.12	Buigbare metodes van onderrig, leer en fasilitering	43
3.3.13	Uitnemendheid/gehalte ten opsigte van beide die proses en die uitkoms van musiekmaak relatief tot die deelnemers se individuele doelwitte	45
3.3.14	Respek vir die oorsprong en intensies van die bepaalde musiekpraktyk	46
3.4	Samevatting	47

HOOFSTUK 4: ALGEMENE OORSIG OOR DIE KERSFEESORKESTE ... 48

4.1	Agtergrond	48
4.2	Kersfeesorkeste	52
4.2.1	Kompetisies	54
4.2.2	Repertorium	60
4.2.3	Musiekinstrumente	61

HOOFSTUK 5: DIE PERSEVERANCE KERSFEESORKES 64

5.1	Die stigtingsjare en geskiedenis.....	64
5.1.1	Johannes "Pappa" Moore.....	71
5.2	Orkesmeesters en afrigters	73
5.2.1	John Frans (1969 – ±1977).....	73
5.2.2	Charles Stevens (1981 – 1988)	76
5.2.4	Collin Hopley (1987 – 2006).....	80
5.2.5	Shane Hannie (1994 – 2010+)	83

5.2.6 Ander belangrike afrigters	85
5.3 Karakteristieke van die lede van die Perseverance Kersfeesorkes.....	88
5.4 Visie, missie, waardes en doelwitte van die Perseverance Kersfeesorkes	89
5.4.1 Visie	89
5.4.2 Missie.....	89
5.4.3 Waardes.....	89
5.4.4 Doelwitte	90
5.5 Leuse	91
5.6 Wapen.....	91
5.7 Organisasie en struktuur	92
5.8 Lidmaatskap.....	98
5.9 Kleredrag.....	101
5.10 Repertorium.....	104
5.11 Die musiekontwikkelingsprogram	105
5.12 Instrumentasie	108
5.13 Aktiwiteite	110
5.13.1 Kompetisies	110
5.13.2 Parades	120
5.13.3 Begrafnisse	124
5.13.4 Uitreiking	125
5.13.5 Formele optredes	125
5.15 Slot	127

HOOFSTUK 6: DIE PERSEVERANCE KERSFEESORKES AS VOORBEELD VAN GEMEENSKAPSMUSIEK 128

6.1 Die verskeidenheid en diversiteit van tipes musiek wat die kulturele lewe van die gemeenskap reflekteer en verryk, word benadruk.....	128
6.2 Die aktiewe deelname deur lede aan die musiekmaakproses (uitvoering, improvisasie, komposisie)	134
6.3 Die ontwikkeling van musikale bewustheid, wat toepaslike musikale kennis insluit.....	138
6.4 Veelvuldige leerling-onderwyserverhoudinge en -prosesse	143

6.5 Die verbintenis tot 'n lewenslange musikale opvoeding en toegang vir alle lede van die gemeenskap.....	145
6.6 Bewusmaking van die behoefte om stemlose en minderbevoorregte individue en groepe te betrek.....	149
6.7 Erkenning dat lede se sosiale en persoonlike groei net so belangrik is as hul musikale groei	151
6.8 Geloof in die waarde en gebruik van musiek om interkulturele aanvaarding en begrip te kweek	157
6.9 Respek vir kulturele eiendom van 'n gegewe gemeenskap en erkenning van beide individuele en groepeienaarskap van musiek ..	161
6.10 Deurlopende verbintenis tot rekenskap deur middel van gereelde diverse assesserings en evalueringsprosedures.....	161
6.11 Koestering van persoonlike genot en vertroue in individuele kreatiwiteit	162
6.12 Buigbare metodes van onderrig, leer en fasilitering	166
6.13 Uitnemendheid/gehalte ten opsigte van beide die proses en die uitkoms van musiekmaak relatief tot die deelnemers se individuele doelwitte	168
6.14 Respek vir die oorsprong en intensies van bepaalde musikale praktyke	170
6.15 Samevatting	172
BIBLIOGRAFIE	176
INTERNET WEBTUISTES	183
PERSOONLIKE KOMMUNIKASIE EN ONDERHOUE.....	184
VRAELYTE	
VRAELYS 1.....	187
VRAELYS 2.....	188
BYLAE	
BYLAAG A.....	192
BYLAAG B.....	193
BYLAAG C.....	194

HOOFSTUK 1: INLEIDING

1.1 Motivering vir die studie

Die musieklewe van die Wes-Kaap word gekenmerk deur diversiteit. Die groot verskeidenheid van mense wat oor die afgelope 350 jaar 'n tuiste in die Wes-Kaap gevind het, hetsy deur immigrasie, kolonialisme, slawerny en ander vorme van verhuising, het elk ook hulle eie kultuur saamgebring en sodoende tot hierdie diversiteit bygedra. Sommige elemente van hierdie kulture het gebly, ander het verdwyn, ander het in 'n gewysigde vorm of in kombinasie met ander verder ontwikkel, terwyl daar natuurlik ook baie nuwe elemente bygekom het. Vandag wissel die musiekbedrywighede vanaf Westerse musiek op die hoogste professionele vlak tot die lewendige, energieke musiek wat in die “townships” gehoor word. Die Kleurling-gemeenskap¹ lewer ook 'n uiters waardevolle bydrae tot die musiekkultuur in die Wes-Kaap. Van die talle musiekbedrywighede wat verteenwoordigend is van hierdie gemeenskap, is die kleurvolle, karnavalagtige Kaapse Klopse wat jaarliks tydens die tweede Nuwejaar feestelikhede in Kaapstad se strate paradeer, sekerlik die bekendste. Daar is egter talle ander musiekbedrywighede wat ook verteenwoordigend is van hierdie gemeenskap, naamlik die kerkorkeste van die Ou en Nuwe Apostoliese kerke en die Morawiese Kerk, verskeie Jazz-orkeste, die Maleierkore en die Kersfeesorkeste. Alhoewel die Kleurlinge 53,9% van die Wes-Kaapse demografie uitmaak (sensus 2001), is daar nog min navorsing oor musiekaktiwiteite van hierdie gemeenskap buiten dié van die Kaapse Klopse gedoen.

Saam met die Kaapse Klopse is die Maleierkore en die Kersfeesorkeste 'n unieke verskynsel in die Wes-Kaap (Bruinders 2006: 1). Hierdie drie groepe

¹ Die benaming “Kleurling” word hier gebruik by gebrek aan 'n meer agtingswaardige benaming. Verder is die skrywer natuurlik bewus van die feit dat die begrip “Kleurling-gemeenskap” 'n konstruksie is wat nie die kulturele, godsdienstige en taaldiversiteit van die mense waarna hierdie term verwys in berekening bring nie. Omdat die huidige studie op gemeenskapsmusiek fokus word hierdie ander weliswaar belangrike dimensies buite rekening gelaat.

is elkeen afkomstig uit 'n straatkultuur wat tydens die vroeë jare in die Kaap gefloreer het (Martin 1999: 61). Die lede van die publiek sien dikwels hierdie drie groepe as een organisasie. Tog is daar fundamentele verskille wat repertoire, organisatoriese strukture, genres en kleredrag betref (Bruinders 2006: 1). Verder is die Kersfeesorkeste se lede Christene terwyl die Kaapse Klopse en Maleierkore oorwegend Moslems is. Alhoewel daar heelwat musikante is wat vir meer as een van hierdie organisasies speel, word hulle totaal onafhanklik van mekaar bestuur. Van hierdie drie organisasies is Kersfeesorkeste die een waarvoor die minste navorsing gedoen is.

My belangstelling in die Kersfeesorkeste spruit uit die feit dat ek in 2007 betrokke geraak het by die Suid-Afrikaanse Verenigde Raad vir Kersfeesorkeste se jaarlikse kompetisie. Die "Raads"-kompetisie is die belangrikste gebeurtenis op die kalender vir die Kersfeesorkeste. Orkeste van regoor die Wes-Kaap ding in verskillende kategorieë om gesogte trofee teen mekaar mee. Die stadion waar die kompetisie gehou word, is kleurvol as gevolg van die helder, dog netjiese uniforms van die verskillende orkeste wat die hele veld vul. Die orkeste is die trots van die gemeenskap en elke orkes word ondersteun soos 'n sportspan by 'n sportgeleentheid. Vlae wapper op die pawiljoen, geesliedjies word uitbasuin en daar word gejuig wanneer die orkeste optree.

Die grootte en omvang van die orkeste is indrukwekkend. Daar is tans drie verskillende rade vir Kersfeesorkeste: die Suid-Afrikaanse Verenigde Raad vir Kersfeesorkeste, die Suid-Afrikaanse Raad vir Kersfeesorkeste en die Westelike Provinsie Raad vir Kersfeesorkeste. Al drie hierdie rade behoort aan die Kaapse Karnaval Assosiasie waarby die Kaapse Klopse en die Maleierkore ook geaffilieer is. Elke Kersfeesorkes behoort aan 'n unie. Elke unie het 'n gemiddeld van ses Kersfeesorkeste en elke orkes het 50 of meer lede. Die ouderdomme van die lede wissel van tweejariges tot tagtigjariges. Die orkeste bestaan uit lede wat instrumente, hoofsaaklik blaasinstrumente, bespeel, sowel as lede wat nie instrumente bespeel nie.

Ek is sedert Oktober 2007 lid van die Perseverance Kersfeesorkes. Die Perseverance Kersfeesorkes is 'n toonaangewende orkes wat gereeld as algehele wenner by kompetisies aangewys word. Met 'n ledetal van 239 (2008), insluitend die lede wat nie instrumente bespeel nie, en 'n gesonde, sterk en invloedryke leierkorps is hulle een van die grootste en mees kompeterende orkeste in die Suid-Afrikaanse Raad vir Kersfeesorkeste. Sedert 1996 bestuur die Perseverance Kersfeesorkes ook 'n musiek-ontwikkelingsprogram vir alle lede in die gemeenskap en nie slegs vir lede van die orkes nie. Hiermee beoog hulle om dissipline en goeie waardes by die kinders in te boesem en om musiek in voorheen benadeelde en minderbevoorregte gemeenskappe te ontwikkel en ook 'n alternatief vir dwelms, bendes en promiskuiteit aan die jeug te bied.

1.2 Doel van die studie

Hierdie studie beoog om die Perseverance Kersfeesorkes in al sy fasette na te vors en aan te bied as 'n model van wat in die musiekwetenskap deesdae “gemeenskapsmusiek” genoem word. Die kenmerke van die begrip “gemeenskapsmusiek”, soos dit in die laaste 15 jaar in ander lande geformuleer is, sal aan die hand van die Perseverance Kersfeesorkes getoets word. 'n Meervoudige doelwit word daarmee nagestreef: Die ooglopende doelwit is om vas te stel of die begrip “gemeenskapsmusiek” in hierdie bepaalde geval wel van toepassing is. Tweedens ontstaan die vraag of die Perseverance Kersfeesorkes, as dit wel as 'n tipiese voorbeeld van gemeenskapsmusiek beskou kan word, op sy beurt die begrip self kan uitdaag, verryk of korrigeer.

1.3 Navorsingsmetode

Daar is verskeie metodes waarvolgens hierdie navorsing gedoen kon word. Musiekwetenskap het egter nie 'n eie enkele navorsingsmetode nie. Van die verskillende metodes wat hulle hier voordoet is die etnografiese een gekies,

meer spesifiek 'n etnografiese metode wat op deelnemende waarneming berus, om as 't ware die navorsingsobjek van binne te leer ken en te beskryf. Sodoende kan die beste voldoen word aan die vereistes wat Ferreira (1994: 5) as noodsaaklik in goeie kwalitatiewe navorsing stel:

- Die doel van navorsing is 'n soeke na kontekstuele “verstaan”.
- Data-insamelingsprosedures en -meting word op ongestruktureerde wyse geïmplementeer soos die ondersoek vorder.
- Aard van verkreeë inligting is gebaseer op vertellings/vertellende beskrywings van kliëntegedrag.
- Die navorser neem in 'n mindere of meerdere mate deel aan die aktiwiteite van sy respondent.
- 'n Verbale beskrywing in alledaagse taal gee normaalweg die lewensituasie van die respondent uitvoerig weer.
- Die verslag neig grootliks na beskrywings wat getrou bly aan die belewenisse van die subjekte.

Hammersley (1990) sluit hierby aan deur te verwys na die etnografiese navorsingsmetode as sosiale navorsing wat die volgende kenmerke besit:

1. Navorsing van menslike gedrag moet eerder in 'n onversteurde alledaagse verband bestudeer word as onder eksperimentele omstandighede deur die navorser.
2. Inligting word uit 'n verskeidenheid van bronne ingesamel deur middel van deelnemende waarneming en gesprekvoering.
3. Die benadering tot inligtingversameling is betreklik ongestruktureerd as gevolg van die feit dat daar nie 'n vooraf gedetailleerde plan uiteengesit is nie. Dit beteken egter nie dat die navorsing onsistematies is nie, slegs dat die inligting aanvanklik in rou vorm versamel word.
4. Die studieveld is gewoonlik beperk en op 'n klein skaal.
5. Die inligting-analise behels gewoonlik die vertolking van menslike gedrag en neem die vorm aan van verbale beskrywings en verduidelikings. Kwantifisering en statistiese analise speel 'n ondergeskikte rol.

'n Voordeel van die etnografiese navorsingsmetode is dat dit besonder buigbaar en soepel is. Die strategie en selfs die rigting van die navorsing kon relatief maklik verander word namate nuwe inligting beskikbaar geraak het. Nuwe idees kon vinnig opgevolg word en die teorie kan ontwikkel en uitbrei (Best & Kahn 1986).

Etnograwe het 'n etiese verantwoordelikheid teenoor die persone in die studie juis omdat hulle in 'n meer persoonlike en intieme verhouding met die ander party staan. Fetterman (1989: 120) stel dit so:

Ethnographers do not work in a vacuum, they work with people. They often pry into people's innermost secrets, sacred rites, achievements, and failures. In pursuing this personal science, ethnographers subscribe to a code of ethics that preserves the participants' rights, facilitates communication in the field and leaves the door open for further research.

Die taak van 'n etnograaf is om sy kritiese objektiwiteit te behou en om nie toe te laat dat vooropgestelde idees sy interpretasie van gebeure beïnvloed nie. Die eindresultaat van 'n etnografiese studie is 'n gedetailleerde beskrywing van rolle, verwagtinge, verhoudings, gebeure en ander kenmerke van die opset. Etnografiese navorsing streef gewoonlik daarna om 'n opset te beskryf soos dit is en nie soos dit kan wees nie (Slavin 1984: 71).

Hierdie studie verskil egter in een baie belangrike opsig van hierdie uiteensetting, naamlik dat hierdie werk binne die voorgegewe raamwerk van die begrip "gemeenskapsmusiek" gedoen word.

1.4 Bronne

As gevolg van die kwalitatiewe aard van hierdie studie is verskeie metodes gebruik om inligting aangaande die Perseverance Kersfeesorkes te bekom. In hierdie etnografiese studie word daar "hoofsaaklik gebruik gemaak van

verskillende onderhoudtegnieke en deelnemende waarneming” (Babbie & Mouton 2001: 280). Die navorsing steun dus feitlik uitsluitlik op primêre bronne van inligting.

1.4.1 Waarneming en deelnemende waarneming

Volgens Kelleher (1993: 126) soos aangehaal deur Babbie & Mouton (2001: 295) sluit waarneming die volgende voordele in:

- Dit forseer die waarnemer om bekend te raak met die onderwerp.
- Dit laat toe dat voorheen onopsigtelike of geïgnoreerde aspekte bekend gemaak word.
- Mense se aksies/gedrag onthul meer as hul mondelinge oordrag en waarneming hiervan is waardevol.
- Waarneming is onopvallend en wanneer dit wel opvallend is, verminder die effek daarvan met verloop van tyd.

Lidmaatskap tot die Perseverance Kersfeesorkes het vertrouwe geskep en sodoende toegang tot deelname aan alle aktiwiteite van die orkes insluitende kompetisies, straatparades, formele optredes en sosiale geleenthede moontlik gemaak. Eerstehandse inligting is bekom en lede kon in hul alledaagse omgewing waargeneem word. Inligting is informeel versamel deur gesprekvoering en ongestruktureerde onderhoude met lede en ondersteuners tydens oefeninge en kompetisies. Deur die lede se vertrouwe te wen en hulle van die intensies te verwittig, was hulle tegemoetkomend en bereid om formele onderhoude te voer en toegang tot notules en ander dokumentasie van die orkes te verleen. As gevolg van die onopvallende aard van deelnemende waarneming kon daar mettertyd sekere aksies, gewoontes en gedrag onderskei word sonder dat dit deur lede geverbaliseer is.

Waarneming van teorie- en praktiese klasse van die Perseverance Kersfeesorkes se musiekontwikkelingsprogram het op Saterdagoggende (Junie 2010) by Eurecon Primêr in Elsiesrivier plaasgevind.

Talle vergaderings van die Perseverance Kersfeesorkes is bygewoon. By hierdie geleentheid is daar slegs waargeneem en was daar geen deelname betrokke nie.

Vergaderings (chronologies)

Suid-Afrikaanse Verenigde Raad vir Kersfeesorkeste	14 Julie 2007
Die Perseverance Kersfeesorkes	7 Oktober 2007
Die Perseverance Kersfeesorkes	18 Mei 2008
Suid-Afrikaanse Raad vir Kersfeesorkeste	13 Augustus 2008
Die Perseverance Kersfeesorkes	17 Mei 2009
Die Perseverance Kersfeesorkes	18 Oktober 2009

1.4.2 Onderhoude

Verskeie informele onderhoude en gesprekke is tydens deelnemende waarneming met lede gevoer. Die doel van hierdie onderhoude was om die lede se ervarings en opinies aangaande die Perseverance Kersfeesorkes op 'n gemaklike manier te onthul.

Formele onderhoude is gevoer met die volgende lede en is neergepen of met diktafoon opgeneem:

Persoon	Plek	Hoedanigheid (by tye van onderhoud)	Datum
Michael Heuvel	Bridgetown	President: Suid-Afrikaanse Verenigde Raad vir Kersfeesorkeste	3 Julie 2007
Collin Hopley	Grabouw	Direkteur van Musiek: Suid-Afrikaanse Verenigde Raad vir Kersfeesorkeste	6 Julie 2007

Persoon	Plek	Hoedanigheid (by tye van onderhoud)	Datum
Moira Beukes	Elsiesrivier	Ondervoorsitter: PSV	26 Junie 2008 6 Julie 2009
Keith Moore	Tygerberg	Seniorlid: PSV	9 Julie 2008 22 Junie 2010
Aubrey Moore	Elsiesrivier	Kaptein: PSV	9 Januarie 2009
Shane Hannie	Parow	Orkesmeester: PSV	10 Januarie 2009
Freddie Moore	Parow	Voorsitter: PSV	14 Januarie 2009
Lesley Hendrikse	Parow	Een van die eerste lede: PSV	6 Februarie 2009
Clint Abrahams	Ravensmead	Solo-trompetspeler: PSV	21 Augustus 2009
Elizabeth Phigeland	Nooitgedacht	Oudste lid: PSV	11 April 2010
Harold Marankey	Riverton	Seniorlid: PSV	11 April 2010
Getrude Nelson	Goodwood	Lid: PSV	12 April 2010
Ralph Titus	Avonwood	Seniorlid: PSV	12 April 2010
Delicia Maarman	Avonwood	Sekretaresse: PSV	14 April 2010
Abraham April	Elsiesrivier	Tesourier: PSV	2 Julie 2010
Charles Stevens	Ravensmead	Oudafrigter: PSV	11 Augustus 2010

1.4.3 Skriftelike bronne

Die primêre skriftelike bronne vir hierdie studie was in die vorm van ou programme, koerantberigte en notules. Foto's en videomateriaal het ook as 'n waardevolle bron van inligting gedien. Daar was geen vorige gesistematiseerde dokumentasie beskikbaar wat inligting rakende die Perseverance Kersfeesorkes oorgedra het nie. Persoonlike aantekeninge wat gemaak is tydens deelnemende waarneming het ook as 'n handige bron van inligting gedien. Hierdie persoonlike aantekeninge het waarneming en deelnemende waarneming asook persoonlike ervarings gedokumenteer.

Inligting is ook bekom deur skriftelike vraelyste. Twee vraelyste is opgestel. Die eerste was 'n kort vraelys om die musikale vlak van onderrig van die orkeslede te bepaal. Die tweede vraelys was gemik op enkele lede van die

bestuur en sekere prominente lede van die orkes. Dit het meer oop-eindevrae bevat om betekenisvolle en volledige antwoorde aan te moedig waarin die betrokkenes hulle eie kennis en gevoelens kon weergee.

1.5 Probleme ten opsigte van die insameling van inligting

Die Perseverance Kersfeesorkes is 'n gemeenskap met 'n ryke geskiedenis wat vloei uit 'n Kleurling-kultuur met sterk tradisies. As lid van die blanke gemeenskap het dit vir my 'n redelike tydperk geneem om bekend te raak met die manier van doen in die betrokke gemeenskap. Babbie & Mouton (2001: 280) noem dat "...ethnographers became more and more aware of the problems associated with describing foreign cultures from the point of view of the ethnographer's own culture".

Aangesien hierdie studie spesifiek handel oor die orkes en daar deurentyd woelinge en werkinge tussen die lede en tussen die verskillende orkeste in die Suid-Afrikaanse Verenigde Raad vir Kersfeesorkeste en die Suid-Afrikaanse Raad vir Kersfeesorkeste was, was dit moeilik om as buitestaander op hoogte te bly. Die navorser het gepoog om organisatoriese en strukturele inligting so korrek moontlik op die datum van publikasie weer te gee.

Daar is geen argief nie en dokumente is min en verspreid tussen die verskillende lede van die orkes. Die navorsingstaak sou baie makliker gewees het indien daar sistematiese rekord gehou is van geleenthede, funksies, uitslae van kompetisies en lede. Daar is baie min dokumentasie en lede is nie altyd bereid om inligting neer te skryf nie.

1.6 Slot

Daar word staatgemaak op die verskillende primêre bronne asook die persoonlike ervarings, denke en menings van die navorser om die kern van die navorsing te vorm. Ek hoop om die rol wat gemeenskapsmusiek tot die musikale opvoeding van die minderbevoorregte gemeenskappe in die Wes-Kaap speel, uit te lig deur die Perseverance Kersfeesorkes as model te

gebruik. Ek hoop ook om deur hierdie studie 'n meer gebalanseerde beeld van die musiekbedrywigheide van die Kleurling-gemeenskap te gee deur aan die diverse musiekkultuur, waarna aan die begin verwys is, beter gestalte te gee.

HOOFSTUK 2: LITERATUURSTUDIE

Die literatuurstudie vir hierdie navorsing word verdeel in twee komponente, naamlik eerstens literatuur aangaande Kersfeesorkeste en tweedens literatuur aangaande gemeenskapsmusiek. Kersfeesorkeste is die primêre fokus van hierdie studie terwyl gemeenskapsmusiek dien as die raamwerk waarin hierdie studie gedoen word.

2.1 Kersfeesorkeste

Tot op datum is daar nog baie min navorsing gedoen op die gebied van Kersfeesorkeste en derhalwe is literatuur aangaande hierdie studieveld uiters skaars. Die meerderheid navorsing oor Kersfeesorkeste is gedoen deur Sylvia Bruinders en sal vervolgens hieronder bespreek word.

Die verslag *Performance of Place: How Musical Practices in Cape Town recreate a displaced community* (Bruinders 2004) wat deur Bruinders gelewer is by die 18de simposium oor etnomusikologie te Grahamstad fokus op die musikale en sosiale organisasie van die Kersfeesorkeste. Dit begin met 'n kort etnografiese beskrywing van gebeure rondom Oukersaand en hoe hierdie praktyke tot stand gekom het uit 'n kreool-samelewing gedurende die 19de eeu in die Kaap. 'n Kort geskiedkundige oorsig oor die Kersfeesorkeste word gegee en daarna word die impak wat apartheid op Kersfeesorkeste gehad het beskryf, naamlik die verplasing en skeiding van families en dus ook lede van dieselfde Kersfeesorkeste, en hoe hulle daarby aangepas het. Sy gaan voort deur post-apartheid dilemmas ten opsigte van die Kleurling-gemeenskap te bespreek en verwys ook na die openheid en inklusiwiteit binne hierdie saamgestelde gemeenskap. Sy sluit af met die bewering dat dit juis hierdie saamgestelde gemeenskap is wat aanvaarding van en verskille tussen mense erken en dat dit moontlik die reinigende krag kan wees waarmee die nalatenskap van apartheid in die nuwe Suid-Afrika gekonfronteer kan word.

In die gepubliseerde artikel *Grooving and learning with a Christmas Band* (Bruinders 2006) bespreek sy die idee van musikale oordrag by die St. Josephs Kersfeesorkes. As agtergrond gee sy 'n kort historiese oorsig oor die oorsprong en organisatoriese struktuur van Kersfeesorkeste asook die verwantskap met die Maleierkore en die Kaapse Klopse. Sy beskryf uit 'n etnografiese oogpunt haar betrokkenheid by die St. Josephs Kersfeesorkes en verwys na lidmaatskap, oefeninge en aktiwiteite gedurende Desember soos straatparades in Kaapstad en Oukersaandprosesies. Sy maak ook melding van die jaarlikse kompetisies wat plaasvind vanaf Januarie tot Maart en die groot rol wat dit speel in die tradisie van Kersfeesorkeste. In die analise van haar ervarings met die St. Josephs Kersfeesorkes noem sy dat “streng dissipline en waardigheid die toonaangewende beginsels is wat vanuit die orkes tot in die lede se daaglikse lewe strek” (Bruinders 2006: 10). Sy sluit af deur te verwys na Kersfeesorkeskompetisies en -parades as kulturele praktyke wat getuie is van die belangrikheid wat Kersfeesorkeste het ten opsigte van die identiteit en waardigheid van die Kleurling-gemeenskap.

Kersfeesorkeskompetisies is die fokuspunt in Bruinders se laaste artikel “*This is our sport!*” *Christmas Band Competitions and the enactment of an ideal community* (Bruinders 2007). Hier word die kompetisies, wat aan die begin van elke jaar plaasvind, vergelyk met 'n sportbyeenkoms en verskillende aspekte van die Kersfeesorkeskompetisie word omvattend bespreek. 'n Kort oorsig oor die geskiedenis en konteks van Kersfeesorkeskompetisies word gegee, asook 'n bespreking van hoe 'n waardige werkersklas-etos deur deftige uniforms en streng dissipline geskep word. Die rol wat kompetisies speel om trots in die gemeenskap te koester en om die gemeenskap op te bou word ook uitgelig. Sy sluit af deur te verwys na die uniekheid van hierdie praktyke onder die laer klas Christen Kleurling-gemeenskap, en beklemtoon hulle onafhanklikheid van ander en gebondenheid aan mekaar.

In die publikasie van die Franse navorser Denis-Constant Martin *Coon Carnival: New Year in Cape Town, past and present* (1999) word daar waardevolle inligting en insig aangaande die geskiedenis van slawerny en die begin van straatparades in die Kaap verskaf. Hierdie publikasie handel egter

meer oor die Kaapse Klopse en Martin (1999) maak slegs in die verbygaan melding van die Kersfeesorkeste sonder om enigsins daarop in te gaan.

2.2 Gemeenskapsmusiek

Hierdie studie word binne die raamwerk van die begrip gemeenskapsmusiek gedoen. Ook op hierdie gebied is daar nog nie veel akademiese navorsing in Suid-Afrika gedoen nie. Uit onlangse studies deur Kierman (2009) en Le Roux (2009) oor gemeenskapsmusiek en gemeenskapsmusiekprojekte in Suid-Afrika blyk dit duidelik dat daar nuwe belangstelling is in hierdie onderwerp. Die genoemde studies verskaf insig oor die behoefte aan en die belangrikheid van gemeenskapsmusiekpraktyke veral in minderbevoorregte gebiede in Suid-Afrika en dan veral in die Wes-Kaap.

Kierman (2009) klassifiseer in haar navorsing *Community Brass: Its role in music education and the development of professional musicians in the Western Cape* (2009) Kersfeesorkeste onder “Community Ceremonial Groups”. Haar tipologie van gemeenskapsmusiekpraktyke is gebaseer op ’n tipologie wat deur Veblen en Olsson (2002) vir Noord-Amerika geformuleer is, om by die situasie in Suid-Afrika te pas. Sy noem dat “Community Ceremonial Groups ... have been developed and incorporated in order to include the Christmas Bands and the Minstrel Troupes who traditionally perform in the Christmas and New Year Season in Cape Town”.

Kari Veblen en Bengt Olsson (2002) poog om ’n internasionale oorsig van die begrip gemeenskapsmusiek aan te bied in die hoofstuk *Community music: Toward an international overview* (2002). Hierin word die karaktereenskappe van gemeenskapsmusiekaktiwiteite opgesom en oorsigtelik bespreek en die musikale opvoeding en leerpraktyke binne en buite formele onderrig word ondersoek. Daar word gefokus op etnografiese en sosiale studies en die implikasies wat dit vir musiekonderwys inhou. Saam daarmee word identiteit, formele en informele leeromgewings, outentisiteit, musikale oordrag in gemeenskappe en die aspek van die betrokkenheid van meer as een

generasie by gemeenskapsmusiek ondersoek. Die opkomende studieveld van professionele musiekonderrig deur die *International Society for Music Education* (ISME) se kommissie vir gemeenskapsmusiekaktiwiteite en die invloed wat die kommissie as katalisator en as 'n internasionale forum vir navorsing op hierdie gebied het, word beklemtoon. Internasionale tendense van gemeenskapsmusiek word bespreek en verskeie lande soos Australië en Nieu-Seeland, Skandinawië, die Verenigde Koninkryk en Noord-Amerika se gemeenskapsmusiekbedrywighede word ondersoek en bespreek. Volgens Veblen en Olsson is hierdie hoofstuk 'n poging om die toenemende professionalisering van gemeenskapsmusiek te dokumenteer. Hulle beklemtoon ook die groei van akademiese belangstelling wat op hierdie gebied internasionaal posvat. 'n Verskeidenheid van navorsingsgeleenthede word ter afsluiting gelys waaronder die dokumentering van gevallestudies van gemeenskapsmusiek, die verkenning van politieke, sosio-ekonomiese en ander implikasies van bestaande gemeenskapsmusiek-raamwerke, die uitbreiding van internasionale dokumentasie, en die opbou van nuwe insigte wat deur etnomusikologiese en sosiologiese studies rakende gemeenskapsmusiek bekom word.

Verskeie artikels uit die *International Journal of Community Music*, *The Canadian Music Educator*, *Music Educators Journal*, *British Journal of Music Education* en die *Psychology of Music* asook verslae en toesprake van die "Commission of Community Music Activities" het gedien as insiggewende bronne aangaande die konsep van gemeenskapsmusiek, verskillende tipes gemeenskapsmusiek, kenmerke van gemeenskapsmusiek, formele en informele leer en musikale oordrag asook lewenslange leer. Die volgende artikels is onder meer geraadpleeg, sonder dat dit nodig is om hulle inhoud hier weer te gee.

Die konsep, tipologieë en kenmerke van gemeenskapsmusiek:

- Carruthers, G (2005): *Community Music and the musical community beyond conventional synergies*
- Higgs, L (2002): *Toward Community Music conceptualizations*

- Schippers, H (2002): *Musical Chairs: Changing the views of music*
- Silverman, M (2005): *Community Music? Reflections on the concept*
- Veblen, K (2002): *Apples and oranges, solar systems and galaxies: comparing systems of community music*
- Veblen, K (2003): *Compelling Connections: Community music making in Canada*
- Veblen, K (2004): *The many ways of community music*

Formele/informele leer en musikale transmissie:

- Folkestad, G (2006): *Formal and informal learning situations or practices vs formal and informal ways of learning*
- Jaffurs, S (2006): *The Intersection of informal and formal music learning practices*
- Mullen, P (2002): *We don't teach we explore: Aspects of Community Music Delivery*
- Myers, D (2005): *Freeing music education from schooling: Toward a lifespan perspective on Music learning and teaching*
- Tucker and Mantie (2006): *Community: Music: Making:*
- Waldron, J (2006): *Learning, teaching and transmission in the lives of two Irish musicians: an ethnographic case study*
- Zeserson, K (2002): *A passionate exchange – Participation, power, progress and great music*

Lewenslange leer:

- Achilles, E (1992b): *Finding meaning in music for all ages*
- Coffman, D (2002): *Voices of experience: Interviews of adult community band members in Launceton, Tasmania, Australia*
- Ernst, R (2003): *Music for life: Improving the quality of life and wellness for adults*
- Dabback, W (2003): *Toward andragogy in music: Examining the gap between theory and emerging practice in the instrumental music education of older adults*

- Minichiello, V (2005): *The meaning of music in the lives of older people: A qualitative study*

2.3 Slot

Kersfeesorkeste is uniek aan Suid-Afrika en buiten die verwantskap met die Kaapse Klopse en die Maleierkore is dit wesenlik 'n eiesoortige gemeenskapspraktyk. Alhoewel daar reeds uitstekende navorsing op die gebied van Kersfeesorkeste deur Sylvia Bruinders gedoen is, kan die geskiedenis en praktyke van die Kersfeesorkeste egter nie genoegsaam gedokumenteerd word nie. Hierdie studie poog om 'n bydrae tot hierdie navorsingsgebied te lewer deur uit 'n ander invalshoek en perspektief te werk te gaan en die kenmerke van hierdie plaaslike gemeenskapsmusiekpraktyk te meet aan die kenmerke van internasionale gemeenskapsmusiekpraktyke. Hierdie studie fokus op die Perseverance Kersfeesorkeste en dokumenteer die stigting, belangrike gebeurtenisse en aktiwiteite van dié orkes. Navorsing wat reeds gedoen is kan deur hierdie studie bevestig of bevraagteken word en nuwe inligting aangaande die Kersfeesorkeste in Suid-Afrika kan daarby toegevoeg word. Dit poog ook om beter insig oor gemeenskapsmusiek in die Wes-Kaap te verskaf en die waardevolle bydraes tot musiekopvoeding in minderbevoorregte gebiede, die positiewe opbou van die gemeenskap en die diverse kulturele praktyke in Suid-Afrika, uit te lig.

HOOFSTUK 3: GEMEENSKAPSMUSIEK

Die doel van hierdie hoofstuk is om 'n kort oorsig te gee oor die begrip gemeenskapsmusiek. Hierdie omskrywing van die begrip sal dan op sy beurt dien as meetinstrument waarteen die spesifieke geval in hierdie studie, naamlik die Perseverance Kersfeesorkes, getoets sal word. Om hierdie begrip te verstaan moet die term “gemeenskap” wat daarin vervat is, vooraf van nader beskryf word. Kenmerke van gemeenskapsmusiek word dan kortliks bespreek.

Op sy beurt kan gemeenskapsmusiek binne vele kontekste en vanuit vele perspektiewe gesien word. As wetenskaplike begrip word dit nie altyd eenvormig gedefinieer nie en daarom bestaan daar verskeie definisies en beskrywings van die begrip (Veblen & Olsson 2002; Silverman 2005; Dabback 2005; Higgins 2001). Volgens Veblen & Olsson (2002: 730) stem alle definisies egter daarin ooreen dat gemeenskapsmusiek “gaan oor mense wat musiek maak”². Die beginsel dat almal die “reg het en oor die vaardigheid beskik” (Veblen & Olsson 2002: 730) om musiek te skep en uit te voer, kom sterk na vore in hierdie siening. In die literatuur word gemeenskapsmusiek (“community music”) op 'n effens ondeurdragte wyse gebruik. Dit is egter nie 'n noukeurige term nie omdat die kwessie onder bespreking nie soseer na 'n spesifieke soort musiek verwys nie, maar eerder na 'n bepaalde praktyk waarbinne 'n verskeidenheid van musiek beoefen kan word. Die gemeenskaplike kenmerke lê dus minder op die vlak van musiek self as op die vlak van beoefening. Die term “community music” het egter in die literatuur al so ingeburger geraak dat daar in hierdie studie gehou word by die begrip gemeenskapsmusiek. Beide die begrippe “gemeenskap” en “gemeenskapsmusiek” word nou van nader beskryf.

² Alle vertalings in hierdie tesis is dié van die outeur.

3.1 Die begrip gemeenskap

Bekende definisies van die term gemeenskap verwys gewoonlik na 'n groep mense wat in dieselfde geografiese area leef en werk of na 'n groep mense wat dieselfde belangstelling, geloof, sosiale posisie, ras en nasionale identiteit, werk, opvoeding, verpligtinge en/of oortuigings deel, ongeag die geografiese ligging.

Dienooreenkomstig definieer Joubert (1980: 24) gemeenskap as volg: “'n Residensiële konsentrasie van mense wat hulle met 'n 'plaaslike' gebied identifiseer waarbinne die meeste van hul daaglikse bedrywighede plaasvind”. Hy wys egter ook daarop dat alhoewel hierdie 'n algemeen aanvaarde definisie van gemeenskap is, die term ook kan verwys na “ander kollektiewe soos samelewings, volke, nasies, etniese groepe, maatskaplike groepe, organisasies en selfs maatskaplike sisteme en maatskaplike strukture”. Vir Nisbet in Joubert (1980: 25) is gemeenskap, of “community”, veel meer as slegs “'n plaaslike gemeenskap”. Volgens Nisbet, soos aangehaal deur Joubert (1980: 26):

...it encompasses all forms of relationship which are characterised by a high degree of personal intimacy, emotional depth, moral commitment, social cohesion, and continuity in time. Community is founded on man conceived in his wholeness rather than in one or another of the roles, taken separately, that he may hold in a social order. It draws its psychological strength from levels of motivation deeper than those of mere volition and interest, and it achieves its fulfillment in a submergence of individual will that is not possible in unions of mere convenience and rational assent. Community is a fusion of feeling and thought, of tradition and commitment, of membership and volition. It may be found in, or given symbolic expression by, locality, religion, nation, race, occupation, or crusade. Its archetype, both historically and symbolically, is the family, and in almost every type of genuine community the nomenclature of family is prominent.

Joubert (1980: 26) noem dat Nisbet se “konsepsie van gemeenskap” nou aansluit by dié van die sosioloog Ferdinand Tönnies se *Gemeinschaft*. Ferdinand Tönnies (1887) tref 'n onderskeid tussen twee soorte samelewings

op grond van die bande wat mense aan mekaar bind: *Gemeinschaft* en *Gesellschaft*.

Volgens Tönnies word *Gemeinschaft* gekenmerk deur “alle maatskaplike verhoudings, kollektiwiteite en aspekte van maatskaplike struktuur waarin die persoonlike en affektiewe gewoontes dominant is” (Joubert 1980: 26). Hier is die groep net so belangrik as die self, indien nie selfs belangriker nie. Eendersdenkende mense met ’n “gemeenskaplike doel, soos religieuse broederskap”, kan ook ’n *Gemeinschaft* vorm (DeFleur et al. 1972: 87), al is hulle nie in dieselfde geografiese area nie. “Die lede van ’n *Gemeinschaft* is besorg oor mekaar se welstand sonder enige verwagtinge” (DeFleur et al. 1972: 87). *Gemeinschaft* word gekarakteriseer deur ’n matige verdeling van arbeid, sterk familiebande, persoonlike verhoudings en relatief eenvoudige sosiale instellings. Soos Nisbet sien ook Tönnies die familie as die volmaakte uitdrukking van *Gemeinschaft*.

Daarenteen stel Tönnies *Gesellschaft*, wat bestaan uit “berekende en kompeterende interaksies met verhoudings van verbygaande aard” soos beskryf deur Veblen (2002: 1). Daar is “geen gemeenskaplike sentiment wat vertroue en wedersydse besorgheid genereer nie” (DeFleur et al. 1972: 87). DeFleur et al. (1972: 87) noem ook dat “kontrakte die hoof-instrument is om verpligtinge en interaksies te definieer met ’n verwagting van of aandrang op vergoeding vir take verrig”. Hier is die groep nooit belangriker as die individu se belange nie.

Popenoe (1980: 90) wys die volgende karaktertrekke ten opsigte van *Gesellschaft* uit:

1. Toenemende verdeling in arbeid, met hoogs gedifferensieerde beroepe en take wat lei tot gespesialiseerde rolle.
2. Die familie verloor sommige van sy invloed, wat vervang word deur ander institusies – ekonomies, religieus, en polities.
3. Baie sosiale verhoudings is onpersoonlik en van korte duur.
4. Gedrag word toenemend gereguleer deur wette eerder as gebruike.

Volgens Popenoe (1980: 90) is *Gemeinschaft* en *Gesellschaft* na verwant aan die pre-industriële en industriële samelewings onderskeidelik. Hy beweer dat industrialisasie en tegnologiese ontwikkeling “sekerlik bygedra het tot die opkoms van *Gesellschaft*” (Popenoe 1980: 90). Tönnies het die “voortgang van industrialisasie en die stadse as negatiewe kragte gesien wat die verlies aan gemeenskap aandui” (Veblen 2002: 2). *Gemeinschaft* word dan ook gesien as die tradisionele samelewing en *Gesellschaft* as die moderne samelewing (Popenoe 1980: 91).

Hierdie terme, *Gemeinschaft* en *Gesellschaft*, verteenwoordig “ideëeltipes van maatskaplike verhoudings” (Joubert 1980: 26) en is problematies. Alle samelewings bestaan uit ’n kombinasie van die *Gemeinschaft*- en *Gesellschaft*-kenmerke (Joubert 1980: 26).

Die vraag ontstaan nou of die begrip gemeenskap, soos beskryf deur Tönnies, vandag nog geld. Sedert Tönnies se model het die wêreld, en saam daarmee, sosiale sisteme verander. Met die koms van die internet het gemeenskappe nie noodwendig meer geografiese beperkinge nie en kan daar ook “virtuele of denkbegripde gemeenskappe” (Veblen 2004: 6) bestaan. Die toenemende belangstelling in en die opkoms van die term “gemeenskapsmusiek” bevestig dat bogenoemde definisie van gemeenskap wel nog aktueel is. Nogtans is die terminologie ook vandag nog, en veral vir die doel van hierdie studie, relevant en bruikbaar.

3.2 Gemeenskapsmusiek

In alle kulture van die wêreld is daar, minstens gedeeltelik, elemente van gemeenskapsmusiek aanwesig. Kierman (2009: 4) noem dat “gemeenskapsmusiek die kern van enige samelewing is”, maar dat vanweë die informele aard van die musikale oordrag en opvoeding dit dikwels as ondergeskik geag word teenoor formele musiekbeoefening. Ander terme wat ook gebruik word vir gemeenskapsmusiek is “musical worlds”, “musical associations”, “scenes”, “musical pathways” (Veblen & Olsson 2002: 732).

Volgens Kierman (2009: 4) “neig Suid-Afrika se formele onderrigstrukture om die elite te bevoordeel ten koste van dié wat voorheen benadeel is”. Sy noem dat die toename en groei van gemeenskapsmusiek by hierdie gemeenskappe in Suid-Afrika en veral die Wes-Kaap, moontlik toegeskryf kan word aan die afwesigheid van voorregte deur die apartheid-sisteem. Hierdie siening is egter nie heeltemal waterdig nie, aangesien daar ook in gemeenskappe wat tydens die vorige bedeling nie benadeel is nie, voorbeelde van gemeenskapsmusiek gevind kan word, soos bv kerkkore, sommige voorbeelde van boeremusiek, koperblaasmusiek in Duitse Lutherse gemeenskappe, kadetorkeste, die Heilsleër ens. Die vraag is ook of die voorkoms van vorme van gemeenskapsmusiek in voorheen benadeelde gemeenskappe aan die politieke beleid verbind kan word en of dit dalk eerder ’n sosiale ontwikkelingsbeleid weerspieël wat in elke geval aanwesig was.

Chandler (2002: 1) beweer dat die onafhanklike musikale ontwikkeling in swart en bruin gemeenskappe verskeie musiekprogramme tot stand gebring het. Hierdie musiekprogramme het hoofsaaklik binne gemeenskappe en gemeentes funksioneer. Hy noem ook dat alhoewel beide nasionale en internasionale hulpverlening bygedra het tot motivering en basiese onderrig, daar tekortkominge was in terme van mannekrag en hulpbronne (Ibid 2002: 2). Die doel van onderrig was gemeenskapsontwikkeling en spesifieke godsdienstige doelwitte, eerder as die ontwikkeling van toekomstige professionele musikante (Kierman 2009: 18).

Kierman (2009: 18) noem dat baie van hierdie gemeenskapsmusiek-organisasies wat musiekonderrig aan voorheen benadeelde gemeenskappe gegee het, steeds aktief is en dat dit steeds ’n belangrike rol in musiekonderrig in die hedendaagse Suid-Afrika speel – veral in die lig van die feit dat die posisie van formele musiekonderrig in voorheen benadeelde gemeenskappe nie veel verbeter het nie.

In hierdie studie word gemeenskapsmusiek onderskei van formeel gestruktureerde musiekpraktyke soos musiek in skole en tersiêre instansies,

kommersiële musiekpraktyke, amptelike musiekpraktyke sowel as professionele musiekpraktyke. Gemeenskapsmusiek word onderskei van musiek waar rolle duidelik gedefinieerd, gespesialiseerd en op kontrakbasis is. Laasgenoemde musiekpraktyke sou dus verteenwoordigend kon wees van 'n *Gesellschaft*-samelewing. Weereens is hierdie onderskeid nie onproblematies nie en sou 'n mens kombinasies van gestruktureerde en minder gestruktureerde musiekomgewings kon vind by alle musiekpraktyke. Veblen & Olsson (2002: 730) bevestig dit deur uit te lig dat daar dikwels “aansluiting, wisselwerking, oorvleueling of kruisbestuiwing tussen gestruktureerde en minder gestruktureerde [musiek]omgewings gevind word”.

Daar is reeds verskeie tipologieë van gemeenskapsmusiek geformuleer. Veblen en Olsson (2002: 740) het vir verskeie lande elk 'n eie tipologie saamgestel. Kierman (2009: 37) lig drie van hierdie tipologieë uit, die Noord-Amerikaanse tipologie, deur Veblen en Olsson (2002: 740), die Australiese tipologie deur Breen, en een toepaslik op die Verenigde Koninkryk, deur Veblen.

Kierman (2009: 39) gaan verder deur die Noord-Amerikaanse tipologie aan te pas om te kyk in watter mate dit vir Suid-Afrika bruikbaar is.

1. *Religious*: Choirs, processional bands and other kinds of ensembles
2. *Community ceremonial groups*: This has been developed and incorporated into the typology in order to include Christmas Choirs and the Minstrel Troupes who traditionally perform in the Christmas and New Year season in Cape Town
3. *Community Music Schools*: Isolated freestanding academies
4. *Associative organisations*: Partnerships between orchestras and other professional organisations or other branches of the community
5. *Social upliftment*: [...]it describes projects of which social upliftment is the core function.
6. *Outreach initiatives of universities and colleges*
7. *Community performance organisations*: This includes performance organisations such as non-profit choirs, bands or orchestras
8. *Informal/affinity groups* that meet with the common purpose of music.

Hierdie musiekpraktyke wissel van die behoefte om musiek te maak tot die behoefte om te sosialiseer of “te behoort aan”. Kierman (2009: 39) se 8 tipes gemeenskapsmusiekpraktyke is verteenwoordigend van die gemeenskapsmusiekpraktyke in Suid-Afrika. Daar sou egter gedebatteer kon word of haar tipes 4, 5 en 6 sonder meer ingesluit moet word, omdat hulle almal hul uitgangspunt in die formele sektor het. Die ander tipes is daarenteen baie bruikbaar en word in hierdie studie as tekenend aanvaar. Ingesluit by hierdie 8 is die groepe wat sy klassifiseer as die “Gemeenskap Seremoniële Groepe” (Community Ceremonial Groups). Hierdie groepe is uniek aan Suid-Afrika en die Wes-Kaap, waaronder die Kersfeeskore³ en die Kaapse Klopse gegroepeer word. Maleierkore behoort egter ook onder hierdie groep geklassifiseer te word.

3.3 Kenmerke van gemeenskapsmusiek

Veblen & Olsson (2002: 731) het deur hulle navorsing oor ’n tydperk van tien jaar 14 eienskappe wat kenmerkend van gemeenskapsmusiekaktiwiteite is, saamgestel. Hulle is van mening dat “gemeenskapsmusiek as ’n dinamiese en vitale krag beskou moet word, eerder as om beperk te word deur ’n stel faktore.” (Ibid. 2002: 730).

Die lys van kenmerke wat hulle saamgestel het, is as volg (Veblen & Olsson 2002: 731):

1. Emphasis on a variety and diversity of musics that reflect and enrich cultural life of the community and of the participants
2. Active participation in music-making of all kinds (performing, improvising and creating)
3. Development of active musical knowing (including verbal musical knowledge where appropriate)
4. Multiple learner/teacher relationships and processes
5. Commitment to lifelong musical learning and access for all members of the community

³ Hulle staan ook bekend as Kersfeesorkeste.

6. Awareness of the need to include disenfranchised and disadvantaged individuals or groups
7. Recognition that participants' social and personal growth are as important as their musical growth
8. Belief in the value and use of music to foster intercultural acceptance and understanding
9. Respect for the cultural property of a given community and acknowledgment of both individual and group ownership of musics
10. Ongoing commitment to accountability through regular and diverse assessment and evaluation procedures
11. Fostering of personal delight and confidence in individual creativity
12. Flexible teaching, learning and facilitation modes (oral, notational, holistic, experiential, analytic)
13. Excellence/quality in both the process and products of music making relative to individual goals of participants
14. Honouring of origins and intents of specific musical practices

Die vraag ontstaan of al hierdie kenmerke noodwendig in alle voorbeelde van gemeenskapsmusiek aanwesig moet wees, en of 'n aantal voldoende is. In laasgenoemde geval kan gevra word hoeveel van die kenmerke voldoende is om 'n bepaalde praktyk as 'n gemeenskapsmusiekpraktyk te kan beskryf en of hierdie lys ook uitgebrei of anders bewoord kan word. Die tesis sal poog om hierdie vrae te beantwoord.

In die huidige bespreking oor die konsep en verskynsel van gemeenskapsmusiek gaan die bogenoemde kenmerke elk kortliks ondersoek word. Die bevindinge van Veblen & Olsson (2002) sal aangevul word met addisionele en ondersteunende idees.

3.3.1 Die verskeidenheid en diversiteit van tipes musiek wat die kulturele lewe van die gemeenskap reflekteer en verryk, word benadruk

Volgens Veblen & Olsson (2002: 730) word gemeenskapsmusiek gekenmerk deur 'n verskeidenheid en diversiteit in die tipes musiek wat gemaak word.

Gemeenskapsmusiekpraktyke kan wissel van “garage bands” tot groot plaaslike orkeste en kore binne ’n gemeenskap en derhalwe is daar ’n groot diversiteit in tipes musiek wat as gemeenskapsmusiek kwalifiseer. Hierby noem hulle dat die betrokke musiek, van watter aard ook al, die “kulturele lewe van die gemeenskap reflekteer en verryk” (Veblen & Olsson 2002: 730). Kulturele aktiwiteite soos straatparades, seremonies, kunstefeeste en rituele geleenthede is dus ideale omgewings waar gemeenskapsmusiek kan plaasvind (Veblen 2004: 2).

Die etnomusikoloog Blacking (1995: 33) maak die volgende stelling:

Musical styles are based on what people have chosen to select from nature as a part of their cultural expression rather than on what nature has imposed on them.

Hieruit sou ’n mens kon aflei dat musikale style gebaseer is op die kulturele uitdrukking van ’n groep mense of, as die musikale style reeds bestaan, wat meestal die geval is, wat ’n betrokke gemeenskap kies om mee te identifiseer.

Die “klank” van ’n gemeenskapsmusiekpraktyk reflekteer dus die kulturele lewe van ’n gemeenskap. Blacking (1995: 227) beweer dat musiekinstrumente wat gebruik word en die transkripsies of partiture wat gespeel word “die manifestasie van die kultuur en die produkte van sosiale en kulturele prosesse” is. Hoewel Blacking se teorie nie spesifiek op gemeenskapsmusiek gebaseer is nie, sou die “klank” van ’n gemeenskapsmusiekpraktyk beskou kon word as ’n uitdrukking van die betrokke gemeenskap se kultuur.

Die probleem is egter dat, as Blacking reg is, die styl van ’n betrokke gemeenskapsmusiekpraktyk taamlik eenvormig moet wees. Die diversiteit wat in die opskrif genoem word lê in die tipes gemeenskapsmusiekpraktyke wat gevind word en eenvormigheid word gevind by die styl van elke betrokke gemeenskapsmusiekpraktyk.

3.3.2 Die aktiewe deelname deur lede aan die musiekmaakproses (uitvoering, improvisasie en komposisie)

Die kern van gemeenskapsmusiek is die aktiewe deelname deur die deelnemers aan die musiekmaakproses wat uitvoering, skepping en improvisasie insluit (Veblen 2004: 2). By sommige gemeenskapsmusiekpraktyke is die luisteraars, die toeskouers en die ondersteuners, net so deel van die musiekaktiwiteit soos die voordraers. Die skeiding of rolverdeling tussen komponis, luisteraar en uitvoerder is by sommige gemeenskapsmusiekpraktyke nie so groot soos by die meer gestruktureerde musiekpraktyke nie. Blacking (1995: 228) noem dat die musikante soms minder bewus is van die belangrikheid van hul kuns in die proses van enkulturasie as die gewone luisteraar, en dat dit soms as vanselfsprekend aanvaar word deur die uitvoerders. Die kriterium “aktiewe deelname aan musiekaktiwiteite” sou dus moontlik aangevul kon word deur die aktiewe luisterproses van die luisteraars, ondersteuners en/of ander nie-musiekmakende deelnemers.

3.3.3 Die ontwikkeling van aktiewe musikale bewustheid, wat toepaslike mondelinge musikale kennis insluit

Szego (2002: 711) maak die opmerking dat “die manier waarop ’n samelewing nuwe generasies van musiekmakers oplewer, is een van die meganismes wat ’n kulturele sisteem toelaat om sigself in stand te hou”. Soos reeds genoem staan die aktiewe musikale beoefening in die middelpunt van gemeenskapsmusiek en derhalwe word die klem meestal geplaas op “die toepassing van musikale kennis eerder as op die teoretiese aspekte van musiek soos musiekteorie, musiekgeskiedenis en musiekwaardering” (Veblen 2004: 4). Hierdie teoretiese vorme word gewoonlik mondelings oorgedra tydens praktiese oefeninge. By sommige gemeenskapsmusiekpraktyke vind daar egter ook teoretiese refleksie plaas in die vorm van teologiese fundering en daarmee saam ’n bewustheid van die geskiedenis en tradisies van ’n organisasie.

'n Bespreking oor buigbare onderrigmetodes word later in die hoofstuk gedoen.

3.3.4 Veelvuldige leerling-onderwyserverhoudinge en -prosesse

Veelvuldige leerling-onderwyserverhoudinge en -prosesse is dikwels aanwesig by gemeenskapsmusiek omdat lede gretig is om te leer maar dikwels, as gevolg van 'n tekort aan finansies, nie lesgelede kan bekostig nie of dit nie nodig vind nie omdat dit die omvang of graad van hulle betrokkenheid en verbintenis sou oorskry. In eersgenoemde geval bestaan die dilemma dat dit bykans onmoontlik is vir 'n persoon wat arm of werkloos is om vir musieklesse te betaal. Lidmaatskap tot gemeenskapsmusiekgroepe is meestal vrywillig en lede wat deelneem aan gemeenskapsmusiek neem gewoonlik self verantwoordelikheid vir hulle onderrig en opvoeding (Veblen 2004: 4). Enige geleentheid word dan benut om sy/haar instrument te bemeester. Hierdie geleenthede kan oefensessies saam met vriende insluit, orkesoefensessies, familieledes wat musiek ken en raad gee, werkswinkels ens.

Barker-Reinecke (2000: 287) noem dat “musikale geletterdheid en die moontlikheid van werksgeleenthede in musiek, die lewende van armoede-geteisterde en ongeskoolde mense kan verander”. Sy maak die opmerking dat “learning to read music is seen as the passport to a career in performing an instrument and playing or singing in bands ... escapes from poverty and passages to wealth” (Barker-Reinecke 2000: 289). Sy noem dat by SAMET⁴ “the assumption is that the funding, teaching, managing and, finally, the making of music are tools to improve one’s chance of employment” (Barker-Reinecke 2000: 287).

Die vraag ontstaan egter wat gebeur indien daar geen befondsing vir musiekonderrig, wat dikwels die geval is by gemeenskapsmusiekpraktyke, is

⁴ South African Music Education Trust

nie. Onderrig vind dan “onder mekaar” plaas en kom die sogenaamde onderwysers uit eie geledere ongeag die kwalifikasies, indien enige, waaroor hulle beskik. Informele onderrig speel dus ’n kernrol in talle gemeenskapsmusiekpraktyke. Gemeenskapsmusiek bemagtig lede en moedig hulle aan om ander te onderrig sodat musiek in die gemeenskap en in die gemeenskapsmusiekpraktyk kan ontwikkel en uitbrei.

3.3.5 Die verbintenis tot ’n lewenslange musikale opvoeding en toegang vir alle lede van die gemeenskap

Carlsen (in Boswell 1992: 39) lys deelname [aan ’n saak of aktiwiteit wat groter is as die individu], saam met identiteit en persoonlike verhoudings, as een van die drie basiese menslike behoeftes. Sy stel die drie menslike behoeftes soos volg voor:

1. **Identity Needs:** to be perceived and respected for one’s uniqueness, to find creative outlets for that uniqueness, and to continue to grow in the meaning of that uniqueness.
2. **Participation Needs:** to actively participate in success, to create and complete personal goals, and to find rewards valued by one’s culture and by oneself.
3. **Partnership and Intimacy Needs:** to blend self with another, independence with dependence, autonomy with intimacy.

Boswell (1992: 39) beskryf die treffende verwantskap tussen Carlsen se lys van basiese behoeftes en die waarde van musiek as volg:

Making music has the power to fulfil the need for identity, participation, and partnership. Lifelong learning in our middle and later years, expressed through such activities as learning to play a new instrument or participating in large and small ensembles, assists us in understanding the patterning that has shaped our lives and opens our eyes to new possibilities. Along with it comes new awareness of the influence and meaning of our affective experiences. The dynamics of culture and relationships include intergenerational support and interaction, a component sometimes lacking in society. Performing in an ensemble is an ideal vehicle for fostering the vital interchange among generations, fulfilling our human potential throughout the life cycle.

Myers (2006: 11) beskryf deelname aan gemeenskapsmusiek as "...’n proses wat kan begin as kind en wat eers as bejaarde kan eindig, of wat selfs as volwassene kan begin". Minichiello (2005: 445) meld dat "musiek ’n intellektuele leerproses is. Dit is ’n studie waar jy ’n 100 jaar oud kan word en steeds iets daarvoor kan leer."

Gemeenskapsmusiekpraktyke akkommodeer verskillende tipes deelnemers. Sommige akkommodeer "verskillende ouderdomsgroepe, kulture, musikale vermoëns, sosio-ekonomiese toestande en politiese en religieuse oortuigings". (Veblen 2004: 3). Gemeenskapsmusiekpraktyke sou dus deelnemers van meer as een generasie kon insluit, en dienooreenkomstig sou dit dus moontlik wees vir volle families om deel te vorm van ’n gemeenskapsmusiekpraktyk.

Volgens Zeserson (2002: 1) word daar by sommige gevalle van gemeenskapsmusiek geen onderskeid getref tussen toegang tot die orkes en musikale vaardigheid nie, maar dat daar eerder gepoog word om grense tot deelname te verwyder en om mense betrokke te kry in streng uitdagende musiekmaak en leeraktiwiteite waarbinne hul hul aspirasies so hoog kan stel as wat hulle bereid is om te waag. Daarteenoor is daar gemeenskapsmusiekpraktyke wat juis bestaan om ’n sekere kultuur te bewaar. Volgens Wu (2005: 6) deel lede van ’n gemeenskapsmusiekpraktyk gewoonlik soortgelyke belange, en kan deelnemers van "dieselfde kulturele agtergrond" wees.

3.3.6 Bewustheid van die noodsaaklikheid om stemlose en minder-bevoorregte individue en groepe te betrek

Sommige gemeenskapsmusiekpraktyke maak dit deel van hul missie om "minderbevoorregte individue en groepe te betrek, hulle op te bou en betekenis aan hul lewe te gee" (Veblen & Olsson 2002: 731).

Musiek het die vermoë om mense te kalmeer, opgewonde te maak, te vermaak en skoonheid te laat ervaar wat nie maklik op ander maniere gedoen kan word nie (Minichiello 2005: 440). Gemeenskapsmusiekpraktyke reik dus dikwels uit na hospitale, tronke, kindersake, ouerhuise, HIV-tehuise en ander instansies met die voorneme om hul gawes en talente met ander te deel en die gemeenskap te dien met musiek en sodoende blydskap in hul lewens te bring (Veblen 2004: 3).

3.3.7 Erkenning dat lede se sosiale en persoonlike groei net so belangrik is as hulle musikale groei

Die waarde van musiek om by te dra tot die persoonlike welstand van mense word uitgelig deur Minichiello (2005: 440) deur sy bevinding dat dit deur musiek is "...that they can come to know and reflect upon their own personhood".

Zeserson (2002: 1) stel die verwantskap tussen musikale en sosiale aspekte in gemeenskapsmusiek as volg:

Community music both reflects and influences social reality. Teaching and learning activities in the community context offer participants a range of opportunities for growth, development and articulation, ranging from specific musical skills through social and cultural extension and challenge. Community music projects and activities can offer the framework and tools for social and political expression, advocacy and enfranchisement.

Deelnemers kan amateurs, vrywilligers of professionele musikante wees. Volgens Veblen (2004: 3) kan die individu deur 'n verskeidenheid rolle beweeg "van waarnemer tot deelnemer tot komponis, verwerker en selfs leier". Hulle moet moontlik dien as "bestuurder, fasiliteerder, katalisator, afrigter en direkteur, een of meer waar daar staat gemaak moet word op vaardighede soos musiekopvoeder, entrepreneur, fondsinsamelaar, terapeut,

sosiale werker, voordraer, komponis, verwerker, musiektegnologiese kenner, etnomusikoloog, en so meer” (Veblen 2004: 3).

Elke persoon het sy persoonlike lewe buitekant dié van die gemeenskaps-musiekpraktyk waarby hy/sy betrokke is. Wu (2005: 6) noem dat persoonlike sake van die individu steeds ’n hoër prioriteit het as dié van die groep. Veblen (2004: 4) bevestig dit met die stelling dat groeplede “respek het vir mekaar en ondersteun die individu net soveel as die groep” (Veblen 2002: 4). Uit my persoonlike ervaring is bogenoemde stelling nie altyd die geval nie, en maak deelnemers aan gemeenskapsmusiek dikwels groot persoonlike opofferinge ter wille van die groep.

In ’n studie oor die betekenis van musiek in die lewe van ouer mense skryf Minichiello (2005: 437-442) dat musieknetwerke aan mense ’n gevoel van aanvaarding, waarde, en die gevoel van “behoort aan” gee. Dit bied ook aan mense die geleentheid om hul eie identiteit te ontwikkel en te verstaan, om met ander in aanraking te kom, om hul welstand te onderhou en om uitdrukking te gee aan hul spiritualiteit. Hierdie spiritualiteit word meestal by ouer lede van die gemeenskap gevind, maar kan deur die aktiwiteite van gemeenskapsmusiek oorgedra word aan die jonger lede.

Lüdemann (2009: 8) noem dat “vandag, met die afname van invloed op jongmense deur die ouerhuis, skool en kerk, het musiek een van die belangrikste merkers van identiteit geword, asook een van die belangrikste draers van waardes”. Hierdie kenmerk van musiek as draer van waardes is ’n belangrike aspek wat veral by gemeenskapsmusiek waargeneem kan word. Daar word dus gestreef om ’n gesonde alternatief tot die negatiewe invloede van die hedendaagse samelewing aan die jeug te bied, veral in minderbevoorregte gemeenskappe.

3.3.8 Oortuiging in die waarde en gebruik van musiek om interkulturele aanvaarding en verstandhoudings te bevorder

Die “krag van musiek om mense bymekaar te bring”, en om beide die “individuele en gemeenskaplike identiteit te koester” is volgens Veblen & Olsson (2002: 731) ’n belangrike aspek van gemeenskapsmusiek. Dien-ooreenkomstig beskryf Zeserson (2002: 1) musiek as “’n kragtige stuk gereedschap in die herbou en ontwikkelingsproses, wat sterk, positiewe gemeenskapsbande sowel as gevorderde vaardighede, musikaal en sosiaal voortbring”. Kulturele diversiteit en gemeenskap-samehang is sleutelkwessies in sommige gemeenskappe en dus kan die lede voel dat hulle “deel van ’n gemeenskap is, wat ’n gemeenskaplike kultuur en erfenis bewaar en waar hulle met ander kan assosieer” (Veblen & Olsson 2002: 731).

3.3.9 Respek vir kulturele eiendom van ’n gegewe gemeenskap en erkenning van beide individuele- en groepeienaarskap van musiek

Zeserson (2001: 1) maak die opmerking:

“... through a community music approach, people can become immersed in musical languages and activities they might otherwise never approach, and by experiencing music within their own wider community cultural context, can adopt it and make it their own.”

Die *Music Council of Australia* verklaar in hulle beleid in terme van kulturele konteks en rekontekstualisering die volgende:

- Erkenning dat musiek/kunste verwyder van ’n omgewing en oorgedra na ’n ander, die aard daarvan sal verander.
- Respek vir kulture en kultuurdraers, maar erkenning dat die musiek en kunste sal voortgaan om te groei en te verander.
- Bemagtig studente en families as bronne van musikale/artistieke uitdrukking en onderhandel maniere om hul kulture in die gemeenskap en opvoedkundige omgewings in te voeg.

- Benut pedagogiese materiaal wat ontwikkel is in samewerking met kultuurdraers.

(<http://www.mca.org.au/web/content/view/113/6>, afgelaai 15/07/2010)

Dit bevestig die feit dat by sommige gemeenskapsmusiekpraktyke dit egter eerder om respek vir die eie en die geredelike ontginning van ander se kulturele eiendom gaan.

3.3.10 Deurlopende verbintenis tot rekenskap deur middel van gereelde diverse assesserings en evalueringsprosedures

Daar is geen twyfel dat assessering 'n waardevolle stuk gereedschap is om leerders se vordering te meet nie. Hierdeur kan waardevolle terugvoering aan leerders gegee word en hulle sterk punte sowel as aspekte waarop hulle kan verbeter, kan uitgelig word. Volgens Slamet (2009: 92) kan assessering gesien word as “a technology developed by technicians or measurement experts, and used by others to make specific decisions or induce changes”.

Gemeenskapsmusiekpraktyke is egter nie gekoppel aan 'n spesifieke kurrikulum wat deur formele assesseringsmetodes getoets móét word nie. Assessering in gemeenskapsmusiekpraktyke neem dus gewoonlik die vorm van “deurlopende, konstruktiewe, en persoonlike assessering aan. In die meeste gevalle is die musiekmaak vir persoonlike satisfaksie, genot, self-uitdrukking, individuele kreatiwiteit, artistieke uitdrukking, selfvertroue, en die verbetering van individuele en/of groepsidentiteit” (Veblen 2004: 5).

3.3.11 Koestering van persoonlike genot en vertroue in individuele kreatiwiteit

Daar word telkens in die literatuur gepraat van die genot van musiekmaak en dat dit 'n belangrike deel van gemeenskapsmusiek uitmaak (Waldron 2006; Silverman 2005; Coffman 2006; Veblen 2004).

Silverman (2005: 9) maak die opmerking:

“...different people involved in different musical communities can derive enjoyment, fulfilment, health and wellness, fellowship, and so forth, from all musical involvements. They are all involved in ‘learning’ music (in the broadest sense of ‘learning’) for one or more of these values. In a very strong sense, the aims of musical efforts are not so much ‘playing recitals,’ or performing concerts in a church. While the term ‘aims’ often includes developing understandings of specific works of music, the deeper, ‘invisible’ values of performing, composing, improvising (in public, or not) give people many ways to access self-growth and self-esteem, which we feel as enjoyment. And very often, performers and composers seek to impart a sense of joy with their ‘communities’, broadly defined.”

Genot en selfvertroue gaan dikwels hand aan hand en dit is moontlik om dié rede dat dit by gemeenskapsmusiek gekoester word en aangemoedig word en sodoende waarde kan toevoeg tot die lewe van die individu en die gemeenskap.

3.3.12 Buigbare metodes van onderrig, leer en fasilitering

Musikale leer en onderrig vind plaas op 'n verskeidenheid maniere en binne verskillende kontekste wat wissel vanaf die formele tot die informele. Folkestad (2006: 136) noem in sy studie oor formele en informele leersituasies dat die meerderheid van musikale leer buite skole plaasvind, waar daar geen onderwyser is nie en die intensie daarvan eerder die speel van of luister na musiek is.

In 'n studie oor Skotse tradisionele “fiddle”-musiek deur Cope en Smith (1997) soos na verwys deur Waldron (2008: 7-8) tref hulle die volgende vergelyking tussen formele musiekonderrig en informele musiekonderrig. Die volgende karakteristieke is gevind:

Westerse formele musiekonderrig	Informele musiekonderrig
<ul style="list-style-type: none"> • 'n Skriftelike kultuur met die primêre fokus op musieknotasie • Die musikaal begaafde student • Oorwegend klassieke repertorium • Die gradering van oefeninge en tegniek • Begrip van musiekteorie • Die vanselfsprekende aanname dat die doel is om 'n uitvoerende kunstenaar te word 	<ul style="list-style-type: none"> • 'n Tradisionele repertorium • 'n Musikaal bekwame deelnemer • Holistiese manier van leer • Die tradisionele omvang van instrumente • Leer van gehoor af speel • Toegepaste musiekteorie • Die bekwame amateurmusikant as doel

Die opvoedkundige filosoof, David Elliot, reken dat “mondelinge oordrag en/of oordrag deur gehoor, in baie dele van die wêreld, die primêre manier is waarop instrumentale musiek geleer word” (Waldron 2006: 6). Dit word soms ook aangevul deur vokale en visuele leidrade. Hopkins, soos aangehaal deur Waldron (2006: 6) noem dat “instrumentale musiek herskep, geleer en oorgedra word deur vokalisering, dikwels deur niksseggende lettergrepe, van een musikant na die ander”. Green (2002) in Waldron (2006: 7) definieer hierdie vaardighede as “informele leerpraktyke, waar musikale vaardighede en kennis ‘opgetel’ word vanaf familie, vriende en portuurgroepe. Formele musiekonderrig deel min, indien enige, van hierdie informele leerpraktyke.”

Lilliestan in Folkestad (2006: 138) noem egter dat “dit slegs verskillende musikale ingesteldheid en praktyke is om van gehoor af te speel of van notasie af te speel, en dat elkeen sy voordele en nadele het”.

Musiekonderrig in die skool moet aansluit by, of 'n uitbreiding wees van musiek in die gemeenskap. Die probleem ontstaan egter wanneer daar in die gemeenskap geen musiek is nie, soos in baie wit gemeenskappe van Suid-Afrika, of wanneer daar nie musiek aangebied word in die skole nie, soos in meeste bruin en swart gemeenskappe in die Wes-Kaap.

3.3.13 Uitnemendheid/gehalte ten opsigte van beide die proses en die uitkoms van musiekmaak relatief tot die deelnemers se individuele doelwitte

Dit is deur 'n proses dat 'n produk of uitkoms gevorm word, terwyl dit deur die produk is waaraan die gehalte van die proses beoordeel word. Verskillende gemeenskapsmusiekpraktyke het verskillende uitkomst en doelwitte en daarmee saam verskillende prosesse om dit te bewerkstellig. Soos die opskrif hierbo aandui word uitnemendheid/gehalte ten opsigte van beide die proses en die uitkoms van musiekmaak relatief tot die deelnemers se individuele doelwitte by gemeenskapsmusiek gevind.

Mullen (2002: 4) lys sewe redes vir die bestaan van gemeenskapsmusiekprojekte:

1. *Artisties*: Projekte wat fokus op die kreatiewe proses en nuwe werke produseer as uitkomst.
2. *Opvoedkundig*: Sommige projekte is opvoedkundig.
3. *Persoonlike groei*: Hierdie projekte fokus op die individue se musikale en persoonlike groei, hul eie reis en keuses.
4. *Gemeenskapsontwikkeling*: Projekte is besorg oor hernuwing van die gemeenskap of om aan die gemeenskap 'n stem te gee rakende sekere kwessies of om gemeenskapsbewustheid te skep.
5. *Terapeuties*: Projekte wat 'n sin vir welsyn bevorder of wat verbind is aan gesondheidsorg soos musiek vir ontspanningsdoeleindes.
6. *Sosiaal/Genot*: Projekte met die primêre bedoeling om mense die geleentheid te gee om hulself te wees en ander te leer ken.
7. *Transformasie/Feesvierings/Rituele*: Vele projekte is verbind tot spesifieke tye van die jaar en sommige wend 'n daadwerklike poging aan om die rituele van vergane gemeenskappe te herskep.

Volgens Mullen (2002: 4) bestaan alle gemeenskapsmusiekprojekte tot 'n mate om meer as een van die bogenoemde redes. Hy noem dat dit daarom belangrik is om die redes vir die bestaan van die gemeenskapsmusiekprojekte te herken en te prioritiseer. Mullen (2002: 4) vra ook die vraag dat “wanneer

daar in gemeenskapsmusiekomgewings gewerk word, is dit belangriker om te werk aan die musiek óf aan die vriendskap/selfvertroue/gesondheid/geluk uitkomstes.” Mullen (2002: 3) noem in ooreenstemming daarmee die volgende:

“...while people probably join community music or community art programs initially to learn a skill or perform within the art form, they are likely to benefit from a number of important unpredicted outcomes that may form stronger reasons for staying with the activity and group.”

Gemeenskapsmusiek is dikwels 'n besondere bron vir talent. Deelnemers is trots as iemand uit hulle geledere dit in die groter wêreld “maak”. Veblen (2004: 3) meld dat sommige gemeenskapsorkeste skakel met universiteite en skole vir geleenthede vir begaafde spelers.

3.3.14 Respek vir die oorsprong en intensies van die bepaalde musiekpraktyk

Die begrip gemeenskapsmusiek word in verskillende lande op verskillende maniere gedefinieer wat ooreenstem met die sosiale omstandighede van elke omgewing. Die begrip dien dan om die verwantskap tussen geskoolde musiek en ander vorme van musikale oordrag in die gemeenskap te beskryf (Veblen & Olsson 2002: 739). Alle gemeenskapsmusiekpraktyke het egter sekere doelwitte en intensies wat nagestreef word. Soos Mullen (2002: 4) se lys hierbo is daar verskeie redes vir die bestaan van gemeenskapsmusiekpraktyke terwyl Veblen en Olsson (2002: 740) verskeie tipologieë vir lande soos Australië en Nieu-Seeland, Kanada en Amerika, die Verenigde Koninkryk en Oostenryk geïdentifiseer het.

Respek kan gesien word as 'n vorm van bewondering, waardering en erkenning van iets of iemand besonders. Deelnemers aan gemeenskapsmusiek het gewoonlik 'n groot mate van respek vir die bestaan en oorsprong en daarmee saam die intensies en doelwitte van die gemeenskaps-

musiekpraktyk. Respek is 'n baie betekenisvolle term en lê die grondslag waarop daar met ander mense omgegaan word. 'n Gebrek aan respek vir die oorsprong, reëls, intensies of vir mense lei gewoonlik daartoe dat 'n persoon nie inpas in 'n gemeenskap nie. In die geval van 'n gemeenskaps-musiekpraktyk, kan dit daartoe lei dat iemand gevra word, of selfs aangesê word, om die praktyk tydelik of selfs permanent te verlaat.

3.4 Samevatting

Gemeenskapsmusiek gaan oor persoonlike en affektiewe verhoudings tussen die lede van 'n gemeenskapsmusiekaktiwiteit waar elke persoon in geheel belangrik is en waar eendersdenkende mense 'n gemeenskaplike musikale sowel as sosiale doel nastreef. In die bogenoemde bespreking van die kenmerke van gemeenskapsmusiek is daar 'n mate van ooreenstemming met die definisie van Tönnies se *Gemeinschaft* en Nisbet se definisie van gemeenskap. Die vraag bly egter aan hoeveel van hierdie kenmerke moet 'n gemeenskapsmusiekpraktyk voldoen om as sodoende geklassifiseer te word. My oortuiging is dat nie alle kenmerke nagekom hoef te word nie. Ek sal dit aan die hand van die Perseverance Kersfeesorkes ondersoek om te bepaal watter nagekom moet word en watter nie, en sodoende die geldigheid van die lys te toets, en dit te bevestig en aan te vul.

HOOFSTUK 4: ALGEMENE OORSIG OOR DIE KERSFEESORKESTE

Kersfeesorkeste is 'n kulturele praktyk wat eie is aan die Wes-Kaap in Suid-Afrika. Dit strek regoor die Wes-Kaap vanaf Kaapstad tot by Mosselbaai. Die geskiedenis en agtergrond van die Kersfeesorkeste is soortgelyk aan dié van die Kaapse Klopse en die Maleierkore. Hierdie drie groepe is veral belangrik tydens die Kersfees- en Nuwejaarsfeestelikhede in die Kaap. Alhoewel hierdie drie groepe 'n nou verbintenis met mekaar het (Martin 1999: 29), funksioneer hulle onafhanklik van mekaar. Terwyl die Kaapse Klopse en die Maleierkore die Nuwejaar inlei met hul parades in die Kaap, kondig die Kersfeesorkeste die herdenking van die geboorte van Christus by hul onderskeie gemeenskappe aan.

4.1 Agtergrond

In die sewentiende eeu het die VOC⁵ 'n verversingspos in die Kaap gevestig. Die Nederlanders het die landelike Khoi-Khoi bevolking in die Kaap aangetref en het gou probeer om hierdie rondtrekkende nasie in hul diens te neem. Die Khoi-Khoi, wat nie gewoond was aan hande-arbeid nie, het slegte arbeiders gemaak en derhalwe is slawe vanuit onder andere Suidoos-Asië, Afrika en Madagaskar ingevoer om as huisbediendes en landbou-arbeiders op te tree (Coplan 1985: 8, Martin 1999: 51⁶). Baie van die slawe was die eiendom van die VOC en is aangehou in die Kompanjiewoning ("Company Lodge"). Die toestande in die kompanjiewoning was haglik met 'n hoë sterftesyfer en lae geboortesyfer en saam daarmee was daar groot kulturele verskille tussen die slawe, wat kulturele oordrag uiters moeilik gemaak het. Slawe op plase was dikwels slegs mans en selde van dieselfde kultuur. Die enigste aspek wat slawe in gemeen gehad het, was die ervaring van slawerny self (Martin 1999: 51).

⁵ Verenigde Oost-Indische Compagnie

⁶ Van al die bronne wat oor die geskiedenis van slawerny aan die Kaap geraadpleeg sou kon word, word hier grootliks op Martin 1999 gesteun, omdat hy die dimensie aan die kant van die slawe op besondere wyse beklemtoon.

Ten spyte van die onderwerping en onmenslikhede wat destyds teen die slawe gepleeg is, het hulle probeer om genot te put uit wat hulle kon (Martin 1999: 50). Hulle het gepoog om dinge te skep wat hulle as hulle eie kon beskou en het strategieë bedink wat 'n beter toekoms vir hulle kinders kon verseker (Martin 1999: 50). Alhoewel die Khoi-Khoi nie tot slawe gemaak is nie, is hulle soos slawe behandel en met die vrywording van die slawe in 1834 het die Khoi-Khoi die laer vlakke van die samelewing met hulle gedeel (Martin 1999: 52). Martin (1999: 52) beweer dat die Khoi-Khoi 'n belangrike rol ten opsigte van die ontwikkeling van 'n eie Kaapse kultuur gespeel het. Met die Europeërs aan die een kant en die slawe aan die ander kant het hulle as kulturele agente gedien, met die gevolg dat die Europeërs, die slawe en die Khoi-Khoi se kulture onomkeerbaar vermeng het (Martin 1999: 52).

Die groot diversiteit in kulture het bygedra tot die ontstaan van 'n Kaapse Kreool samelewing wat Martin (1999: 53) vergelyk met dié van die Amerikaanse en Wes-Indiese kreool-samelewings. Hy noem dat die produk van die saamgevoegde en uitgeruilde kulturele kenmerke onder die slawe mettertyd oorgedra is na die nuwe geslagte (Martin 1999: 53). 'n Ander tipe interaksie tussen die blanke meesters en die slawe het wedersydse akkulturasie tot gevolg gehad. Daar was dus twee nagevolge (Martin 1999: 53):

1. die slawe, met die “vry burgers” en die Khoi-Khoi, het 'n kulturele wêreld van hulle eie geskep, 'n wêreld wat apart staan van dié van hul blanke meesters
2. die slawe, met die “vry burgers” en die Khoi-Khoi, het binne 'n wêreld geleef waar die interaksie met hul meesters tot wedersydse beïnvloeding gelei het.

Saam met die ingevoerde slawe het 'n ryk musiekerfenis gekom wat mettertyd met dié van die plaaslike Khoi-Khoi en die Europeërs saamgesmelt het (Worden et al. 1994: 26). Die Khoi-Khoi en slawe was vroeg reeds bekend daarvoor dat hulle musikaal begaafd was en is hul dikwels aangestel as

musikante. Coplan (1985: 10) meld dat die Nederlandse goewerneur reeds in 1676 'n slawe-orkeste gehad het wat by publieke funksies gespeel het. Omdat slawe wat musiek kon maak 'n "hoër waarde" as ander gehad het, het slawe-orkeste op die meeste landgoedere ontstaan (Coplan 1985: 10). Dansorkeste het dikwels slegs uit slawe bestaan en hulle sou slegs Europese dansmusiek soos walse, polkas, mazurkas speel (Coplan 1985: 14) en waarskynlik ook ouer Europese dansmusiek, soos menuette.⁷ Dit is egter hoogs waarskynlik dat hulle iets van hul eie musikale gevoel in die Europese danse gevoeg het (Martin 1999: 60). Slawe is ook sterk beïnvloed deur militêre orkeste wie se konserte van militêre en "klassieke" musiek een van die min geleenthede was waarmee die Kapenaars vermaak kon word (Martin 1999: 60).

Die gebrek aan vermaak, teaters en ontspanningsruimte het 'n straatkultuur gevorm waar mense kon ontmoet, musiek gespeel kon word en waar daar informele prosesies en parades gehou kon word (Martin 1999: 61). Die straatparades het ook mense ingelig oor die verskeie feeste wat deur die jaar gevier is waarvan die eerste een die Nuwejaarsfees was. Die mees populêre fees in die 17e en 18e eeu in Nederland was die Twaalfde Nag na Kersfees (Martin 1999: 61). Alhoewel hierdie fees nie in die Kaap gevier is nie, is daar sekere aspekte van die fees, soos die tradisie om van huis na huis te gaan, serenades te lewer en geskenke in die vorm van kos te aanvaar, oorgedra na die Kaap om Kersfees en Nuwejaar aan te kondig (Martin 1999: 61). Sangers het gewoonlik 'n ster op 'n paal, of soms 'n papierlantern in die vorm van 'n ster gedra (Martin 1999: 62).⁸ Martin (1999: 63) beklemtoon ook die belangrikheid van Nuwejaar gedurende die tyd van die VOC in die Kaap. Kanonne is afgevuur vanaf die Kasteel en vanaf skepe in die hawe. Boere het met hulle slawe stad toe gekom om tyd saam met vriende en familie te spandeer, slawe kon tyd saam met mekaar spandeer, beste klere is aangetrek en die vakansiedag was gevul met pret en plesier (Martin 1999:

⁷ Die Kleurling-gemeenskap het daarna gestreef om respek en trots te herwin. Geselskapdans as ontspanningsaktiwiteit het meer agtingswaarde gehad onder die Kleurling-gemeenskap as die ghomma danse waarmee hulle meestal geassosieer is (Worden et al 1998: 240).

⁸ Moontlik waar benamings van party van die Kersfeesorkeste vandaan kom, soos Young Guiding Stars, Wisemen of the East, Star of Glad Tidings, Star of Calvary, Bethlehem Star, New Born Stars, Star of Peace.

63). Die Nuwejaarsvieringe was 'n gelukkige tyd vir die slawe waar hulle ook hul beste uitrustings kon aantrek en somtyds ook geskenke ontvang het. Straatparades, met musikante en sangers, was waarskynlik deel van die feestelikhede (Martin 1999: 63).

Na vrywording van die slawe op 1 Desember 1834, het pieknieks 'n gewilde tydverdryf geword onder die bevryde slawebevolking in Kaapstad, en musiek was 'n sentrale vorm van vermaak by hierdie en ander uitstappies (Worden et al 1998: 106). Die eerste Desember het jaarliks die herdenking van vrywording gemerk en in 1836 het ongeveer 1500 kinders en hul onderwysers onder hul onderskeie vlae in 'n prosessie deur die strate van Kaapstad marsjeer, waar hulle dan in 'n veld ontmoet het om toebroodjies en koek te geniet (Worden et al. 1998: 106).

Die kreool-kultuur wat mettertyd vanuit hierdie emansipasie gegroei het, het gedien as bindende faktor vir 'n vormende gemeenskap, wat veral belangrik geword het toe in die 1880's en 1890's segregasie strenger toegepas is (Martin 1999: 94). Pogings het ontstaan om die Kleurling-gemeenskap te organiseer toe hulle nou deur wetgewing van die Afrikane en Europeërs geskei is. Politieke partye is van toe af gestig om die Kleurling-gemeenskap te verteenwoordig (Martin 1999: 94). Alhoewel munisipaliteite deurentyd probeer het om die straatkultuur te beperk en te beheer, het dit slegs die belangrikheid van die Nuwejaarsfeesvieringe bevestig (Martin 1999: 94). Hierdeur kon die Kleurling-gemeenskap gelyktydig hul merkwaardigheid en hul eiesoortigheid laat geld. In hierdie omstandighede het die toename van die segregasieregulasies gelei tot die versterking van 'n kreool-kultuur (Martin 1999: 94).

Dit is die algemene agtergrond waarteen die ontstaan van die Kersfees-orkeste verstaan moet word. 'n Direkte en ononderbroke verbinding met die slawe-orkeste of die straatparades kan egter nie aangetoon word nie, omdat die Kersfees-orkeste as sodanig eers aan die begin van die twintigste eeu tot stand gekom het.

4.2 Kersfeesorkeste

Kersfeesorkeste beskou hulself as 'n vrywillige organisasie wat 'n diens aan die gemeenskap lewer en naasteliefde teenoor mekaar betoon. Hulle doel is om Christenskap binne die organisasie te bevorder en om die kultuur van die Kersfeesorkeste te behou (Grondwet). Die Kersfeesorkeste is 'n trotse Kleurling-tradisie wat dissipline en goeie waardes by lede van die gemeenskap inboesem en musiek in voorheen benadeelde en minderbevoorregte gemeenskappe bevorder.

Volgens Heuvel (2007) is die ontstaan van die Kersfeeskore, soos dit oorspronklik bekend gestaan het, die geesteskind van 'n groep “begeesterde manne” en is dit in 1915⁹ in die Kaap ingestel. Dit het begin as vokale groepe wat tydens die Kersfeesseisoen welbekende Kersfeesliedere in die gemeenskap gesing het. Hierdie mans het te voet van huis na huis gegaan en die koms van Kersfees verblydend aangekondig. Alhoewel die sangstemme mettertyd deur instrumente vervang is, het die benaming Kersfeeskore nog behoue gebly en word tot vandag toe nog wisselend gebruik met die benaming Kersfeesorkeste.

Kersfeesorkeste is 'n Christelike organisasie wat onafhanklik van kerke bestaan en funksioneer. Die Kersfeesorkeste is soortgelyk aan organisasies soos die Heilsleër se trom- en pyporkeste, militêre orkeste, die Kerkbrigades en die Morawiese koperblaasorkeste (of basuinkore, soos hulle by die Morawiërs bekend staan). Die klem wat die Kersfeesorkeste egter “op Kersfees en die onderhouding en opbou van die gemeenskap plaas, onderskei hul van die bogenoemde organisasies” (Bruinders 2007: 110).

Volgens Bruinders (2007: 111) is daar ten minste twee redes vir die voorkoms van die Kersfeesorkeste, Maleierkore en Kaapse Klopse in die Wes-Kaap.

⁹ Volgens mnr M. Heuvel, president van die Suid-Afrikaanse Verenigde Raad vir Kersfeesorkeste en mnr C. Hopley, musiekdirekteur van bogenoemde raad.

Die eerste is die stad se sportklubs, wat 'n lang geskiedenis tydens die Britse kolonialisme gehad het en 'n beduidende rol gespeel het in die bewaring van 'n manlike kultuur. Daar is ook 'n geskiedkundige band tussen sport en musiek as ontspanningstydverdrywe in Kaapstad en sportklubs en sanggroepe was dikwels verwant aan mekaar (Martin 1999: 88). Parades het uit die “einde-van-die-jaar feestelikhede” gegroei wanneer die sportklubs nie bedrywig was nie (Bruinders 2007: 112). Tweedens het die sogenaamde Matigheidsgenootskap of Afskaffersbond baie takke in die Kaap gehad, en het hulle belangrike bydraes gemaak tot 'n waardige werkersklas en bruin kulturele praktyke (Bruinders 2007: 112).

Kersfeesorkeste is duidelik deur militêre gebruike beïnvloed en dit is veral sigbaar in hulle netjiese uniforms en gedissiplineerde drillwerk tydens kompetisies en straatparades. Hierdie invloede is moontlik afkomstig van lede van die Kleurling-gemeenskap wat in die 19e eeu as vrywilligers opgetree het vir die Nederlanders en later vir die Britse militêre eenhede (Bruinders 2007: 121). Vrywilligers kon saam met die Britse troepe op die Kaapse parade in hul byderwetse en duur uniforms paradeer en kon daarmee 'n groot mate van trots en respek by die toeskouers en lede van die gemeenskap ontvang (Bruinders 2007: 121). Die Anglikaanse sendings na arm Kleurling-gemeenskappe het ook sekere kernwaardes soos netheid, dissipline, respek en basiese geletterdheid van die Britse samelewing oorgedra wat goed aangesluit het by die militêre kultuur (Bruinders 2007: 121).

Militêre koperblaasorkeste, asook dié van die Morawiese en Rynse sendingstasies, het 'n groot invloed gehad op die plaaslike Kleurling-bevolking. Hulle het geleer om koperblaasinstrumente te bespeel en het in hul vrye tyd mekaar vermaak met die speel van gesange en bekende melodieë (Bruinders 2007: 121). Vrywilligers tot die Britse troepe tydens die Anglo-Boereoorlog (1899 – 1902), wat afkomstig was van dié sendingstasies, het bekend gestaan as die “Cape Boys” en is gekenmerk deur spoggerige kleredrag. Gedurende werksure het hulle helderkleurige sakdoeke en serpe

gedra om hulle as deel van hul spesifieke sendingstasie te identifiseer. Bruinders (2007: 121) noem dat die speel van gesange en die kleurvolle kleredrag vir groepsieëning geïnkorporeer is by die praktyk van Kersfeesorkeste.

Die rol van die kerk staan sentraal in die ontwikkeling en waardering van musiek onder die Christen Kleurling-gemeenskap. Omdat Kersfeesorkeste nie tot 'n bepaalde kerk verbind is nie laat hulle ruimte vir verskillende denominasies en tree gereeld by kerkgeleenthede op. Baie van die lede van Kersfeesorkeste is ook lede van hul onderskeie kerke se kerkorkeste.

Kersfeesorkeste het oor die jare uitgebrei en vandag is dit, soos die Maleierkore en Kaapse Klopse, 'n gestruktureerde organisasie. Daar is bykans sewentig Kersfeesorkeste en elke Kersfeesorkes is geaffilieer tot 'n Unie wat op sy beurt weer geaffilieer is tot 'n Kersfeesorkeste Raad. Daar is tans drie rade vir Kersfeesorkeste wat in die Kaapse Karnaval Assosiasie verteenwoordig word. Elke Kersfeesorkes het 'n bestuurskomitee wat die orkes by die Unie verteenwoordig. Lede uit die Unie se bestuurskomitee verteenwoordig dan die Unie by die Raadsvergaderings. Die Raad het dan ook sy eie administratiewe- en bestuurskomitee. Vergaderings vind op 'n gereelde basis plaas en word in 'n ernstige lig beskou. Streng vergaderprosedures word gevolg en daar word van die lede verwag om netjies geklee te wees by alle vergaderings. Die vergaderings dien as 'n platform waar daar o.a. belangrike sake bespreek kan word en nuwe lede tot die Kersfeesorkeste verwelkom word.

4.2.1 Kompetisies

Volgens Hopley (2007) is kompetisies die belangrikste gebeurtenis in die Kersfeesorkes se jaarprogram. Jaarliks tussen Januarie en Maart hou die Kersfeesorkes-gemeenskap in die Wes-Kaap verskeie rondtes van kompetisies om te besluit wie die beste Kersfeesorkes in die betrokke Unie en die betrokke Raad vir die jaar is. Kompetisies is 'n baie ernstige saak onder al

die lede en ondersteuners van die Kersfeesorkeste. Alhoewel kompetisies plaasvind in 'n goeie en vriendskaplike gees is dit geweldig kompetierend. Uit my ervaring van kompetisies leef orkeslede en veral die ondersteuners hulself diep in elke aspek van die kompetisie in.

Bruinders (2007: 111) noem dat kompetisies in die vroeë 1940's begin het met nege orkeste wat aanvanklik op 'n minder formele manier in stadsale meegeding het in twee kategorieë naamlik die voorgeskrewe werk en die "Bes-geklede" orkes. Bruinders (2007: 111) noem ook dat daar 'n liefdadigheidsaspek verbonde was aan die kompetisies en dat die geld wat ingesamel is, geskenk is aan die Kleurling-soldate wat aan die Tweede Wêreldoorlog deelgeneem het en hulle families. By latere kompetisies in die jaar kon die orkeste ook vir hulself geld insamel (Bruinders 2007: 111). Met die stigting van Unies het kompetisies meer formeel gestruktureerd en georganiseer geraak met die gevolg dat kompetisies op groter skaal begin plaasvind het (Bruinders 2007: 111). Kompetisies moes by stadions gehou word om almal te akkommodeer. Winste het na die Unie gegaan terwyl die orkeste 'n pro-rata bedrag van die hekgelde ontvang het, gebaseer op die hoeveelheid kaartjies wat elke orkes verkoop het (Bruinders 2007:111). Hierdie praktyk bestaan vandag nog en daar is dikwels ongelukkigheid oor kaartjieverkope en kaartjiegelde.

Die Uniekompetisies vorm die eerste rondte van die kompetisie en die suksesvolle orkeste kwalifiseer om deel te neem aan die Raadskompetisie. Daar is verskeie kategorieë wat beoordeel word. Hierdie kategorieë verskil in 'n klein mate afhangende of dit 'n Uniekompetisie of 'n Raadskompetisie is. Dit sluit die "Bes-geklede" Orkes, die "Bes-geklede" Tamboermajoor, die "Groot Verbymars", die Beste Tamboermajoor tydens die "Groot Verbymars" en die beste uitvoering van die voorgeskrewe lied wat bekend staan as die "Solo" in. Die eerste vier kategorieë word herhaal vir elke ouderdomsgroep. Sommige unies het ook 'n instrumentale kategorie waar kwartette teen mekaar meeding. Dit is eie keuse en kan klassiek of ligte musiek wees. Die onderstaande tabel is 'n kort opsomming van die kategorieë soos dit by Unie-

en Raadskompetiesies plaasvind. Die benamings is in Engels aangesien dít die manier is waarop die orkeste daarna verwys. (Die veeltaligheid en eiesoortige terminologie is kenmerkend van die kultuur van kersfeesorkeste)

Uniekompetisie			Raadskompetisie		
Best Dressed			Best Dressed		
Tiny Tot	Junior	Senior	Tiny Tot	Junior	Senior
Best Dressed Drummajor			Best Dressed Drummajor		
Tiny Tot	Junior	Senior	Tiny Tot	Junior	Senior
Grand March Past			Grand March Past		
Tiny Tot	Junior	Senior	Tiny Tot	Junior	Senior
Grand March Past Drummajor			Grand March Past Drummajor		
Tiny Tot	Junior	Senior	Tiny Tot	Junior	Senior
Solo			Solo		
			Instrumentaal bevoorreg	Instrumentaal minderbevoorreg	
Junior Solo					
Kwartet					
Highest Points			Highest Points		
Tiny Tot	Junior	Senior	Tiny Tot	Junior	Senior

By die Raadskompetiesies word die “solo”-afdeling gewoonlik deur persone van tersiêre instansies soos die Universiteit van Kaapstad en die Universiteit van Stellenbosch beoordeel terwyl die “Groot Verbymars” en die “Besgeklede” orkes deur die Polisie, Vloot of Weermag beoordeel word. Moore (2009) noem dat beoordeling by Raadskompetiesies aanvanklik slegs deur blanke beoordelaars gedoen is, wat destyds gereken is as kenners op die gebied. Deesdae word daar geen onderskeid getref nie.



Foto 1 Beoordelaars by die Suid-Afrikaanse Raad vir Kersfeesorkeste kompetisie in 2008 te Paarl

Die volgorde waarin die orkeste kompeteer word deur middel van 'n loting by 'n raadsvergadering bepaal. By die kompetisie verdeel die orkeste in twee groepe. Die eerste groep orkeste word beoordeel vir die “solo”-afdeling terwyl die ander groep deelnemende orkeste vir die “Bes-geklede” orkes staan. Die groepe ruil dan om totdat al die orkeste aan die “solo”- en “Bes-geklede” kategorieë deelgeneem het. Daarna word die “Groot Verbymars” beoordeel.

Die kriteria vir die “solo”-kategorie sluit frasering, intonasie, interpretasie en uitdrukking, balans en ensemblespel, dinamiese kontraste en die tempokeuse in (sien Bylaag A). Hierdie kriteria word baie ernstig opgeneem en die musiek word tot die laaste nuanse uitgevoer¹⁰. Alhoewel die intonasie van die meeste orkeste wisselvallig is, word dinamiese kontraste met oorgawe uitgevoer. Elke orkes doen ook sy eie verwerking van die voorgeskrewe lied wat bydra tot die groot verskeidenheid van interpretasies. 'n Groot variasie in tempokeuse word ook dikwels by die verskillende orkeste gevind.

¹⁰ Tydens 'n Unie-kompetisie in 2009 was daar 'n fout op die partituur. 'n Fermata was op die verkeerde noot geplaas en alhoewel dit duidelik hoorbaar op die verkeerde plek was, het die meeste orkeste dit streng volgens die partituur uitgevoer.



Foto 2 Die Perseverance Kersfeesorkes tydens die "solo"-kategorie in 1983

Dit is deel van die tradisie van Kersfeesorkeste om netjies en stylvol aan te trek. Die uniforms van die Kersfeesorkeste is helder kleurvolle sportbaadjies, netjiese broeke, bypassende skoene, hoede en sakdoeke.¹¹ Sakdoeke word voor die kompetisie in die kraag gedra sodat die neklyn binne die hemp nie vuil word nie, dasse word presies geknoop, skoene word netjies gepolitoer en hoede moet presies reg op die kop sit. Die kompetisiedag is gewoonlik lank en die stadions stowwerig, so alles moet gedoen word om so netjies en skoon as moontlik te bly. By die “Bes-geklede” kategorie word die tamboermajoer sowel as die peloton beoordeel. Die kriteria vir hierdie kategorie sluit die netheid van die uniform in. Wanneer die peloton beoordeel word, staan die deelnemende peloton netjies in gelid. Elke lid word haarfyn bekyk en beoordelaars kyk na aspekte soos postuur, netheid, of alle lede netjies en geskeer is, en deftigheid (sien Bylaag B).

¹¹ Volgens Bruinders (2007: 121) sinspeel hierdie kleredrag op 'n element van spel, maar behou ook die strengheid en struktuur van militarisme. Sy noem dat hierdie elemente van spel die manier van die bruin werkersklas is “om te reageer op hulle daaglikse sosiale en ekonomiese laste wat hulle verduur as 'n kultuur wat na die kant geskuif is deur lede van die samelewing”. Hierdie klem op uniforms mag ewe sterk deur die Britse “club”-kultuur beïnvloed wees as deur militêre voorbeelde. Juis die keuse van baadjie (“blazer”), bypassende broek, hoed en sakdoek is 'n bewys daarvoor, saam met die aspirasie om soos 'n “gentleman” te wil voorkom.



Foto 3 Voor lede in die "best-dress"-afdeling kan staan, word die uniform tot in die fynste detail nagegaan.



Foto 4 'n Tiny Tot tamboermajoor salueer die beoordelaar om sy peloton vir die "best-dress" kategorie aan te meld.

Aan die einde van die kompetisie vind die “Groot Verbymars” plaas. Hierdie is ’n tentoonstelling van die orkes en hul drillwerk. Deur die jaar oefen elke orkes baie hard aan hierdie afdeling en tydens die kompetisie ontvang elke orkes ’n beurt om een keer om die veld te marsjeer. “Tiny Tots”, Juniors en Seniortroepe word beoordeel asook die tamboermajoor van elke ouderdomsgroep (sien Bylaag C).



Foto 5 Die Perseverance Kersfeesorkes gedurende 2006 in die Groot Verbymars (Grand March Past) vir Seniors

4.2.2 Repertorium

Kersfeesorkeste is 'n Christen-organisasie en uiteraard is die musiek wat gespeel word geestelik van aard. Oorspronklik het meeste van die repertorium bestaan uit die Sionsgesange van die Ou Sendingkerk. In 'n jaarverslag van 2007 noem Hopley egter die volgende:

Die voorgeskrewe lieder 'Thanks be to God' en 'Stand up for Jesus' het opnuut die vraag laat ontstaan: 'Is ons besig met lieder, gespeel deur musiekinstrumente, of is ons besig met koorsang gesing deur verskillende stemme?' So byvoorbeeld het talle musiekafrigters koppe gekrap hoe om sy instrumente aan te wend ten einde 'n klavier begeleiding te kan speel. Dit was opvallend dat buitengewone instrumente soos bv. die E-flat[sic] klarinet gebruik was om die hoë note te speel. Die eenvoudige verwerking van 'Stand up for Jesus' het vrae laat ontstaan rondom 'tempo', 'dynamics', en vertolking van Duet en Kwartet. Aan die einde van die dag was dit my boodskap aan die onderskeie afrigters dat hulle kreatief moet dink en die beoordelaars sal hul diskresie uitoefen op grond van die vertolking van die geskrewe lied wat hul gaan aanhoor.

Die bogenoemde dui aan dat daar wel nagedink word oor die keuse van stukke tydens kompetisies en hoe gepas dit nog is vir die huidige samestelling van die Kersfeesorkeste. Sedert 2008 is daar in die nuwe Suid-Afrikaanse Raad vir Kersfeesorkeste twee lieder vir die Raadskompetisies voorgeskryf waaruit orkesmeesters kan kies. Die standaard van die twee voorgeskrewe lieder verskil van mekaar om "instrumentaal minderbevoorregte" orkeste te akkommodeer, maar ook om meer uitdagende werke aan die "instrumentaal bevoorregte" orkeste te bied. Hierdie word dan ook as twee aparte "solo"-kategorieë beoordeel.

Buiten die jaarlikse kompetisies tree die Kersfeesorkeste ook gereeld by geleenthede soos begrafnisse, sosiale funksies, uitnodigingskonserte en feesvierings op en marsjeer hulle elke Desember in die strate van Kaapstad. Een van die belangrikste geleenthede vir die orkes is Oukersaand waar hulle volgens tradisie van huis na huis gaan om Kersfees en die herdenking van die

geboorte van Christus aan te kondig. Vir elkeen van hierdie geleenthede is daar 'n spesifieke repertorium.

4.2.3 Musiekinstrumente

Die liefde vir musiek is 'n opvallende kenmerk van die Kleurling-gemeenskap (Schoeman 1994: 26). In hierdie Christelike organisasie speel musiek 'n sleutelrol in die bediening van Christenskap binne die gemeenskap. Soos reeds genoem was Kersfeeskore of Kersfeesorkeste oorspronklik manlike vokale groepe binne die Kleurling-gemeenskap wat tydens die Kersfeesseisoen welbekende Kersfeesliedere in die gemeenskap gesing het. Vanaf 1922¹² is die sangstemme geleidelik vervang deur snaarinstrumente soos die viool, tjello, kitaar en die banjo. Vierstemmige liedere uit die Sionsgesange is geneem en verwerk of georkestreer vir hierdie instrumente. Die viole het die sopraan- en altstemme vertolk terwyl die tjello's die baspartye gespeel het. Die banjo en die kitaar het gedien as die ritmiese seksie van die Kersfeesorkeste.

Volgens Hopley (2007) is dit baie moeilik om datums te koppel aan die presiese tyd wat die verskillende instrumente by die Kersfeesorkeste gevoeg is, aangesien daar baie Kersfeesorkeste is en dit nêrens opgeteken is nie. Hy kon wel die volgorde waarin instrumente tot die orkeste gevoeg is met taamlike oortuiging weergee. Die volgende inligting is uit 'n onderhoud met Hopley verkry.

Die altsaxofoon en tenoorsaxofoon was die eerste blaasinstrumente wat bygevoeg is tot die Kersfeesorkeste. Die tenoorsaxofoon het die baslyn saam met die tjello aangevul en die altsaxofoon het die sopraan- en altstemme gespeel. Die eerste koperblasers, aanvanklik slegs trompette, het meestal

¹² Volgens onderhoud met Collin Hopley, musiekdirekteur van die Suid-Afrikaanse Verenigde Raad vir Kersfeesorkeste, op 3 Julie 2007.

vanaf die Morawiese¹³ orkeste gekom. Hulle het oorspronklik slegs die Kersfeesorkeste aangevul op 'n tydelike basis vir kompetisiedoeleindes, maar het mettertyd begin deel vorm van die Kersfeesorkeste.

Namate die sopraansaxofoon en die klarinet (B-mol en E-mol) in die Kersfeesorkeste hul verskyning gemaak het, het die viole geleidelik begin uitfaseer. Volgens Hopley het die klarinette die regte klankkleur gehad, veral in die hoë register, en was dit baie geskik vir die gekose repertorium.

Buiten die byvoeging van die klarinet en sopraansaxofoon het die volgende faktore ook bygedra tot die geleidelike uitfasering van die viole en tjellos:

- Die persone wat reeds viool gespeel het, het geen opleiding gehad nie.
- Die jonger generasie wat wel viool begin speel het, het opleiding gekry en die viool is eerder gesien as 'n konsert-instrument as 'n marsjeer-instrument.

Die baritonsaxofoon het in die vroeë 1980's sy verskyning in Kersfeesorkeste gemaak as basinstrument. Die tuba¹⁴ is egter nie toegelaat in die orkeste nie omdat dit gesien is as 'n buitengewone instrument waarmee daar nie marsjeer kon word nie. In die grondwet van die Kersfeesorkeste is daar 'n verbod geplaas op "buitengewone" instrumente wat deur Hopley uitgewys is as instrumente soos die tuba, kontrabas, slagwerk en enige elektroniese instrumente. Die sousafoon is ongeveer die jaar 2000 toegelaat as deel van die Kersfeesorkeste omdat dit 'n instrument is wat spesiaal ontwerp is om mee te marsjeer. Lede van Kersfeesorkeste wat opgeneem is in die militêre orkeste het met hul terugkeer na die Kersfeesorkeste die sousafoon saamgebring. Hopley, wat vanaf 1986 tot 2006 orkesmeester van die Perseverance Kersfeesorkes was, het onderhandel dat die instrumentasie in orkeste vergunning maak vir die tuba omdat dit dieselfde klank as die van die sousafoon het.

¹³ Hy het die feit dat die Morawiese orkeste statiese orkeste is wat nie marsjeer nie, beklemtoon.

¹⁴ In 'n foto van die Perseverance Kersfeesorkes, gedateer 1970's, word daar egter wel op 'n tuba gespeel. Hierdie mondelinge geskiedenis is dus moontlik nie 100% korrek nie.

Slagwerkinstrumente is ook beskou as buitengewone instrumente. Die tamboeryn en simbale, wat tegnies gesproke slagwerk is, is egter alreeds gebruik. Aangesien die banjo al hoe minder in Kersfeesorkeste gebruik is, is daar in 2003 deur die Suid-Afrikaanse Verenigde Raad vir Kersfeesorkeste toestemming gegee om die sytrom en bastrom by te voeg as deel van die ritme seksie. Hopley noem dat hy die uitgangspunt gebruik het dat simbale en tamboeryne, wat deel is van die slagwerkafdeling, reeds gebruik is. Daar is egter slegs toegelaat dat die tromme vir suiwer marsjeerwerk gebruik kon word en nie vir die "solo"-item tydens kompetisies nie. Die banjo word meestal deur die ouer lede van die orkeste gespeel. Die banjo word wel nog gebruik, maar is besig om uit te sterf weens tekort aan opleiding. Volgens Hopley is daar geen prikkeling vir die jonger geslag om hierdie instrument te leer speel nie.

Die Kersfeesorkeste bestaan deesdae oorwegend uit koperblaasinstrumente en dit is opvallend dat die Kersfeesorkeste wat die beste in kompetisies vaar gewoonlik die groter orkeste is met sterk koperblaasafdelings.

HOOFSTUK 5: DIE PERSEVERANCE KERSFEESORKES

Die volgende inligting berus op verskeie koerantberigte, programnotas, notules, foto's en formele sowel as informele onderhoude wat oor 'n tydperk van 3 jaar versamel is.

5.1 Die stigtingsjare en geskiedenis

Gedurende 1968 het Johannes Moore of "Pappa", soos hy onder orkeslede bekend gestaan het, as gevolg van meningsverskille uit die Young Guiding Stars Kersfeesorkes bedank. Die idee om 'n eie Kersfeesorkes te stig het by Moore en John Frans ontstaan nadat Frans ook uit die Young Guiding Stars Kersfeesorkes bedank het (Programnotas: Gala 2006).



Foto 6 Die Young Guiding Stars Kersfeesorkes. Johannes "Pappa" Moore is voor vierde van regs en John Frans is middel vierde van links.

Na gesprekvoering en beplanning is daar in samewerking met Rudolph Paulse in 1969 voortgegaan met die stigting van 'n nuwe orkes (Programnotas: Gala 2006). Daar is besluit om die naam van Frans se sangkoor in Matroosfontein te gebruik vir die nuut gestigde Kersfeesorkes van Elsiesrivier (Programnotas: Gala 2006). Die Perseverance Kersfeesorkes is amptelik op 17 Junie 1969 te 39ste Laan no. 80, Elsiesrivier, in die tuiste van Moore met 'n ledetal van 12 gestig (Programnotas: Gala 2006). Hierdie

woning het gedien as die vergaderplek, oefenplek en bymekaarkomplek vir fondsinsamelingsfunksies in die beginjare van die Perseverance Kersfeesorkes (Moore 2009).

Die senior stigterslede van die Perseverance Kersfeesorkes op 17 Junie 1969 was as volg:

President:	Jupie Pieterse
Voorsitter:	John Frans (Orkesmeester)
Kaptein:	Johannes Moore (Banjo)
Onderkaptein:	Boetie September (Trekklavier)
Sekretaris:	Rudolph Paulse
Ander lede:	John Dyers (Kitaar) Johannes "Hansie" Petersen (Tenoorsaxofoon) Kenneth Pakaman (Sopraansaxofoon) Andrew Valentine (Kitaar) Percy September (Trekklavier) John Sheledon (Banjo) Malcolm Jansen (Tenoorsaxofoon)



Foto 7 Die Perseverance Kersfeesorkes 1970

Agterste ry van links na regs: M. Jansen, A. Vallentine, V. Harrison, P. September, D. September, A. Pieterse, B. Beukes, G. Basson, F. Moore, J. Petersen, J. Pieterse

Middelry staande: J. Dyres, J. Frans (jnr), G. Claassen, M. Moore, P. Julies, J. Lotriet, I. Moses, A. Moore, R. Pieterse, M. Allen, M. Arendse, A. Paulse

Staande links: A. February

Sittende: S. van Schalkwyk, P. February, J. Moore (Kaptein), J. Frans (Voorsitter), K. Pakaman (Onderkaptein), A. September, J. Sheldon

Sittende op knieë: D. September, K. Moore

Sittende voor: B. Moses, G. February, G. Lotriet, P. Petersen, J. Paulse, C. Johnson, C. September

Volgens Moore (2009) was John Frans, Boetie September, John Dyers en Malcolm Jansen almal lede wat saam met Johannes Moore bedank het uit die Young Guiding Stars en hulle aangesluit het by die Perseverance Kersfeesorkes.

Moore (2009) noem dat die Perseverance Kersfeesorkes uiters bekwame musiekleiers en administreerders gehad het. Volgens hom het Frans en Paulse 'n groot rol ten opsigte van die musiekopvoeding van die orkeslede gespeel. Frans het leiding geneem as orkesmeester en Paulse, wat bekend

was vir sy uitstekende gehoor, het bystand verleen. Volgens Moore (2009) was die eerste lede van Perseverance wat balknotasie kon lees Kenneth en John Pakaman¹⁵, en het hulle bystand op hierdie gebied aan die orkesmeester verleen.

Jupie Pieterse het geen instrument bespeel nie, maar was gerespekteer deur die orkes as 'n goeie administreerder (Moore 2009). Dit is in hierdie hoedanigheid dat hy sy bydrae tot die orkes gemaak het. Hy was voorsitter, ondervoorsitter en president van die Perseverance Kersfeesorkes en was ook voorsitter en president van Elsiesrivier Unie. Moore (2009) noem dat Pieterse 'n man van wet en orde was en dat hy sy passie nagevolg het deur na die welstand van die Perseverance Kersfeesorkes om te sien.

Kleredrag, wat as een van die belangrikste afdelings beskou is, en al die gepaardgaande finansiële verantwoordelikhede en fondsinsamelings-aktiwiteite was in die bekwame hande van Moore en Pieterse geplaas. Johnson (2009) noem die volgende van Moore:

Moore het self besluit [in] watter kleredrag Perseverance die mooiste in sal lyk, [sodat hulle] ook die prys vir die beste kleredrag sal kan verower. Hy het met alles wat hy kon doen, gesien dat net die eerste prys op kleredrag behaal moet word, jou das moes reg sit en plek-plek word jy so half 'ge-tjoke' met die das wat nie reg sit nie.

Vroeër jare het die uniform jaarliks verander en hierdie twee leiers, Moore en Pieterse, het groot moeite gedoen met die kreatiewe samestelling van die uniform, die invordering van uitstaande uniformgelde asook die aflewering van elke lid se uniform sodat die orkes netjies en gereed is vir die jaar se kompetisies. Hierdie was egter nie 'n maklike taak nie, eerstens omdat lede deel was van 'n arm gemeenskap en nie altyd die nodige fondse gehad het om te betaal vir die uniforms nie en tweedens omdat die kleremakers of "tailors" nie betroubaar was om klere betyds af te lewer nie (Moore 2009).

¹⁵ John Pakaman was lid van die Suid-Afrikaanse Weermagorkes.

Frans se seun herinner hom as volg (Frans 2010):

En dan was daar die tye toe my pa en Hannes Moore moes gaan sit en wag vir die klaarmaak van die koor se kleredrag by kleremakers (Bryma) vir die volgende dag se kompetisie. Broeke en baadjies was soms vasgemaak met spelde en [rekke] om Sondag op Goodwood se skougrond gereed te wees vir die kompetisie! Dit het gelei [tot] uitputting en stres tot die hoogste vlak. My pa het selfs 'n [hart]aanval gehad by een van hierdie kompetisies.

Phigeland (2010) vertel dat sy telkens in die vroeë oggendure nog vir Pieterse en Moore moes help om uniforms gereed te kry vir die dag se kompetisie. Volgens Hendrikse (2009) het Moore elke jaar een Junior- en een Seniorlid se kleredrag geborg en dit in 'n vergadering oorhandig. Verskeie fondsinsamelingsaktiwiteite is gereël om die betaling van uniforms te vergemaklik. So byvoorbeeld is daar jaarliks op die laaste Sondag in November 'n spesiale uitstappie gereël. Elke lid moes vier kaartjies verkoop en sy eie piekniekmandjies pak. Hy voeg by ook dat Moore baie akkuraat boekgehou het van gelde en dat die wins van die kaartjies wat verkoop is, afgetrek is van daardie betrokke lid se uniformgelde. Hendrikse (2009) noem verder dat Moore self 3 busse volgemaak het en dat daar omtrent 15 tot 20 busse op so 'n uitstappie gegaan het.

Moore en Pieterse het ook gesorg dat busse, soms tot 12, bespreek en op die regte roete geplaas is om toeskouers of die "spectators", soos hulle genoem is, na kompetisies in Worcester, Paarl, Athlone of waar die kompetisie ook al plaasgevind het, te neem. Hendrikse (2009) noem dat mense nie hul eie vervoer gehad het nie en daarom is daar met busse gery. Hannie (2010) sluit daarby aan deur te sê dat die lede en ondersteuners verkies het om met die bus te ry, aangesien dit die plek was waar die opwinding vir die kompetisie groot was.

Hendrikse (2009), wat in 1970 op 19-jarige ouderdom by die Perseverance Kersfeesorkes aangesluit het, noem dat werwing van nuwe lede gereeld gedoen is deur by kerke te gaan speel. Hendrikse, Jantjies en Sheledon het

onder andere in 1973 as 'n gospel-groepie by kerke gespeel en sodoende “'n hele paar manne vir die koor gewerf” (Hendrikse 2009). Hy noem dat Perseverance aan die begin 'n klein orkes gehad het en 'n groot “squad”, maar dat hulle uitgestyg het as die sterkste orkes in die Elsiesrivier en Distrikte Unie. Aubrey Moore (2009a), kaptein van die Perseverance Kersfeesorkes, beaam dit deur te sê dat “Perseverance die enigste koor in die geskiedenis van kerskore is wat by elke Raad kon uittree as kampioene”. Moore (2009a) verwys hier na die verskillende rade waaraan die Perseverance Kersfeesorkes behoort het sedert 1969, naamlik:

1969 – 1993	Die Suid-Afrikaanse Kerskoorraad
1994 – 1996	Die Westelike Provinsie Kerskoorraad
1997 – 2000	Die Suid-Afrikaanse Kerskoorraad
2001 – 2008	Die Suid-Afrikaanse Verenigde Raad vir Kersfeesorkeste
2009 –	Die Suid-Afrikaanse Raad vir Kersfeesorkeste.

Die instrumentasie het bestaan uit saxofone, (sopraan¹⁶, alt en tenoor), kitare, banjo's, trekklaviere, viole en tjello's. Volgens Moore (2009) het Boetie September 'n leidende rol gespeel op die trekklavier en het hy talle lede beïndruk met sy bydraes tot die “solo's”¹⁷. Malcolm Jansen, wat ook 'n Jazz-musikant was, was volgens Moore (2009) 'n uitstaande saxofoonspeler en kon sy vernuf toon op al die instrumente in die saxofoon-familie. Moore (2009) beskryf die kitaarspelers in die orkes, Andrew Valentine en John Dyres, as betroubare spelers wat op hulle stil bedeesde manier ware staatmakers tydens die stigtingsjare van die orkes was. Lede wat die strykinstrumente gespeel het aan die begin was “Pappa” Moore, wat ook volgens Moore (2009) uiters bekwaam op die viool was en ook so gereeld sy bydrae tot die orkes gemaak het. Die “slab bass” of tjellospeler was Mr. Samuels. Hy het die basparty op die tjello gespeel en die instrument met 'n band om die rug vasgemaak en al plukkende daarmee marsjeer. Tydens

¹⁶Die eerste jaar van kompetisie by Hartleyvale het daar 15 Kersfeesorkeste die lied, “God My Father”, gespeel. Die Perseverance Kersfeesorkes was op daardie stadium die enigste orkes wat 'n sopraansaxofoon of “straight sax” gehad het om die hoë note te speel. Volgens Hendrikse (2009) het Kenneth Pakaman die solo-party gespeel in die sopraanparty terwyl die ander altsaxofone van die ander orkeste nie die hoë note kon speel nie.

¹⁷Die “solo” hier verwys na die “solo”-kategorie by kompetisies.

“solo’s” het hy wel gebruik gemaak van die strykstok¹⁸. “Pappa” het ook met die banjo ’n belangrike rol gespeel. Moore (2009) noem dat “wanneer daar dele in die ‘solo’ was wat te moeilik vir die ander spelers was, het ‘Pappa’ dit op sy banjo geriffel”.

In die beginjare is vergaderings elke Sondag gehou. Slegs die mans is toegelaat by hierdie vergaderings en daar is van die lede verwag om netjiese pakke te dra. Vergaderings was verpligtend en elke lid moes die vergadering bywoon. Hannie (2010) noem dat die vergaderplekke stampvol was. Verskeie lokale is oor die jare vir hierdie doeleindes gebruik. Die eerste vergaderplek was die tuiste van Moore. Later is daar onder andere lokale van die St. Andrews kerk¹⁹, die konsistorie van die Elsiesrivier VGK kerk²⁰, die Elsiesrivier Biblioteek, Avonwood Park Rugbyklubhuis en die Elsiesrivier Sewendedag Adventistekerk gebruik. Streng vergaderprosedures is gevolg (Moore 2009) en dissipline was ’n belangrike deel van vergaderings. Daar is van die lede verwag om hul op hulle beste te gedra.

Volgens Hannie (2009) het die Perseverance Kersfeesorkes nooit sy eie oefenlokaal gehad nie en is daar dikwels by verskillende lede se huise geoefen - onder andere die huise van Johannes Moore, Adonis Cupido, Percy September en Japie Meyers. Verskeie kerke het ook gedien as oefenlokale naamlik die Morawiese Kerk in Ravensmead en die Elsiesrivier Sewendedag Adventiste Kerk (Hannie 2009). Die huidige oefenlokaal van die Perseverance Kersfeesorkes is die Laerskool Eurecon in Connaughtstraat, Elsiesrivier.

Spesiale melding sal in die volgende seksie gemaak word van Johannes Moore wat ’n groot rol in die stigting en geskiedenis van die Perseverance Kersfeesorkes asook Kersfeesorkeste in die geheel gespeel het.

¹⁸ Op die foto (bl 74) van een van die kompetisies wat Frans gedirigeer het, kan gesien word dat die tjello links om gespeel word.

¹⁹ Daar is ook gereeld optredes by St. Andrews kerk gehou.

²⁰ A.G.D. Marais, wat ook lank die voorsitter van die Perseverance Kersfeesorkes was, was die skriba van hierdie gemeente.

5.1.1 Johannes “Pappa” Moore

Johannes Moore, gebore op 14 Oktober 1930 te Riversdal, was bekend onder die Kersfeesorkestegemeenskap as ’n briljante kitaar-, banjo- en vioolspeler met ’n passie vir musiek (Moore 2009). Hy het die wonder van broederskap, dissipline en musiek by Kersfeesorkeste ontdek (Programnotas: Gala 2006) en was lid van verskeie Kersfeesorkeste soos Salt Rivier Venetians, St. Edmonds en die Young Guiding Stars Kersfeesorkeste (Johnson 2009). In 1968 breek Moore weg van die Young Guiding Stars en besluit saam met Frans en Paulse om ’n nuwe Kersfeesorkes te stig.



Foto 8 Johannes “Pappa” Moore

Moore, Frans en Paulse het volhard om die Perseverance Kersfeesorkes te stig en “het hulle lewe [daaraan gewy] om [van] hierdie kerskoor ’n sukses te maak” (Johnson 2009). Volgens Johnson (2009) het Moore sy “lewe met mense [omgegaan] asof elkeen ’n familielid van hom was”. Johnson (2009) noem dat Moore “[gedurende] sy loopbaan in Kerskore net van Kerskore gepraat, gesing, geslaap en gewerk het”.

“Pappa” was veral bekend onder die lede vir sy streng dissipline en uitstekende kapteinskap. Die wat deur hom onderrig is, getuig van sy marsjeeropleiding. “*Pappa* het nooit toegelaat dat ’n kind buite [orde was] nie, hy sal net móét regkom anders kry jy by hom en by jou ouers pak as jy nie oefen nie” (Johnson 2009). Johnson (2009) vertel hoe hulle as kinders hard geoefen het aan die drilwerk voor ’n kompetisie:

Moenie praat van marsjeering (Grand march past) [nie]. Rottangs was ons naam. Ons moes [om] 4 uur by die lughawe se grasperk aanmeld, moeg gehardloop want jy wil nie ’n rottanghou hê nie, jy’s laat en jou hou is op die agter[stewe]. Een ding was seker – jy sal marsjeer soos ’n ‘Houte Pop’, pen-regop, want daar wag ’n prys, die groot beker.

Die “Best dress”-afdeling van die kompetisie was volgens Johnson (2009) Moore se nommer een prioriteit en hy sê “this made many of us Perseverance men the gentlemens[sic] of style”. Hy noem dat Moore ’n baie netjiese man was en dat hy baie hardkoppig was as dit by die kleredrag van Perseverance gekom het (Johnson 2009). Hannie (2010) noem dat die “best-dress”-afdeling en die “Grand March Past” in daardie jare baie meer aansien gehad het en dat dit volgens hom selfs belangriker was as die “solo”.

Johnson (2009) beklemtoon ook die groot bydrae wat Moore tot talle jong mans in Perseverance se lewe gemaak het. “Hy het die rol [van ’n] eie vader gespeel en van ons lede [was geëerd] om predikante, dokters, professore, adjudante en bestuurders van firmas te kan word” (Johnson 2009).

John Frans se seun onthou Moore se liefde vir musiek:

As Hannes Moore van sy skof af gekom het (vanaf Goodwood se mark ... so tienuur innie aand) is ek wakker gemaak wanneer hy ons huis besoek het, om by hom aan te sluit as klavierspeler – ons het selfs somtyds as duet opgetree! Sy bekende gesegde was ‘nog net hierrie een’ of ‘die laaste een’! Dit het somtyds vir ure aangehou, maar ek het baie daarby geleer – en, wat kon ek sê, ek was maar toe nog pure kind! (Frans 2010)

Johnson (2009) beskryf in sy huldeblyk aan Moore by sy begrafnis vir Moore as “’n man soos dinamiet wat net vir regverdigheid gevra en gebid het”.

Hy was ook ’n leier in sy Godswerke [by wie] ons as Perseverance ons Goddelike opleiding ontvang het, en kon ons almal tot vandag sê, waarlik ons het sy leiding soos ’n Vader sy kind van Godswoord ontvang. “Pappa” was ’n inspireerder wanneer dit by die Woord van Here Jesus kom, niemand gaan vergaderings of oefeninge begin voordat hy nie sy gebed [gedoen] het nie en met sy leiding het Perseverance erkenning ontvang, en nie van die mens nie, maar van God ons Verlosser. Sy gebed was soos volg: Here Jesus, behoed en bewaar hulle op die pad want hulle weet nie, en ken nie die pad, en beskerm hulle teen die vyand. Tot vandag toe beskerm hierdie gebed Perseverance Kerskoorlede (Johnson 2009).

Johnson (2009) sluit sy huldeblyk aan Moore af deur die volgende woorde:

'Pappa' beteken die hoof van alle leiers. [Hy was] 'n diamant leier, 'n man na wie mense kon opkyk en respekteer, en lank sal ons hom onthou vir wat hy begin het. Hy het in die laaste dae van sy siekte baie stil geword en almal het gewonder hoekom hy nie meer met ons [gepraat het] nie, asof hy in sy eie wêreld geleef het. Miskien het hy [gedurig] met sy God gepraat omdat daar kinders is wat moet voortbou in dit wat hy agterlaat.

Moore was 'n lid van die bestuur van Elsiesrivier Unie en het gedien as kassier en is in sy laaste jare verkies tot lewenslange president. Hy het ook gedien as tesourier op die bestuur van die Suid-Afrikaanse Kerskoorraad. Sy liefde het eintlik by die Perseverance Kersfeesorkes gelê en hy is verkies tot kaptein, tesourier, president en lewenslange president. Johannes Moore sterf op 28 Junie 2009 na 'n lang siekbed.

5.2 Orkesmeesters en afrigters

Hierdie inligting is verkry deur onderhoude met Hannie (2009), Moore (2009), Moore (2009a), Marankey (2010), Moore (2010), Stevens (2010), Frans (2010) en Hendrikse (2009).

5.2.1 John Frans (1969 – ±1977)

John Matthew Frans is gebore 22 September 1932 in Kleinbrakrivier naby Mosselbaai. Frans was die eerste orkesmeester van die Perseverance Kersfeesorkes en was saam met Moore 'n stigterslid van dié orkes. Die Kersfeesorkes is na sy sangkoor in Matroosfontein vernoem.



Foto 9 John Frans

Frans kom uit 'n familie wat baie lief was vir sang en musiek (Frans 2010). As jong man sluit hy aan by 'n sangkoor genaamd Perseverance onder leiding van wyle mnr Ross van Matroosfontein. Tydens Ross se siekte word Frans gevra om die koor oor te neem. Perseverance was 'n sterk koor met minstens 30 lede wat elke Donderdagaand in 'n hut in Matroosfontein geoefen het. Frans se seun (2010) onthou dat hulle sommige Donderdagaande gewag het vir 'n sleutel om toegang te kry tot die hut. Soms het die nagwag vir hulle kom sê dat die huur van die fasiliteit nie betaal was nie en hulle met ander woorde nie toegang tot die oefenlokaal kon kry nie. Frans (2010) noem dat tydens daardie jare daar 'n tekort was aan vervoer. Lede het nie motors besit nie, maar dit was veilig genoeg om te stap tot by die oefenlokaal.

Volgens sy seun (Frans 2010) was Frans 'n kenner op die gebied van tonika-solfa en het hy die vernuf gehad om te luister na musiek en dit in tonika-solfa oor te skryf. Dit was hoofsaaklik gewyde musiek. Frans (2010) skryf:

Ek onthou nog hoe ek en my pa ure by Darters (die plek waar 'tonic solfa' musiek verkoop was in Adderleystraat, Kaapstad) moes deurbring om te soek vir bladmusiek vir sy koor. Sangstukke geskryf in 'tonic solfa' sluit onder andere die volgende in:

Hef op die hart	
The long day closes	Arthur Sullivan
The heavens are telling	Joseph Haydn
Hallelujah-koor	George Frederick Handel
Worthy is the Lamb	George Frederick Handel

Toe die sangkoor tot 'n einde kom, het Frans en Moore vriende geraak by die Young Guiding Stars Kersfeeskoor waar hulle goeie jare gedien het (Frans 2010). Vanuit die Young Guiding Stars het hulle besluit om hul eie koor te stig genaamd die "PERSEVERANCE CHRISTMAS BAND" (Frans 2010).

Volgens Moore (2009a) het die Perseverance Kersfeesorkes gedurende die vormingsjare van die orkes baie goed gevaar. Hy noem dat oefeninge gereeld in "Pappa" se buitekamer plaasgevind het en dat die orkes slegs 'n jaar na hul stigting al die tweede posisies by die jaarlikse Raadskompetisie verower het met slegs 12 musikante. Frans (2010) noem dat "hierdie koor by

hul eerste kompetisie totale respek vir uitstaande musiek en talle ander kategorieë verwerf”.

Gedurende hierdie tyd kon feitlik geen van die lede balknotasie lees nie en is die verskillende partye deur Frans en Paulse geneurie of gefluit sodat die lede die partye kon leer. Volgens Moore (2009) het hulle slegs van gehoor af gespeel. Kompetisie-“solo’s” kon ook slegs van geheue af voorgedra word en dus was dit nie nodig om bladmusiek te leer lees nie. Stevens (2010) noem dat Frans, Paulse en Pakaman stelselmatig die lede van die orkes gehelp het om tonika-solfa notasie te lees om die “solo” beter te kan uitvoer, maar dat koortjies en marse nog steeds van gehoor af gespeel is.

Frans was ’n redelike mens en ’n groot voorstander van dissipline (Frans 2010). Volgens sy seun (Frans 2010) was hy baie streng en het nie gehuiwer om die nodige straf uit te deel nie. Frans (2010) noem dat sy pa gereeld vir Julius Ceasar aangehaal het in sy toesprake omdat hy soortgelyke boeke op skool gelees het.

Frans, destydse orrelis van die Anglikaanse Kerk St. Nicholas, het ’n paar jaar voor sy sterwe baie meer betrokke geraak by sy kerk en kon nie meer so toegewyd wees aan die Perseverance Kersfeesorkes nie. Op 6 Oktober 1994 beswyk John Frans aan ’n hartaanval tydens die leiding van ’n diens. Hy het tot sy afsterwe hom toegespits op sy amp by die kerk (Moore 2009). Intussen



Foto 10 Die Perseverance Kersfeesorkes onder leiding van John Frans 1970

het Perseverance baie gesukkel om 'n permanente orkesmeester te kry. Hulle het van verskillende orkesafrigters gebruik gemaak en koormeesters van verskillende kerke en gemeenskapskore en -orkeste. 'n Paar jaar later het Charles Stevens die orkesmeester sowel as permanente lid van Perseverance geword (Moore 2009).

5.2.2 Charles Stevens (1981 – 1988)

Na John Frans het Charles Stevens oorgeneem as orkesafrigter. Hy het geen formele musikale agtergrond gehad nie, maar het 'n besondere musiektalent gehad. Vroeër jare het hy in die Peninsula Choristers²¹ gesing waar hy geleer het om die tonika-solfa notasiesisteem te lees. Buiten die afrigting van die Perseverance Kersfeesorkes het hy ook vir drie jaar die kapteinskap behartig (Stevens 2010).



Foto 11 Charles Stevens

Stevens is 'n bedeesde man en noem dat hy nie daarvan gehou het om “voor die orkes” te staan nie (Stevens 2010). Derhalwe is daar buite-persone of “huur-soldate” soos party lede dit noem, genader om die laaste afrondingswerk voor die kompetisie te doen en dan ook die orkes te dirigeer vir die “solo”-afdeling van die kompetisie. Dit het persone ingesluit soos James Zingu, James Flowers, Spasie Adams en Sammy Witbooi. Hy (Stevens 2010) noem dat hy tydens die “solo”-item by die kompetisie verkies het om in die agterste rye saam met die orkeslede te speel wat nie so selfversekerd was nie. Stevens was 'n saxofoonspeler en kon enige van die instrumente in die saxofoonfamilie bespeel.

²¹ 'n Sangkoor in Elsiesrivier.

Stevens (2010) noem dat die orkeslede nog meestal tonika-solfa of “aaptaal”²² gelees het. Slegs enkele van die lede van die orkes kon balknotasie of “gholfstokkies”²³ lees. Volgens hom (Stevens 2010) was Glen Heunis, baritonsaxofoonspeler, ’n regte staatmaker en het hy hom dikwels gehelp om die “solo” se musiek oor te skryf vir die lede. Die samestelling van die orkes was nog oorwegend saxofone, klarinette, banjo’s, kitare, ’n trekklavier en strykers (een tjello en een viool) en daar was min koper-blaasinstrumente.

Gedurende die tagtigerjare toe Stevens die afrigter van die Perseverance Kersfeesorkes was, was hulle een van die grootste Kersfeesorkeste met ongeveer 70 lede (insluitende “tiny tots”, juniors en seniors). Die musikante in die orkes het uit ongeveer 18 lede bestaan wat ook gereken is as ’n groot orkes (Stevens 2010).

Stevens noem dat daar met kompetisietye polisiemanne by die orkes aangesluit het om die orkes sterker te maak. Hy was egter van mening dat die orkes moes probeer om met “eie mense” te speel. “Wen of verloor, dis net ’n sport” (Stevens 2010). Hierdie besluit het egter sommige van die musikante in die orkes weggedryf wat ’n groot verlies was vir die orkes. Hy noem dat hulle in hierdie tyd begin het om gereeld kerkparades te hou. Die lede van die orkeste was afkomstig uit verskillende gemeentes en een keer per maand het hulle ’n gemeente besoek. Hy noem dat die kerkparades vir die orkes “gehelp het om geheg te raak aan mekaar en ’n band te vorm tussen die lede” (Stevens 2010). Namate hulle ook meer sigbaar geraak het binne die gemeenskap, het Perseverance ’n toename in ledetal ondervind en het hulle gegroei. Straatparades is ook gereeld gehou waar lede op ’n Sondagmiddag bymekaarkom en met trofees blink gepoets marsjeer het na

²² Soos tonika-solfa behalwe dat die d, r, m gelees word as die lettername soos A, B, C. Lede verwys ook daarna as die ABC-notasie.

²³ ’n Kwartnoot lyk soos ’n gholfstok en vandaar die benaming.

twee of drie huise. “Tafels”²⁴ is by hierdie huise aan die lede voorsien uit waardering vir wat hulle vir die gemeenskap beteken het.



Foto 12 Die Perseverance Kersfeesorkes hou 'n straatparade in Elsiesrivier

Oefeninge was nog steeds in “Pappa” se buitekamer gehou, maar later is daar ook by Japie Meyers se woning geoefen. Stevens (2010) noem dat hy struktuur by oefeninge streng toegepas het deur te sorg dat daar by elke oefening met gebed geopen en afgesluit is. Stevens noem dat hy stelselmatig van slegte gewoontes tydens oefeninge ontslae geraak het deur bv. “smoke breaks” gedurende oefeninge toe te laat waar lede gesellig buite die oefenkamer hul sigaret kon rook in plaas van binne die oefenkamer (Stevens 2010).

Charles Stevens was tot 1988 betrokke by die Perseverance Kersfeesorkes en onthou met groot heimwee die laaste “solo” wat hy saam met die Perseverance Kersfeesorkes gespeel het.

Dit het gereën die dag van die kompetisie in die Paarl. Toe Perseverance die ‘solo’ moes speel, toe stortreën dit. Toe die ‘solo’ klaar gespeel is, was die hemele oop en dit het glad nie weer gereën vir die res van die kompetisie nie.

²⁴ Tafels verwys na lede of nie-lede van die orkes wat kos voorberei vir die orkes wanneer daar by huise aangedoen word tydens Oukersaande en na afloop van die kompetisies en straatparades.



Foto 13 Die Juniors 1985



Foto 14 Die Seniors 1985

5.2.4 Collin Hopley (1987 – 2006)

Collin Hopley was vanaf 1987 – 2006 die orkesmeester van die Perseverance Kersfeesorkes (Programnotas: Gala 2006). Hopley het in 1986 by Perseverance aangesluit. Hy was die hoof-trompetspeler by die Suid-Afrikaanse Polisie en is deur Glen Heunis genooi om by die orkes aan te sluit. Charles Stevens was die afrigter van Perseverance op daardie tydstip met 'n ledetal van ongeveer 15 musikante in die orkes (Hannie 2009). Hopley, wat ook lid was van die Elim Morawiese koperblaasorkes, was die mees opgeleide persoon en is in 1987 aangestel as orkesmeester (Programnotas: Gala 2006).



Foto 15 Die Perseverance Kersfeesorkes o.l.v. Collin Hopley 1989

Agter: Shane Hannie, Abraham April, Keith Moore, Johannes April (Jnr), Ralph Titus (Jnr), Johannes April (Snr), Hennie Hannie, Barend Samuels

Voor: Ralph Titus (Snr), Arthur Veldsman, Collin Hopley, Johannes Moore, Mervyn Moore

Volgens Hannie (2009) het Hopley 'n groot impak gemaak op Kersfees-orkeste. Hannie beweer dat Hopley as afrigter van Perseverance onmiddellik sukses behaal het en dat die orkes besonder goed gevaar het by die kompetisies onder sy leiding. Hy noem dat Hopley se keuse van repertoire van 'n hoë standaard was en dat hy baie moeite gedoen het met die afrigting van die musikante van die Perseverance Kersfeesorkes (Hannie 2009). Volgens Hannie (2009) het Hopley struktuur gebring aan Perseverance en het hy die orkes as geheel verstaan en kon hy dus die orkes se volle potensiaal benut (Hannie 2009). Buiten die groot rol wat Hopley in die Perseverance Kersfeesorkes gespeel het, het hy ook 'n beduidende rol as musiekdirekteur



Foto 16 Collin Hopley saam met president Nelson Mandela 1996. Tydens die “Champ of Champs” kompetisie op Athlone Stadion was die Perseverance Kersfeesorkes die eerste Kersfeesorkes wat die “nuwe” Volkslied vir die President gespeel het.

in die Elsiesrivier Unie en die Suid-Afrikaanse Verenigde Kersfeeskoorraad gespeel. Hopley het “'n nuwe dimensie aan die manier waarop Kersfees-orkeste musiek vertolk” gegee (Hannie 2009).

‘n Groot hoogtepunt in die orkes se bestaan was die “Champ of Champions” kompetisie van die Westelike Provinsie Kerskoorraad in 1996 by die Athlone Stadion (Programnotas: Gala 2006). Dit is deur president Nelson Mandela geopen – wat ook die eerste keer in die geskiedenis was dat 'n President 'n

Kersfeesorkeste-kompetisie bywoon (Programnotas: Gala 2006). Die Perseverance Kersfeesorkeste het die eer gehad om die eerste nie-militêre orkeste te wees wat die “nuwe” volkslied gespeel het tydens hierdie geskiedkundige gebeurtenis (Programnotas: Gala 2006).



Foto 17 Die Perseverance Kersfeesorkeste o.l.v. Collin Hopley 1990

Agter: Mervyn Moore, Johannes Moore, Johannes April (Snr), Glen Heunis, Arthur Veldsman, Hennie Mietas, Ralph Titus (Snr)

Middel: Paul Ruiters, Christian Ceaser, Collin Hopley, Desmond Dennis, Keith Moore

Voor: Percival September, Abraham April, Ralph Titus (Jnr), Johannes April (Jnr)

In 1997 verskuif die Perseverance Kersfeesorkeste van die Westelike Provinsie Kerskoorraad na die Suid-Afrikaanse Kerskoorraad (SAKKR). Hannie (2009) noem dat daar 'n reuse verskil in standaard was en die vereistes was heelwat hoër. Die “solo” moes gememoriseer word tydens die kompetisie. Alhoewel die orkeste vir 3 weke aaneen geoefen het en dit die eerste twee weke geneem het om die musiek te memoriseer, het Perseverance die hele kompetisie in die SAKKR gewen onder die bekwame leiding van Hopley (Hannie 2009).

As gevolg van sy loopbaan in die Polisie moes Hopley die Kaap verlaat en na die Overberg verhuis (Hannie 2009). Hy het tot in 2006 aangebly as musiek-

direkteur van die Perseverance Kersfeesorkes. Hopley is tans die musiekdirekteur van die Suid-Afrikaanse Raad vir Kersfeesorkeste.

5.2.5 Shane Hannie (1994 – 2010+)

In 'n onderhoud met Shane Hannie (2009) noem hy dat hy saam met Hopley vanaf 1994 as orkesleier waargeneem het. Hy was egter sedert 1979 lid van Perseverance. Hy noem dat die gemiddelde ouderdom van die orkes op daardie stadium hoog was en dat musikante van die orkes meestal uit ouer lede bestaan het en dat die musiek baie “ou-skool”²⁵ was.



Foto 18 Shane Hannie as Junior Tamboermajoor by 'n kompetisie

Hannie het in 1979 as 5-jarige by Perseverance aangesluit en het as “Tiny Tot” gestap in die kompetisies. As klavierbordspeler in die Pinksterkerk se “gospel band” kon hy reeds vroeg musiek lees. Hy het belanggestel om 'n instrument te speel en het by Keith Moore, bekwame saxofoonspeler en mede-afrigter van Perseverance, die tenoorsaxofoon leer speel. In 1989 sluit hy aan as musikant en speel die tenoorsaxofoon onder leiding van Hopley. Hannie was in 1994 een van die jongste dirigente in die Suid-Afrikaanse Kerskoorraad toe hy reeds op 18-jarige ouderdom die Perseverance

²⁵ Hiermee bedoel Hannie dat die musiek repertoire feitlik net uit gesange bestaan het.

Kersfeesorkes gedirigeer het. Hannie het verdere opleiding by die Universiteit van Stellenbosch ontvang waar hy 'n as deel van die sertifikaatprogram dirigeerkuns onder Hans Roosenschoon studeer het. Hy het ook graad 4-vlak behaal in harmonie ("Close Call Harmony") en 'n Jazz werkswinkel in die Kaap bygewoon (Hannie 2009).



Foto 19 Shane Hannie ontvang die trofee ("cone") as orkesmeester van die wenorkes van die "solo"-afdeling in die Suid-Afrikaanse Verenigde Raad vir Kersfeesorkeste in 2008

Hannie noem dat hy dit geniet om met jongmense te werk. 'n Belangrike bydrae wat hy tot die Perseverance Kersfeesorkes gemaak het, was die stigting van die musiekontwikkelingsprogram. Hierdeur is die ledetal van musikante grootliks aangevul. Hy noem ook dat hy voorsien dat daar in die toekoms 'n Junior- en Seniororkes sal wees en dat hy veral graag by die Juniors betrokke wil wees (Hannie 2010).

5.2.6 Ander belangrike afrigters

Ander belangrike afrigters van die Perseverance Kersfeesorkes sluit onder andere Chris Phala, James Zingu, mev Spasie Adams, Sammy Witbooi, Glen Heunis, James Flowers, Keith Moore, Kevin Fisher en Seargeo Fisher in. Hierdie persone het die orkes afgerig in tye wat daar nie 'n orkesmeester was nie, of waar die orkesmeester bygestaan moes word.

Phala was destyds die musiekdirekteur van die SA Polisieorkes in die Wes-Kaap en gestasioneer by die Bishop Lavis Opleidingskollege. "Pappa" het hom genader om Perseverance te help met afrigting. Phala het vyf polisie-orkeslede saamgebring wat die orkes gehelp het om meer kompetend te wees vir die "solo"-item. Hierdie groep was betrokke vir omtrent twee tot drie jaar. Die enigste lid wat by Perseverance gebly het, was Glen Heunis. Heunis was 'n gesiene man en 'n kranige saxofoonspeler en het veral op die baritonsaxofoon bekendheid verwerf onder die lede en ondersteuners van die Perseverance Kersfeesorkes (Moore 2009).

James Zingu het onderwys gegee in Port Nolloth, Vosburg, Gouda en in die Skiereiland. In 'n berig oor Zingu word daar veral melding gemaak van sy besondere musiektalent en hy word beskryf as 'n "koormeester van uitnemendheid". Volgens Moore (2009a) was hy ook "Pappa" se onderwyser op Gouda en het hy talle kore afgerig en daarmee ook talle koorkompetisies gewen. Die berig beklemtoon Zingu "se liefdevolle en nederige manier" waarop hy met mense omgegaan het. Volgens die berig kon hy ook vele instrumente bespeel en was veral bekwaam op die klarinet en die saag. Moore (2009) noem dat Zingu een van die eerste Kleurling-beoordelaars by kompetisies was en dat hy kennis gemaak het met die Perseverance Kersfeesorkes by 'n kompetisie en daarna aangesluit het by die orkes en gehelp het met die afrigting.

James Flowers het af en toe gehelp met afrigting en was nie 'n permanente orkesmeester van Perseverance nie.

Volgens Moore (2009) het Perseverance regtig gesukkel om 'n permanente afrigter of orkesmeester te kry na Frans nie meer betrokke was nie weens kerkverpligtinge. Perseverance moes van verskillende persone gebruik maak om te help met afrigting onder wie mev Spasie Adams, wat deelyds kore afgerig het. Sy was betrokke by die destydse N.G. Sendingkerk se vrouediens en het die jeugkoor en vrouekoor afgerig. Moore (2008) beskryf haar as “iemand wat haar storie goed geken het”.

Sammy Witbooi, wat die gemeenskapskoor, Peninsula Choristers, afgerig het, het ook die orkes vir twee jaar gehelp vir kompetisie.



Foto 20 Sammy Witbooi dirigeer Perseverance tydens 'n kompetisie in 1983.

Keith Moore, jongste seun van Johannes Moore, was van jongs af lid van Perseverance en het vroeg reeds 'n passie vir musiek getoon. Volgens Stevens (2010) het James Flowers vir Keith Moore met sy dirigeerkuns gehelp. Hy het by verskeie geleenthede die orkes afgerig en het ook dirigeer by kompetisies (video-opname 1990). Hy het ingestaan as dirigent by kompetisies en ander geleenthede terwyl die orkesmeester, Hopley, die trompet in die orkes gespeel het. Sodoende kon Perseverance die sterkste span instuur vir kompetisie. Keith Moore is steeds 'n senior lid van die orkes en volgens Hannie (2009) speel hy 'n sleutelrol in die orkes, veral wat

musiekopleiding betref. Hy was een van die lede wat op informele wyse ander lede opgelei het, veral op rietinstrumente. Verder het hy saam met Hannie en April die musiekontwikkelingsprogram in 1996 begin. Hierdie program was uiters suksesvol om nuwe lede op te lei en dit het die orkes met ongeveer tien lede per jaar laat groei (Hannie 2009).



Foto 21 Keith Moore dirigeer die Perseverance Kersfeesorkes by 'n kompetisie in 1987

Kevin Fisher en Seargeo Fisher is twee neefs wat begin het met hul musiekopleiding by Perseverance se musiekontwikkelingsprogram. Beide hierdie spelers het uitstekend gevorder op hul instrumente en het onderskeidelik in 2007 en 2008 by die Suid-Afrikaanse Weermagorkes in Kaapstad aangesluit. Afgesien van die feit dat hulle in Pretoria (2010) en Kroonstad (2010) gestasioneer is, sorg hulle dat hulle met kompetisietye in die Kaap is waar hulle help met afrigting. Kevin Fisher het ook al die “solo”-afdeling by Unie-kompetisies gedirigeer en het ook 'n groot aandeel gehad in die geskiedkundige²⁶ optrede saam met die Maranatha Mannekoor in die Artscape teater in 2008 toe hy die Perseverance Kersfeesorkes sowel as die massakoors-items dirigeer het.



Foto 22 Kevin Fisher

²⁶ Volgens die bestuurder van die teater was dit die eerste keer dat die bruin gemeenskap 'n konsert in die artscape teater hou.

Hannie skryf in sy orkesmeestersverslag van 2008:

Kevin is an asset which we must nurture for the future and it is my opinion that he will become one of Perseverance's best directors ever, if he is given the correct platform, to use his own creative ideas.

5.3 Karakteristieke van die lede van die Perseverance Kersfeesorkes²⁷

Die lede van die Perseverance Kersfeesorkes kom hoofsaaklik uit die Kleurling-gemeenskap van Elsiesrivier en omgewing in die Wes-Kaap. Die lede uit ander gebiede, is meestal lede wat aangesluit het by die orkes terwyl hulle nog in Elsiesrivier woonagtig was of wie se ouers hulle as kind by die orkes laat aansluit het. Daar is egter nie 'n voorgeskrewe gebied waarvandaan die lede mag kom nie. Die lede van die orkes is Christene²⁸ en behoort aan onder andere die Verenigde Gereformeerde Kerk, die Ou Apostoliese Kerk, die Anglikaanse Kerk, die Pinksterkerk, die Morawiese Kerk en die Sewendedag Adventiste Kerk. Aangesien die meeste van dié kerke self ook orkeste het, is baie van die lede van Perseverance ook betrokke by hul onderskeie kerke se orkeste (Hannie 2009). Volgens Hannie (2009) vind kerkorkeste dikwels baat by Perseverance aangesien sommige lede van dié Kersfeesorkes ook orkesleiers en orkeslede van die orkeste by hul onderskeie kerke is.

Die lede van Perseverance behoort tot die laer en middel inkomstegroepe. Beroepe wissel van ambagsmanne, staatwerkers, predikante of pastore, sekuriteitsbeamptes en fabriekswerkers tot bestuurders van eie besighede. Perseverance het ook 'n groot aantal lede wat nog skoolgaande is. Volgens Hannie (2009) is dit hoofsaaklik te danke aan die musiekontwikkelings-program wat in 1996 begin is. Daardeur is veral jonger lede gewerf vir die Perseverance Kersfeesorkes asook vir ander orkeste in die omgewing. Perseverance het vanaf 1969 tot 2009 gegroei van 12 musikante tot ongeveer

²⁷ Die volgende inligting is oor 'n tydperk van 3 jaar waargeneem.

²⁸ Die Perseverance Kersfeesorkes het tans 'n Moslemlid wat aangesluit het by die orkes.

70 musikante (2010). Daar is tans 239 geregistreerde lede op die registerlys van die Perseverance Kersfeesorkes (2008).

5.4 Visie, missie, waardes en doelwitte van die Perseverance Kersfeesorkes

Volgens 'n program wat uitgegee is by 'n Gala-geleentheid in 2006 is die visie, missie, waardes en doelwitte van die Perseverance Kersfeesorkes soos volg daarin uiteengesit. Hierdie is 'n nuwerwetse soort dokument wat nogtans 'n goeie weerspieëling is van hoe die lede hulle orkes beskou.

5.4.1 Visie

- Om erken te word as 'n sosiale tuiste vir die Elsiesrivier gemeenskap en die Wes-Kaap.
- Om hul invloed op skole en kerke uit te brei, plaaslik en internasionaal.

5.4.2 Missie

- Om die kuns van musiek binne minderbevoorregte en misdaad bedreigde (“criminally challenged”) gemeenskappe in Elsiesrivier en omliggende omgewing te ontwikkel.

5.4.3 Waardes

- Deur musiek is lede van Perseverance verantwoordelik, betroubaar, deursigtig, eerbiedig, verdraagsaam, eerlik en gedissiplineerd.
- Deur musiek is lede van Perseverance verbind in hul doelwitte en met waaksaamheid sal hulle die gemeenskap dien na die beste van hul vermoë.

5.4.4 Doelwitte

- Om musiek onder die minderbevoorregte en benadeelde gemeenskappe in Elsiesrivier en omliggende omgewings te bevorder.
- Die welstand van Kersfeesorkeste is om kulturele aktiwiteite onder die jeug te bevorder.
- Om 'n alternatief aan die jeug tot dwelms, bendes, promiskuïteit en MIV/VIGS te bied.

Die doelwitte van die Perseverance Kersfeesorkes, soos dit voorkom in die grondwet (1969), is as volg:

- Om musiek aan te moedig en te ontwikkel, om aan kompetisies deel te neem, om bystand te lewer aan liefdadigheidsorganisasies en kerke en om vrede en goedhartigheid by die gemeenskap te bevorder.
- Om enige aktiwiteit wat vorendag kom te ondersteun en te bevorder.
- Om kulturele aktiwiteite in die gemeenskap te bevorder.
- Om die instrumente te gebruik vir opleiding om musiek te bevorder binne die organisasie tot eer en verheerliking van God.
- Om vertroue, liefde en omgee vir mekaar te koester.

Hannie (2009) noem dat die Perseverance Kersfeesorkes sover moontlik probeer om die gemeenskap te dien en veral die onmiddellike omgewing van hulle bewus te maak, aangesien die welstand van dié Kersfeesorkes wedersyds afhang van die ondersteuning van die gemeenskap. Broederskap, liefde en vertroue moet tussen lede van die orkes beklemtoon word. Volgens Moore (2009a) bied die Perseverance Kersfeesorkes 'n veilige vesting vir lede van die Elsiesrivier gemeenskap, in 'n omgewing waar bendegegeweld, dwelms en losbandigheid hoogty vier.

Dit is interessant om te sien, dat alhoewel die Christelike aspek van die orkes onder die lede beklemtoon word, die religieuse doelwit by die visie en missie van die programnotas in 2006 ontbreek en dat dit slegs punt no. 4 is by die oorspronklike doelwitte in die grondwet van 1969.

Alhoewel die Perseverance Kersfeesorkes hulself sien as 'n Christelike organisasie, is daar wel 'n oorvleueling van sekulêre en religieuse doelwitte.

5.5 Leuse

Perseverance Kersfeesorkes se leuse is “NIHIL SED OPTIMUS” wat beteken “NOTHING BUT THE BEST” (Grondwet 1969). Tydens kompetisies word hierdie leuse herhaaldelik gebruik om lede te motiveer en te inspireer. Daar word telkens gesê “Dís Perseverance. By 'n kompetisie moet jy Perseverance hoor. Almal gee alles. Ons is ‘Nothing but the Best’.”

5.6 Wapen

Die wapen van die Perseverance Kersfeesorkes bevat musieknote bo-oor 'n Bybel. Dit simboliseer dat hierdie 'n Christelike organisasie is wat deur middel van musiek God se Woord uitdra.

Die leuse wat op die wimpel geskrywe staan soos uit die voorbeelde hieronder, het verander. “UNITY MAKES STRENGTH” op die ou wapen is verander na die korrekte leuse “NOTHING BUT THE BEST” op die nuwe wapen. Die wapen was oorspronklik op die baadjiesakke geborduur, maar die praktyk het die laaste paar jaar nie meer plaasgevind nie.

Die stigtingsjaar van die orkes verskyn ook op die wapen.



Foto 23 Die ou wapen



Foto 24 Die nuwe wapen

5.7 Organisasie en struktuur

Die Perseverance Kersfeesorkes het die volgende beamptes wat die bestuursraad vorm, ook bekend as die uitvoerende raad:

1. President
2. Voorsitter
3. Ondervoorsitter
4. Sekretaresse
5. Assistentsekretaresse
6. Rekordsekretaresse
7. Tesourier
8. Assistenttesourier
9. Kaptein
10. Onderkaptein
11. Orkesmeester
12. Drie Trustees
13. Werkende komitee (2 lede)
14. Twee addisionele lede

Volgens die grondwet (1969) word die pligte van die bogenoemde bestuur soos volg omskryf (ter wille van die outentisiteit van die studie word die pligte volledig hier gelys):

Pligte van die President:

1. Hy/Sy sal die leiding neem by al die uitvoerende komiteevergaderings.
2. Hy/Sy sal homself/haarself verwittig van die reëls en regulasies van die organisasie en die unie, en alle lede as gelykes hanteer. Hy/Sy sal die herder van sy kudde wees.

Pligte van die Voorsitter:

1. Hy/Sy sal leiding neem by die algemene vergaderings en sal 'n beslissende stem hê.
2. Hy/Sy sal na alle administratiewe pligte omsien.
3. Hy/Sy sal verseker dat alle lede die reëls en regulasies van die organisasie nakom.

Pligte van die Ondervoorsitter:

1. Hy/Sy sal leiding neem en in die afwesigheid van die voorsitter die pligte van die voorsitter uitvoer.

Pligte van die Sekretaris:

1. Hy/Sy sal 'n deeglike en akkurate notule van alle vergaderings hou. Dit sal die plek, datum, tyd van aanvang en afsluiting toon asook die besluite en oplossings wat geneem is. Hy/Sy sal ook deeglik rekord hou van alle inkomende en uitgaande korrespondensie.
2. Hy/Sy sal deeglik rekord hou van alle geregistreerde lede.
3. Hy/Sy sal ook 'n aanwesighedsregister hou by elke vergadering.

Pligte van die Assistentsekretaris:

1. Hy/Sy sal die pligte soos benodig uitvoer in afwesigheid van die sekretaresse.

Pligte van die Rekordsekretaris:

1. Hy/Sy moet 'n databasis hou van registrasies, geboortes en aktiwiteite van die organisasie.

Pligte van die Tesourier:

1. Hy/Sy sal verantwoordelik wees vir die orkes se finansies.
2. Hy/Sy sal alle gelde ontvang en nagaan en dit binne 24 uur by 'n geregistreerde bank deponeer.
3. Hy/Sy sal 'n inkomste- en uitgawestaat by die Algemene Jaarvergadering voorlê. 'n Finansiële staat sal ook voorgelê word by bogenoemde vergadering.

Pligte van die Assistenttesourier:

1. Hy/Sy sal die tesourier bystaan in sy/haar pligte.

Pligte van die Orkesmeester:

1. Hy/Sy sal verantwoordelik wees vir al die musiek benodigdhede.
2. Hy/Sy sal verslag lewer aan die uitvoerende komitee oor die musikante wat nie oefeninge bywoon nie en sal skakel met die uitvoerende komitee oor die musikante wat gaan deelneem aan die jaarlikse kompetisies.

Pligte van die Kaptein:

1. Hy/Sy sal ten volle in bevel wees by kompetisies.
2. Hy/Sy sal verantwoordelik wees vir afrigting of mense vir hierdie doel aanwys.
3. Hy/Sy sal verslag lewer aan die uitvoerende komitee indien enig lid 'n reël of opdrag in die grondwet oortree.
4. Hy/Sy sal verantwoordelik wees vir streng dissipline en moet verseker dat elke lid 'n voorbeeld is vir 'n ander.

Pligte van die Onderkaptein:

1. Hy/Sy sal die kaptein bystaan ten alle tye en sal volle beheer neem in die afwesigheid van die kaptein.

Pligte van die Trustees:

1. Om alle bates van die organisasie en trofeë wat by die jaarlikse kompetisie ontvang is, veilig te bewaar.
2. Hulle sal 'n getroue jaarlikse ouditverslag van die tesourier se finansiële boeke indien.

Affiliasie:

1. Lede wat geaffilieer is tot 'n ander orkes sal 'n klaringskaart geteken deur die voorsitter en sekretaresse van die genoemde orkes lewer.
2. Lede sal aanvaar word op goedkeuring van die vergadering.
3. Die affiliasiefooi sal R10 wees vir alle lede.
4. 'n Seisoenfooi van R10 vir alle lede is betaalbaar by die Algemene Jaarvergadering.
5. 'n Lid wat bedank sal alle voordele verbeur, maar sal verantwoordelik gehou word vir enige skulde.
6. 'n Lid sal met 'n klaringskaart uitgereik word indien alle skulde vereffen is.
7. Aansoek om 'n klaringskaart kan mondelings of skriftelik gedoen word by 'n algemene vergadering.

Bogenoemde is die bestuur van die Perseverance Kersfeesorkes. Uit hierdie bestuur is daar ook verteenwoordigers op die Unie-bestuur en uit hulle is daar verteenwoordigers op die Raad se bestuur.

Tans is die voorsitter van die Perseverance Kersfeesorkes, Freddie Moore, ook die voorsitter van die Suid-Afrikaanse Raad vir Kersfeesorkeste.

Die huidige bestuur (2010) lyk as volg:

President	A.D. Cupido
Voorsitter	F.C. Moore
Ondervoorsitter	D. George
Sekretaresse	D. Maarman
Assistentsekretaris	P. Conradie

Tesourier	B. Johnson
Assistenttesourier	A. April
Trustees	P. Witbooi
	B. George
	A. Stephens
Kaptein	A. Moore
Onderkaptein	A. Solomons
Addisionele Lede	M. Beukes
	C. Johnson
Orkesmeester	S. Hannie

Die Kersfeesorkeste is tans verdeel in drie rade. Die Westelike Provinsie Kersfeesorkesteraad, Die Suid-Afrikaanse Verenigde Raad vir Kersfeesorkeste en die Suid-Afrikaanse Raad vir Kersfeesorkeste. Die Perseverance Kersfeesorkeste het in 2008 verskuif van die Suid-Afrikaanse Verenigde Raad vir Kersfeesorkeste na die Suid-Afrikaanse Raad vir Kersfeesorkeste.

Die volgende lys toon die huidige struktuur van die Suid-Afrikaanse Raad vir Kersfeesorkeste aan (2010):

Skiereiland en Distrikte Kersfeesorkeste Unie

1. Young Royal Crusaders
2. Royal Stars
3. Wisemen of the East
4. Palm Crusaders
5. Guiding Stars – Mosselbay
6. Good Shepherds
7. Loving Shepherds
8. Guiding Stars
9. Royal Crusaders
10. Wellington Crusaders

Boland Kersfeesorkes Unie

1. Progress – Swellendam
2. Tulbach Crusaders
3. St. Blues – Robertson
4. Ceresians
5. The Fleet
6. Ceres Crusaders
7. Star of Calvary

Wes-Kaap en Distrikte Kersfeesorkes Unie

1. Perseverance
2. Young Royal Shepherds
3. Vision of Daniel – Worcester
4. Pilgrim Crusaders

5.8 Lidmaatskap

Kompetisiedeelname is een van die belangrikste gebeurtenisse in die Kersfeesorkes se jaar en vir enige persoon om deel te neem aan 'n kompetisie moet hy/sy 'n geregistreerde lid van die betrokke orkes wees. Lidmaatskap is oop vir alle persone wat bereidwillig is om die reëls van die orkes te volg en te gehoorsaam (Moore 2009). In die konstitusie van die Suid-Afrikaanse Raad vir Kersfeesorkeste staan daar:

No 14. A: Membership shall be open to any Union, Band, male or female, who subscribe to the cultural principles of Christmas Bands and declare their willingness to abide and obey the rules and regulations of the Organisation.

Daar is 'n prosedure wat gevolg moet word om lidmaatskap tot die orkes te verkry. Eerstens moet daar skriftelik aansoek om lidmaatskap gedoen word by die bestuur van die Perseverance Kersfeesorkes. Indien 'n voornemende lid reeds voorheen 'n lid van 'n ander Kersfeesorkes was, moet hy/sy eers 'n

klaringskaart of vertrekkaart van daardie betrokke orkes kry. Dit verseker dat 'n persoon nie aan meer as een orkes tegelykertyd kan behoort nie. Die aansoek word dan by die volgende algemene vergadering bespreek, waar die persoon ingesweer word as lid van die Perseverance Kersfeesorkes. 'n Kort boodskap word deur die voorsitter aan die nuwe lede oorgedra. 'n Lid wat dus aan die volgende jaar se kompetisie wil deelneem, moet reeds teen Oktober aansoek doen, aangesien dit die laaste algemene vergadering voor die kompetisie is. Ledegeld is minimaal en beloop R10 per jaar.

Lede kan op enige ouderdom aansluit by die Kersfeesorkes. Ouer lede laat selfs hulle kinders aansluit by die orkes sodra hulle kan loop. Hierdie jong lede staan bekend as die "Tiny tots" (0 – 10 jaar), daarna is hulle Juniors (11 – 17 jaar) en sodra hulle ouer as 18 jaar is, is hulle Seniors. Dit is 'n algemene verskynsel by Kersfeesorkeste dat meer as een lid van 'n familie aan die orkes behoort en soms selfs volle gesinne. As daar gekyk word na die lys van geregistreerde lede van die Perseverance Kersfeesorkes is dit duidelik dat daar heelwat lede uit dieselfde families aan dié Kersfeesorkes behoort. Die Moore-familie, lede van die stigterslid Johannes Moore se familie, word sterk verteenwoordig in die Perseverance Kersfeesorkes. Verder behoort Harold Marankey en sy hele gesin aan die Perseverance Kersfeesorkes. Nog gesinne wat deel vorm van die orkes sluit in die Abrahams-, Mentoer-, Jacobs-, Behr-, Hannie-, April-, September- en Titus-familie en nog talle ander.



Foto 25 Lede van die Moore-familie (1990)

Van links: Mervyn Moore, Freddie Moore, Johannes Moore, Keith Moore, Aubrey Moore, Glen Heunis (skoonseun)

Voor: Franco Moore



Foto 26 Lede van die Hannie-familie (1997)

Van Links: Lance Hannie, Henry Hannie, Chriszarn Hannie, Shane Hannie, Mervyn Hannie, Ivan Hannie

Lidmaatskap tot die Perseverance Kersfeesorkes is dus verpligtend vir kompetisiedeelnemers terwyl lede wat nie geregistreer is tot dié orkes nie ook kan saamspeel by die ander geleenthede soos Oukersaand, formele optredes en begrafnisse. Alhoewel Kersfeesorkeste hoofsaaklik 'n Christelike Kleurling-tradisie is wat aanvanklik die manlike kultuur wou bewaar, is daar

deesdae 'n openheid om aan enige lid van die publiek lidmaatskap te gee. Enige persoon, ongeag geslag, ras, geloof en ouderdom kan lidmaatskap tot die orkes verkry. Lede moet egter bereid wees om aan die reëls van die organisasie te voldoen.²⁹

5.9 Kleredrag

Kleredrag is 'n baie belangrike deel van die Kersfeesorkeste se tradisie. Dit skep trots, eenheid en identiteit en word ook as een van die belangrikste afdelings in die kompetisie gereken. Die kleredrag of uniform bestaan uit 'n baadjie, bypassende broek, hoed, hemp, das, sakdoek, beld, sokkies en skoene. 'n Spesiale klerekomitee behartig alle reëlins ten opsigte van die kleredrag wat met groot geheimhouding gepaard gaan totdat die volle uniform by 'n vergadering aan die orkes bekend gemaak word. Die kleredrag is oorspronklik elke jaar hersien, maar vanaf die laat 1990's is besluit om kleredrag slegs elke tweede jaar te vervang weens werkloosheid onder lede asook die styging in kleredragpryse (Moore 2008).

Die hele proses om klere reg te kry vir kompetisies is 'n geweldige uitdaging. Elke lid moet gemeet en gepas word en hierdie proses vind plaas gedurende November en Desember die vorige jaar en neem 'n hele paar weke om afgehandel te word. Dit vereis besondere administrasie om elke persoon, vanaf die kleinste "tiny tot" tot die oudste senior volledig uitgerus te kry. Belde en skoene word ook alles vanaf dieselfde verskaffer bestel sodat daar eenheid³⁰ is.

²⁹ So byvoorbeeld is daar telkens uitnodigings gerig aan lede van die blaasorkes waarby ek betrokke is, wat hoofsaaklik uit lede van die blanke gemeenskap bestaan, om aan te sluit by die Perseverance Kersfeesorkes. Alhoewel daar tot op datum nog nie van uit die orkes aangesluit het nie, het daar wel al van hulle deelgeneem aan konserte.

³⁰ Tydens die kompetisie word die dogters se hare op dieselfde manier vasgemaak met linte.

Die orkes is altyd aangewese op die kleremakers (“tailors”) wat veral besig is oor die Desembertyd³¹. Dit is gedurende hierdie tyd wat die orkes se klere gemaak moet word vir die komende jaar se kompetisie. Daar moet dikwels van meer as een kleremaker gebruik gemaak word aangesien een kleremaker nie altyd die hoeveelheid klerebestellings kan behartig nie. In my betrokkenheid by Perseverance is daar twee keer klere gesny, en beide kere kon die kleremakers nie die sperdatum haal nie. Dit skep groot ongelukkigheid aangesien die klere duur is en daar enorme opofferings gemaak word om die klere te betaal³². Verder beteken dit ook dat die lid nie kan deelneem aan die kompetisie nie. Die alternatief vir daardie betrokke lid sou wees om in sy ou klere deel te neem, maar dat hy nie in die “best-dress” afdeling kan kompeteer nie. In 2009 is daar by die eerste Uniekompetisie met 3 verskillende pakke (“suits”) gestap as gevolg van klere wat nie gereed was nie.

Die uniform wat die lede moet aanskaf vir die kompetisie is geweldig duur. In 2010 het die koste vir ’n senior lid van die orkes R1275 per uniform beloop. Families wat meer as een lid in die orkes het, trek veral swaar as dit by die betaling van uniforms kom. Daar is ook geen subsidiëring van uniforms deur die staat of enige ander instansie soos wat by die Kaapse Klopse gevind word nie, en die lede is self verantwoordelik vir die volle bedrag. Volgens Maarman (2010), sekretaresse van Perseverance, word daar fondsinsamelingsfunksies gereël waar lede aandeel (“shares”) op hulle klere kan verdien. Hierdie funksies sluit onder andere kareoke’s en danse in. Lede van ander Kersfeesorkeste woon ook die kareoke’s en danse by en die hele gemeenskap ondersteun hierdie fondsinsamelingsprojekte. Toegangskaartjies word aan lede verskaf om te verkoop vir hierdie geleentheid. Die lid kry dan ’n aandeel van die wins wat gemaak is by die fondsinsamelingsfunksie afhangende van die hoeveelheid kaartjies wat hy/sy verkoop het. Hierdie bedrag word dan afgetrek van die lid se uitstaande klereskuld.

³¹ Dit is die tyd wanneer klere vir die Kaapse Klopse, die Maleierkore en die Kersfeesorkeste gemaak moet word vir die kompetisies wat duur vanaf Januarie tot Maart. Die kleremakers is derhalwe baie besig.

³² Lede gaan lenings by banke aan, verkoop ’n waardevolle item of leen geld by mede-lede om uniforms te kan bekostig.

Volgens Maarman (2010) maak sommige lede goed gebruik van hierdie geleenthede en kry hulle dit reg om geen skuld op hulle klere te hê nie. Daar is egter lede wat nie hulle klere kan betaal nie, en ook nie gebruik maak van hierdie fondsinsamelingsgeleenthede nie. Volgens Moore (2008) is een van die frustrasies wat by die orkes beleef word, die swak terugbetaling van lenings as gevolg van lede wat nie hul uniform kan betaal nie. Volgens hom gaan die bestuur private lenings met sekere individue binne en buite Perseverance aan om die uniform beskikbaar te kan hê aan alle lede tydens kompetisies. Dit is dus te verstane dat daar geweldige ongelukkigheid ervaar word as die uniforms nie gereed is vir 'n kompetisie nie. Daar is telkens klere wat verkeerd gesny is, broeke wat te groot is of baadjies wat te kort of te klein is. Met my eerste deelname aan 'n Unie-kompetisie (2008) te Vygieskraal het ek beleef hoe groot manne met trane in hul oë op die kompetisieveld gestap het as gevolg van klere wat nie gereed is nie. Probleme word egter meestal by die Unie-kompetisies beleef wat in Januarie plaasvind. Teen die tyd wat die Raads-kompetisie in Maart plaasvind, is die meeste probleme wat kleredrag betref uitgestryk.

Lede wat nie vir “best-dress” staan nie, kan wel afwyk van die uniform deur ander skoene of 'n soortgelyke pak klere aan te trek.

Foto's word dikwels geïdentifiseer en gedateer volgens opmerkings deur orkeslede oor die kleredrag of prestasies wat behaal is, soos: “Ja, dit was die jaar met die meroen baadjies. Dit was 'n goeie jaar toe ons al die solo's gewen het” of “Daai jaar het ons die grys pakke gedra toe ons die ‘exhibition’ by Worcester gedoen het. Dit was 1991”.

Buiten al die uitdagings en frustrasies wat gepaard gaan met die kleredrag word, skep die dra van die uniform 'n band onder die lede. Aanmerkings soos “ons lyk alweer spoggerig vandag” word met groot trots gemaak en dit is belangrik vir lede om goed te vaar in die “best-dress” afdeling van 'n kompetisie. Hannie (2010) noem dat sodra die uniform die dag voor die eerste kompetisie uitgedeel is, voel die lede van die orkes belangrik en

opgewonde en elkeen sorg dat alles reg is vir die volgende dag se kompetisie.

Die uniform skep 'n sin van “behoort aan” onder die lede van die orkes en hulle voel deel van die Perseverance gemeenskap. So kan lede mekaar uitken, en ook die lede van die verskillende orkeste identifiseer. Die uniform dra by tot goeie dissipline en lede behandel mekaar met respek. Verder dra dit by tot die gevoel dat hulle almal gelyk is en bring dit elke lid tot dieselfde vlak, maak nie saak hoe oud of jonk, hoe ryk of arm die lid is nie. Die uniform help lede om meer vir mekaar en vir die belange van die orkes om te gee eerder as om op sy/haar eie belange te fokus.

5.10 Repertorium

Die Perseverance Kersfeesorkes is deel van 'n Christen-organisasie en uiteraard word daar meestal geestelike musiek gespeel. Oorspronklik het die meeste van die repertorium bestaan uit die Sionsgesange van die ou NG Sendingkerk (Moore 2008). Vierstemmige vokale gesange is geneem en deur die orkesleiers verwerk vir die betrokke instrumentasie. Deesdae is daar 'n groter verskeidenheid van musiek en word daar klassieke en selfs populêre liedere ook verwerk vir die orkes. Instrumentasie het ook oor die jare verander van 'n sangkoor tot strykers, banjo's, kitare en trekklauiere totdat die orkes deesdae oorwegend uit blaasinstrumente bestaan.

Die Perseverance Kersfeesorkes tree gereeld by geleenthede soos begrafnisse, sosiale funksies, uitnodigingskonserte en feesvierings op en elke Desember marsjeer hulle saam met ander Kersfeesorkeste in die strate van Kaapstad. Hulle neem ook jaarliks deel aan twee Unie-kompetisies en die Raadskompetisie. Die belangrikste werke van die jaar is die “solo's” wat vir die Unie- en Raadskompetisies voorgeskryf word. Die verwerking en interpretasie van die gegewe werk moet die orkes op sy beste laat vertoon. Nog 'n belangrike geleentheid vir die orkes is Oukersaand waar hulle volgens

tradisie van huis na huis gaan om Kersfees en die herdenking van die geboorte van Christus aan te kondig deur Kersfeesliedere te speel.

'n Meer volledige bespreking oor die repertorium van die Perseverance Kersfeesorkes word in hoofstuk 6 gedoen.

5.11 Die musiekontwikkelingsprogram

Een van die faktore wat Perseverance onderskei van die ander Kersfeesorkeste, is die feit dat daar daadwerklik, op 'n meer gestruktureerde wyse, 'n poging aangewend is om toename van lede tot die orkes te verseker en ook om die standaard van spelers te verhoog. Volgens Moore (2008) het die orkes in 1996 'n laagtepunt bereik wat die ledetal betref. Hy noem dat van die jongmense ophou speel het as gevolg van finansiële redes en dat sommige van hulle by die Klopse³³ gaan aansluit het. Volgens Hannie (2009) het Keith Moore reeds vanaf 1981 – 1996 op 'n informele wyse spelers opgelei vir die orkes, naamlik: Abraham April (klarinet), Paul Ruiters (saxofoon), Percy September (klarinet), Shane Hannie (saxofoon), Hennie Hannie (saxofoon) en Christie Johnston (saxofoon).

In 1996 is daar onder leiding van Keith Moore, Shane Hannie en Abraham April 'n groep nuwe instrumentaliste opgelei. Die eerste groep wat op 'n meer gestruktureerde wyse opleiding ontvang het was Keith Moore se broer, Freddie Moore (sopraansaxofoon), sy broerskind, Franco Moore (klarinet), Edwin Mentoer (altsaxofoon), Enrico Leonard (altsaxofoon) en Ivan Hannie (saxofoon) (Hannie 2009). Volgens Hannie (2009) het hulle beide praktiese en teoretiese opleiding ontvang alhoewel die teoretiese opleiding van 'n baie basiese aard was.

³³ Die Kaapse Klopse betaal spelers om deel te neem en daar is geen koste aan uniforms nie. By die Kersfeesorkeste moet daar groot uitgawes aangegaan word per uniform. Vir meer as een lid van 'n familie kan dit 'n groot uitgawe wees.

In 2001 het dieselfde bestuur weer begin om instrumentaliste op te lei en was dit aanvanklik slegs vir geregistreerde lede van die Perseverance Kersfeesorkes (Moore 2008). Hierna het dit 'n jaarlikse program geword.

Een van die hoogtepunte van die musiekontwikkelingsprogram was 'n konsert wat aan die einde van 2003 gehou is. Hopley, orkesmeester van Perseverance op daardie tyd, sou ook 'n solo lewer, maar was egter so bewoë deur die werk wat deur Keith Moore, Hannie en April gedoen is, dat hy nie kon speel nie. Dominee Bowers, een van die lede se vader was die dominee by die Christelike Verenigde Kerk "ALPHA" te 26ste Laan in Elsie'srivier. Hy het die kerk gegee as oefenlokaal en konsertsaal en ook gehelp met die afrigting van die koperblasers. Daar is 'n kollekte opgeneem daardie aand ten bedrae van R900. Volgens Moore (2008) het die gemeenskap werklik hulle hande, sakke en harte oopgemaak. Die kollekte is aan die kerk geskenk as waardering vir die gebruik van hulle fasiliteite as oefenlokaal. Mnr Ralph Titus (snr), baritonsaxofoonspeler, het aan elkeen van die lede wat deelgeneem het aan hierdie konsert 'n medalje oorhandig vir



Foto 27 Die lede wat deelgeneem het aan die musiekontwikkelingsprogram se konsert in 2003

Agter: Lincoln Moore (tromboon), Chevon Manuel (trompet), Claudia Bowers (klarinet), Vanessa Mentoer(sopraansaxofoon), Megan Moore (sopraan saxofoon), Chonita Nelson (sopraan saxofoon), Chanelle Manuel (trompet), Kenneth Fingers (bariton saxofoon), Keith Moore, Kevin Fisher (trompet)

Voor: Abraham April, Bronwyn Moore (Franse Horing), Johannes Moore, Claville Beukes (tromboon), Darryn Maarman (trompet), Shane Hannie

uitsonderlike prestasie, asook 'n ere-medalje aan mnr Johannes Moore, stigterslid en lewenslange president van Perseverance.

Na hierdie konsert was die belangstelling vir voornemende blaasinstrumentspelers om aan te sluit by die musiekontwikkelingsprogram groot en was dié program nou beskikbaar vir alle lede uit die gemeenskap en selfs spelers van kerkorkeste het kom lesse neem. Die musiekontwikkelingsprogram het vanaf 2001 tot 2007 in Mei elke jaar begin. Die program het teorieklasse van ongeveer 'n uur en 'n half aangebied totdat die leerders toegerus was met basiese musiekkennis. Daarna is met praktiese klasse, wat deur die meer ervare lede van die orkes aangebied is, begin. Hierdie lesse was in groepsverband per instrumentgroep aangebied. Daar is toestemming gekry by mev. Mentoer, opsigter van die Laerskool Eurecon, om sedert 2004 die skool op Saterdag te gebruik om les te gee. 'n Minimale fooi van R5 per les is gehef ten bate van die skool.

Daar is heelwat opofferings gemaak deur seniorlede van Perseverance om vir lede van die gemeenskap les te gee, maar die ontwikkelingsprogram het positiewe groei beleef met die musikante in die orkes wat met 75% gegroei het (Hannie 2009). Ander Kersfeesorkeste het ook baat gevind by hierdie program aangesien dit nie net vir Perseverance-lede aangebied is nie. Kersfeesorkeste soos die Norwood Crusaders, Star of Glad Tidings, Bellville en Crusaders, asook sekere van die Ou Apostoliese Gemeentes het ook baat gevind by hierdie musiekontwikkelingsprogram.

Die musiekontwikkelingsprogram het weens omstandighede³⁴ nie in 2008 en 2009 plaasgevind nie, maar het in 2010 hervat met 'n totaal van ongeveer 30 lede.³⁵

³⁴ Hierdie omstandighede sluit die afsterwe van die stigterslid "Pappa" Moore in sowel as die afsterwe van Hannie se moeder.

³⁵ 'n Tendens wat duidelik sigbaar is, is dat sodra die praktiese sy van die program aanbreek, lede nie verder kan gaan met onderrig nie omdat daar nie instrumente beskikbaar is nie.

Spelers uit Perseverance wat opgeneem is in ander orkeste, is die volgende:

Kevin Fisher	Franse Horing	Suid-Afrikaanse Weermagorkes
Seargeo Fisher	Tromboon	Suid-Afrikaanse Weermagorkes
Claudia Bowers	Klarinet	Suid-Afrikaanse Weermagorkes
Bronwyn Moore	Franse Horing	Wes-Kaapse Jeugorkes
Brandon Ruiters	Trompet	Nasionale Jeug Blaasorkes
		Windworx
		Universiteit Kaapstad Simfonie-orke
Clint Abrahams	Trompet	Hugo Lambrechts Simfonie-orke

5.12 Instrumentasie

Die kwaliteit van instrumente is gemiddeld tot swak. Baie instrumente, veral saxofone en klarinette se kwaliteit is gehawend. Die meeste spelers besit hulle eie instrumente, maar dit spreek vanself dat hulle gewoonlik nie hoë kwaliteit instrumente kan bekostig nie. Die meeste musikante wil slegs deel wees van die orkes en derhalwe het hulle nie noodwendig die begeerte om briljante spelers te word nie. Perseverance besit wel enkele instrumente, maar die meeste instrumente behoort aan die lede self. Sommige lede besit meer as een instrument en instrumente word uitgeleen vir ander orkeslede wat aktief betrokke is by die orkes en nog nie 'n eie instrument kan bekostig nie. Beukes (2010) noem dat 'n groot struikelblok die aankoop van instrumente is.³⁶ Sy noem dat sy bewus is van 'n ouer wat bereid was om 'n waardevolle besitting te verkoop net sodat hulle seun 'n instrument kon hê.

Volgens Hannie (2009) het die orkes in die 70'er en 80'er jare oorwegend uit rietinstrumente soos klarinette en saxofone bestaan en was daar min koper-blaasinstrumente. Kitare, banjo's, 'n tjello en strykers was nog baie algemeen

³⁶ So byvoorbeeld besit Keith Moore 'n dubbel B-mol Tuba en sal hy dit vir die Tuba speler leen vir spesiale geleenthede.

in Perseverance. Die tenoorsaxofoon het die basparty gespeel en die altsaxofoon die sopraanparty.

Deesdae (2010) bestaan die orkes oorwegend uit koperblasers. Die groei van koperblasers in die orkes kan moontlik toegeskryf word aan die feit dat dit goedkoper instrumente is, makliker bekombaar en makliker bespeelbaar is. Koperblaasinstrumente het ook nie gedurig nuwe dele³⁷ nodig nie en lyk op die oog af indrukwekkend. Die klank trek baie verder, wat veral tydens die marsjeerwerk doeltreffend is (Herbert 1997: 188). Die Morawiese Koperblaas-orkeste het ook 'n groot rol te speel in die groei van koperblasers by Kersfeesorkeste (Hopley 2007).

Die Kersfeesorkeste het 'n kenmerkende klank. Tans is die koperblaas-afdeling baie groot met tot 22 trompette.³⁸ Alhoewel daar baie trompette is, is daar slegs 3 trompette wat op 'n vlak is om die eerste party te kan behartig. Die saxofone en klarinette het 'n skerp en deurdringende toon wat moontlik toegeskryf kan word aan die gebruik van sopraansaxofone. Verder is die riete waarop hulle speel baie sag en bied dit min weerstand, wat 'n dun klank tot gevolg het. Riete is 'n relatief duur artikel wat dikwels vervang moet word, maar as gevolg van kostebesparing speel lede so lank as moontlik op 'n riet. Hierdie verswakte riet het 'n direkte invloed op die klank van die instrument. Daar is twee banjo's in die orkes, maar geen strykers en geen dwarsfluite³⁹ nie.

Volgens die webtuiste van die Perseverance Kersfeesorkes is die visie van die musiekontwikkelingsprogram die volgende:

In the next 5-10 years the choir wants to establish a fully functional youth band that will compete and perform completely autonomous. This band will comprise of youth from all over the Cape Flats and surrounding Townships. It is our endeavors to solicit

³⁷ In vergelyking met houtblaasinstrumente wat nuwe riete benodig en strykers, kitare en banjo's wat nuwe snare nodig het.

³⁸ Dit wissel van optrede tot optrede. Kompetisies word gewoonlik die beste bygewoon.

³⁹ Daar was 'n dwarsfluit speler. Daar was egter niemand wat haar kon onderrig nie, en die gehalte van haar instrument was baie swak. Sy het na 'n jaar opgehou.

more funds and resources to extend our capacity and our involvement in our community (2006).

5.13 Aktiwiteite

5.13.1 Kompetisies

Soos reeds genoem is kompetisies sekerlik een van die belangrikste geleenthede in die Kersfeesorkeste se jaar. Hannie (2009) noem dat die Perseverance Kersfeesorkes baie kompetisie-gerig is en dat die orkes baie opofferings maak om die beste te wees. Alhoewel musiek nie die enigste kategorie is wat beoordeel word nie, speel dit duidelik die belangrikste rol tydens kompetisies. Daar is heelwat aktiwiteite by kompetisies waar musiek betrokke is en dit sal vervolgens bespreek word in die volgorde wat dit by kompetisies plaasvind. Wanneer daar van orkeslede gepraat word, word daar verwys na die musikante, tensy anders genoem.

5.13.1.1. Instap na die stadion

By die Unie-kompetisies stap elke orkes die stadion netjies in gelid binne. Die onderskeie orkeste word toegejuig deur hul ondersteuners soos hulle die



Foto 28 Die Perseverance Kersfeesorkes stap die stadion binne by die Elsiesrivier Unie-kompetisie in Januarie 2008

stadion binnegaan. Die orkes speel 'n mars van sy eie keuse terwyl die jonger lede, wat nog nie 'n instrument bespeel nie, die instrumentekiste en staanders dra. Die res van die lede van die orkes marsjeer regop en trots in hul uniforms saam. Die leiers van die orkes salueer trots wanneer daar verby die beoordelaars gemarsjeer word.

Daar word by die Raadskompetisies per unie ingestap, met gewoonlik drie orkeste per unie. Die deelnemende orkeste van elke unie marsjeer die stadion binne op 'n bekende mars wat al die lede van die betrokke unies ken.

5.13.1.2 “Solo”-mars

Kompetisies vind plaas in groot stadions en die orkeste wag gewoonlik aan die agterkant van die veld totdat dit hulle beurt is om beoordeel te word vir die voorgeskrewe werk of “solo”. Die “solo”-mars word gespeel om die orkes te begelei na die plek waar hulle die “solo” moet voordra. Die orkes beweeg in



Foto 29 “Solo”-mars

gelid na vore en die orkeslede word op bepaalde posisies geplaas sodat al die lede van die orkes die melodie, sowel as baslyn, goed kan hoor. Die bastrom speel 'n inleiding terwyl die tamboermajoor sy staf in die lug hou en die dirigent die orkes help “intel”. Die banjo en sytromme speel 'n belangrike rol om 'n stewige marsritme te bewerkstellig. Die tamboermajoor stap voor en die orkes beweeg vorentoe tot by die beoordelaars.

Hierdie is nie 'n voorgeskrewe werk nie en is die keuse van die orkesmeester. Perseverance speel gewoonlik 'n verwerkte vierstemmige gesang. Hierdie werk word nie beoordeel nie, maar skep onmiddellik 'n indruk van die gehalte van die orkes.

5.13.1.3 Die “Solo”

Die “solo”⁴⁰-kategorie word beskou as die belangrikste kategorie in die kompetisie⁴¹. Die “solo” is 'n voorgeskrewe instrumentale werk wat deur die volle orkes gespeel word. Die pawiljoene is stil tydens die optrede en daar is 'n luide gejuig nadat hulle “span”⁴² gespeel het.

Die musiek vir die “solo”-kompetisie word deur middel van 'n trekking gekies. Elke orkes wat deelneem kan twee stukke in die loting plaas. Hieruit word die werk dan getrek wat voorgeskryf sal word vir al die orkeste wat deelneem aan die kompetisie. Ook die volgorde waarin die orkeste aan die “solo”-kategorie gaan deelneem, word deur middel van 'n trekking bepaal.

⁴⁰ Die solo verwys nie na 'n enkel instrument wat 'n solo speel nie, maar na die orkes wat 'n voorgeskrewe stuk uitvoer. Volgens Bruinders (2007: 114) reflekteer die benaming die middelklas-aspirasies van die orkesmeesters en bestuurslede wat streef na elite kulturele praktyke soos om Westerse Klassieke “solos” uit te voer.

⁴¹ In 2009 het Perseverance 3e algehele plek gekry in die Suid-Afrikaanse Raad vir Kersfeesorkeste se jaarlikse kompetisie, maar die solo-afdeling gewen. Die solo afdeling is so belangrik dat hulle deur hul ondersteuners beskou is as weners van die kompetisie.

⁴² Daar word dikwels deur orkeslede verwys na die Kersfeesorkeste as hul sport en na die verskillende Kersfeesorkeste as spanne.



Foto 30 Shane Hannie dirigeer die solo tydens die Elsie-rivier Unie-kompetisie in 2008

Die musiek is gewoonlik vir 'n vierstemmige koor (SATB) met of sonder klavierbegeleiding. Die orkesmeester of lid van die orkes moet die musiek verwerk en orkestreer volgens die bepaalde instrumentasie van die betrokke orkes. Dit is die verwerker se taak om die orkes op sy beste te laat klink en daar word dikwels om hulp van buite⁴³ gevra. Daar is egter groot geheimsinnigheid oor die verwerkings van die “solo”-stuk, en daar word dikwels deur lede van ander orkeste “gespioeneer” oor die verwerking en interpretasie van die “solo”. Hannie (2009) spog dat die Perseverance Kersfeesorkes een van die beste interpreteerders van die voorgeskrewe werk is.

Die nuwe Suid-Afrikaanse Raad vir Kersfeesorkeste, met Hopley as musiek-direkteur vir die Raad, is tans besig om weg te beweeg van koorwerke (SATB) na musiek wat spesifiek geskryf is vir orkes of meer spesifiek, blaasorkeste of militêre orkeste. Volgens Hopley (2007) sal reeds verwerkte stukke onnodige verwarring voorkom en orkeste sal op 'n hoër standaard speel. Aangesien daar orkeste is wat meer bevoorreg is wat instrumentaliste betref, soos byvoorbeeld Perseverance Kersfeesorkes, en ander kleiner

⁴³ Hannie (2009) noem dat Sean Kierman al telkens genader is om verwerking van musiek.

orkeste wat minder bevoorreg in daardie opsig is⁴⁴, is daar besluit om twee werke voor te skryf vir die jaarlikse Raadskompetisie. Een werk is 'n reeds verwerkte stuk vir die instrumentaal-bevoorregte groepe en die ander vir die instrumentaal-arm groepe is 'n SATB koorwerk wat dan vir die groep verwerk word. Hierdie werke word nie deur middel van 'n trekking gekies nie, maar word voorgeskryf deur die musiekdirekteur van die Suid-Afrikaanse Raad vir Kersfeesorkeste.

Sekere aspekte waarop verwerkers moet ag slaan is die bepalings waaraan voldoen moet word soos uiteengesit in die grondwet van die Raad. Een van hierdie bepalings is dat geen slagwerkinstrumente tydens die “solo”-afdeling van die kompetisie gebruik mag word nie. Nog 'n bepaling waaroor daar streng voorskrifte is, is dat die solo, duet, trio of kwartet gedeelte in die stuk, wanneer dit voorkom, slegs deur die bepaalde hoeveelheid persone gespeel mag word⁴⁵. Die werk mag ook nie in 'n ander toonsoort getransponeer word nie alhoewel die oorspronklike vokale parte dikwels in 'n “ongemaklike” toonaard geskryf is vir orkesinstrumente.

Die orkesbesetting van elke Kersfeesorkes word vooraf deur die orkesmeester gedoen soos wat hy voel dit die beste sal “klink” vir die werk wat voorgedra word. Perseverance se orkesmeester van die afgelope paar jaar, Hannie, plaas die orkes gewoonlik in twee rye in die vorm van 'n halfmaan. Trompette word dikwels aan weerskante van die agterste ry geplaas met die trombone en tenoorsaxofone in die middel. Die klarinette en sopraansaxofone word in die voorste ry geplaas met die tubas en Franse horings wat reg voor in die middel sit. Tydens oefeninge maak die orkesmeester noukeurig aantekeninge en verander die besetting na goed-dunke om die beste klank te verkry. Assistentafrigters word dikwels by hierdie besluite geraadpleeg.

Ten minste 'n maand voor die kompetisie word daar tussen drie en vier aande van die week geoefen. Die oefenlokaal by Eurecon Laerskool se dak is baie

⁴⁴ Sommige orkeste is baie klein en bevat minder as 10 lede.

⁴⁵ Dit is afkomstig van die sangkore waar daardie gedeeltes deur soliste gesing is.

laag en dus is die akoestiek baie anders as die akoestiek van die buitelug waar kompetisies plaasvind. Nader aan die kompetisiedatum word daar buite geoefen sodat die orkes gewoond kan raak aan die regte akoestiek. Hierdie oefeninge vind laat in die aand plaas nadat die drillwerk geoefen is. Oefeninge eindig gewoonlik tussen 22:00 en 22:30⁴⁶ en lede moet soms yskoue nagte verduur en in die donker met min lig buite oefen. Lede maak groot opofferings om by soveel as moontlik oefeninge te wees en sommige lede vlieg spesiaal van Johannesburg in vir die kompetisies.

Tydens die kompetisie is die orkes voltallig. Lede leef vir die kompetisie en angstigheid en gemoedere loop hoog. Voor die “solo”-kompetisie is almal egter soos een en staan Perseverance soos een man saam. Hul leuse “Nothing but the best” word tydens die kompetisie telkemale herhaal. Die dag van die kompetisie word daar gewoonlik vroeg in die oggend geoefen en staan die hele orkes in gelid om die “solo”-mars en die “solo” te oefen. Almal gee hulle samewerking en is opgewonde, want die groot dag van die jaar het aangebreek. Tydens hierdie oefening word daar eers opgewarm met ’n paar koortjies⁴⁷ of marse wat almal sommer uit die kop speel. Die orkesmeester plaas dan almal in gelid, indien dit nie al vooraf geoefen is nie. Daarna word die “solo”-mars en die “solo” geoefen. Nadat die orkesmeester die laaste paar veranderinge gemaak het, spreek die kaptein⁴⁸ ’n paar inspirerende woorde. Die orkesmeester en die voorsitter en wie ook nog voel dat hulle graag iets wil sê, kry dan ’n geleentheid om dit te doen. Die hele orkes sing dan hierna: “Yesterday, today, forever Jesus is the same”⁴⁹. Hierna gaan almal na hulle huise toe, trek hulle netjies aan vir die kompetisie, met sakdoeke om die krae, skoene silwerskoon gepolitoer en almal netjies in hulle uniforms. Hoede is netjies gevou, hemde is gestryk, dasse reguit en instrumente blink gevryf.

⁴⁶ Ten tye van my betrokkenheid by die orkes vanaf 2008 tot 2010.

⁴⁷ Kort geestelike liederen uit die Pinksterkerk.

⁴⁸ Die kaptein is in beheer van dissipline tydens die kompetisie en moet sorg dat almal gereed is vir die dag wat voorlê.

⁴⁹ Moore (2008) verwys na hierdie lied as 'n koortjie wat tydens kerkdienste gesing was veral tydens Pinksterweek.

5.13.1.4 Junior-“solo”

Tydens die Unie-kompetisie is daar gewoonlik twee “solo” kompetisies. Die Junior-“solo” en die Senior-“solo”. Alhoewel die Junior-“solo” nie so belangrik soos die Senior-“solo” geag word nie, is dit veral vir die Junior-lede van Perseverance belangrik en wil hulle graag so goed as moontlik in elke afdeling vaar. Hierdie “solo” word onafhanklik geoefen en het sy eie dirigent.

Die Junior-“solo” word slegs deur die juniors⁵⁰ uitgevoer. Oorspronklik het die Juniors ’n vokale werk, gewoonlik ’n gesang, gesing. Sedert 2008, met die stigting van die Suid-Afrikaanse Raad vir Kersfeesorkeste, is die vokale Junior-“solo” vervang deur ’n juniororkes en word dit deur ’n juniorlid van die orkes gedirigeer. Hierdie is dan ook ’n goeie opleidingskool vir die jong dirigent asook die jong leerders om onder iemand anders te leer.

Hierdie afdeling vind slegs op unie-vlak plaas en kom nie voor by die Raads-kompetisie nie.

5.13.1.5 Kwartet

Hierdie afdeling vind slegs by sekere unie-kompetisies plaas. Kwartette uit die verskillende Kersfeesorkeste ding teen mekaar mee. Hierdie werk is nie voorgeskrewe nie en orkeste kan hul eie werk kies. Dit wissel van ligte koortjies, jazz-verwerkings tot klassieke werke soos dele uit Suites van Handel. Die kwartet van Perseverance bestaan tans uit vier koperblasers naamlik twee trompette, ’n tromboon en ’n tuba.

⁵⁰ Daar word dikwels van die jonger senior lede ook gebruik vir hierdie afdeling alhoewel hulle nie juniors is nie.

5.13.1.6 Groot Verbymars⁵¹

Die “Groot verbymars” is ’n vertoonstuk van die Kersfeesorkeste se marsjeerwerk. Die orkes is netjies uitgevat in hulle uniforms en marsjeer verby die pawiljoene op die maat van ’n ligte mars. Die peloton stap in gelid van drie met die orkes agter⁵² terwyl die banjo en sytromme saamspeel.

By die “Groot verbymars” word drie ouderdomsgroepe beoordeel. Die “Tiny Tots”, die Juniors en die Seniors. Alle musikante van die orkes word aangemoedig om saam met die “Tiny Tots” te loop. Die musikante word nie vir hierdie item beoordeel nie en dit word gebruik om gees te bou onder die lede van die orkes.

Die Juniors en Seniors word egter as ernstige kompetisie beskou en slegs geselekteerde musikante mag deel vorm van die orkes vir hierdie item. Die musikante is tydens hierdie afdeling deel van die peloton wat beoordeel word en moet al die bevele van die tamboermajoor saam met die peloton volg. Slegs lede wat oefeninge bygewoon het, mag aan hierdie item deelneem.⁵³



Foto 31 Die Groot Verbymars (Grand March Past)

⁵¹ Grand March Past

⁵² By die 2008 Raadskompetisie het PSV 4 in gelid gestap as gevolg van hulle groot getalle. PSV was baie trots en het dit as ’n prestasie beskou.

⁵³ Die groot verbymars word gewoonlik geoefen voor die oefening vir die “solo”. Nie alle lede woon hierdie oefeninge getrou by nie.

Die orkes wissel afhangende van wie marsjeer. Senior lede van die orkes speel saam met die Juniors wat marsjeer en Junior lede van die orkes speel saam met die Seniors wat marsjeer. Daar is egter van die sterker spelers wat slegs in die orkes speel en daar is ook lede wat nie 'n instrument speel nie wat net marsjeer.

5.13.1.7 Atletiekliedjies wat die toeskouers sing

Kompetisies is soos 'n sportgeleentheid onder die Kersfeesorkeste-gemeenskap en hulle neem die mededinging baie ernstig op. Toeskouers dra



Foto 32 Toeskouers of “spectators” ondersteun hul span.

die kleure van hul “span” en al die ondersteuners van die onderskeie orkeste sit bymekaar. Dit is dus baie duidelik vanuit die veld se oogpunt waar die orkeste se ondersteuners sit. Daar word die hele dag ondersteuningsliedjies gesing soortgelyk aan dié van 'n atletiekbyeenkoms.

5.13.1.8 Spesiale item: “Complimentary”

Aan die einde van die kompetisie word die deelnemende orkeste gevra om 'n spesiale item te lewer. Dit vind plaas net voordat die uitslae bekend gemaak word en die finale punte bymekaar getel word om die wenner aan te kondig.

Nadat die orkes die spesiale item gelewer het, speel al die orkeste die Magaliesburgse aandlied saam. Dit is 'n wonderlike ervaring met lede wat eie stemme improviseer saam met die melodie.

5.13.1.9 Volkslied

In 1996 was Perseverance Kersfeesorkes die eerste Kersfeesorkes wat die Volkslied vir President Nelson Mandela gespeel het. Dit is 'n geleentheid waarop die orkes baie trots is. Hierdie was egter 'n spesiale geleentheid en die Volkslied word nie gewoonlik by kompetisies gespeel nie.

5.13.1.10 Na Kompetisie

Daar is altyd groot vreugde of groot teleurstelling na 'n kompetisie afhangende hoe goed die orkes in die “solo”-afdeling gevaar het. Indien dit goed gegaan het, stap al die ondersteuners saam met die orkeslede al singende en juigende uit die stadion uit. Die orkes wat die dag se kompetisie gewen het, stap gewoonlik laaste uit die stadion. Die orkes speel 'n opgewekte mars terwyl bekere in die lug gehou word. Almal deel in die vreugde as dit 'n goeie uitslag was, want “Perseverance het gewen!” Die lede kan ewe mismoedig en terneergedruk wees indien die uitslag volgens hulle mening nie positief was nie. Voordat daar op die bus geklim word, word daar altyd eers 'n dankseggingsgebed gedoen en verder feesgevier deur middel van musiek.



Foto 33 Die Perseverance Kersfeesorkes vier hul oorwinning deur uit die stadion te marsjeer en voor die busse saam met die ondersteuners musiek te maak en te dans.

Dit is tradisie vir die orkes om na 'n kompetisie by een van die lede se huise of by 'n tehuis in die gemeenskap te gaan speel om sodoende die bekere "huis" toe te bring.

5.13.2 Parades

5.13.2.1 Straatparades in Kaapstad

Jaarliks op 'n Sondag in Desember marsjeer Perseverance saam met ander Kersfeesorkeste in die strate van Kaapstad. Dit word deur die Kaapse Karnaval Assosiasie (KKA) gereël en die roete word vooraf bepaal. Dit begin gewoonlik in die Bo-Kaap waar daar met Waalstraat afgestap word na die stadsaal in Darlingstraat. Kersfeesorkeste van oor die Wes-Kaap word uitgenooi na hierdie geleentheid. Hierdie straatparades vind gewoonlik op 'n Sondag plaas wanneer die strate leeg is en slegs die ondersteuners van die orkeste self en enkele toeriste as toeskouers is. Hopley (2007) het sy ongelukkigheid hieroor uitgespreek dat die Kersfeesorkeste nie die nodige erkenning vanaf die KKA ontvang nie⁵⁴.

⁵⁴ Sy gevoel was dat die Klopse marsjeer op dae wat die stad vol mense en beweging is terwyl die Kersfeesorkeste marsjeer as die stad leeg is.

Die musiek wat gespeel word, is soortgelyk aan die musiek tydens die “Groot Verbymars” by kompetisies. Wanneer die eindpunt bereik word, kry elke orkes ’n geleentheid om ’n orkeswerk van eie-keuse voor te dra. Hierdie werk is gewoonlik meer ernstig, gewyd of klassiek.



Foto 34 Perseverance maak reg om te stap in die strate van Kaapstad. Hierdie foto is geneem op 14 Desember 2009.

Op pad terug op die bus is die orkes in ’n vrolike stemming en word daar spontaan op die instrumente gespeel. Sommige lede neem sommer ’n ander se instrument om op te speel.

5.13.2.2 Straatparades in Elsiesrivier

Vroeër jare is daar gereeld straatparades in die strate van Elsiesrivier gehou. Perseverance was baie prominent binne die gemeenskap en het met blinkgepoetste bekiers trots op Sondaemiddae in die strate marsjeer. Daarna het hulle by twee of drie lede se huise aangegaan en ’n “tafel” geniet. Moore (2010) noem dat op so ’n manier die orkes aan die gemeenskap bekendgestel is en Perseverance ook op sy beurt die gemeenskap voed met geestelike liedere.

5.13.2.3 Kerkparades

Volgens Stevens (2010) was daar ook gereeld kerkparades op Sondag gehou. Die orkes het na die kerk toe marsjeer, die diens bygewoon en aan die diens deelgeneem. Daarna het die orkes na 'n huis toe marsjeer en 'n paar gesange gespeel vir die betrokke huisgesin en hulle bure en ook daar 'n "tafel" genuttig.



Foto 35 Lede van die Perseverance Kersfeesorkes speel by 'n kerk as deel van 'n kerkparade in 2002.

Hy (Hannie 2009) noem dat kerkparades deesdae minder gehou word en dat die moontlike redes daarvoor die beskikbaarheid van lede is. Hy noem dat die lede baie betrokke is by hulle kerke en dit moeilik is om die lede op 'n Sondag weg te kry van hulle verpligtinge by hul kerke. Verder noem hy dat vanweë die grootte van die orkes, dit moeilik is om al die lede bymekaar te kry. Daar vind wel nog kerkparades plaas, maar dit kom heelwat minder voor as in die verlede (Hannie 2009).

5.13.2.3 Oukersaand

Oukersaand is vir baie van die lede 'n hoogtepunt van die jaar. Die oorspronklike tradisie was om by al die orkeslede se huise te speel, maar ongelukkig is Perseverance so groot dat daar deesdae slegs by 'n vooraf bepaalde aantal huise gespeel kan word.

Die volle orkes ontmoet by die stigter se huis. Nadat daar geopen is met gebed en 'n paar Kersfeesliedere gespeel is, word daar met 'n bus vertrek na die verskillende huise. Die bus stop 'n ent voor elke huis waar almal dan uitklim en in gelid marsjeer tot by die huis. By die huis word daar 'n paar Kersfeesliedere gespeel en 'n kort boodskap aan die inwoners en hul bure gegee.



Foto 36 Oukersaand speel die orkes regdeur die nag Kersfeesliedere by lede se huise. Hierdie foto is geneem by die navorser se huis op 24 Desember 2008 te Durbanville.

Dit word regdeur die nag tot in die vroeë oggendure gedoen. Lede kom gewoonlik tussen 04:00 en 05:00 in die oggend by die huis. Baie van die lede het nog verpligtinge op Kersfeesdag soos om tydens die Kersfeesdiens by hulle onderskeie kerke te speel.

By sommige van die huise word daar 'n "tafel" aangebied met heerlike spyseniering.

5.13.3 Begrafnisse

Een van die hoofdoelwitte van die Perseverance Kersfeesorkes is om die gemeenskap te dien. Perseverance speel gereeld by begrafnisse van lede, of hulle familielede, wat deel was van Perseverance. Gewoonlik speel die hele orkes nie, omdat dit meestal kort kennisgewing is en begrafnisse gewoonlik op 'n Saterdagoggend is wanneer baie lede nog werksverpligtinge het.

Begrafnisliedere uit die Sionsgesange word gespeel en die banjo speel 'n toonaangewende rol by hierdie liedere.

Met groot hartseer het Perseverance gedurende 2009 afskeid geneem van Johannes "Pappa" Moore. Hy was die langselewende van die drie oorspronklike stigterslede van Perseverance. Voor die begrafnis het Perseverance in die hoofstraat van Elsiesrivier marsjeer tot by die Elsiesrivier VGK Kerk. Langs die pad het ondersteuners en vriende van die orkes gesalueer uit respek vir die betekenis wat "Pappa" vir die orkes en die gemeenskap gehad het. Die orkes het omtrent 1 km marsjeer tot by die kerk.

Perseverance het tydens die diens gespeel en het na die diens saam na die graf beweeg. Daar is eer aan Moore betoon deur Hopley wat die "Last Taptoe" gespeel het en die orkes wat begrafnisliedere begelei het. Ander Kersfeesorkeste het ook in uniform die begrafnis bygewoon. Moore was 'n gesiene lid deur al die Kersfeesorkeste en dit was 'n baie emosionele begrafnis.



Foto 37 Johannes Moore

5.13.4 Uitreiking

Elke jaar in Desembermaand speel Perseverance Kersfeesliedere vir die kinders by die Rooikruis Kinderhospitaal. Elke orkeslid dra 'n Kersfeesmussie. Die Rooikruis maak ook 'n spesiale geleentheid daarvan deur die Kersfeesliggies aan te skakel op daardie aand. Daar word ook gereeld by HIV-tehuise gespeel en by lede wat siek is.



Foto 38 Die Rooikruis Kinderhospitaal

5.13.5 Formele optredes

Formele optredes staan bekend as *uitspele*. By *uitspele* geld die streng reëls ten opsigte van spesiale of buitengewone instrumente soos voorgeskryf tydens die “solo”-kategorie van die kompetisies, nie. Enige instrumente kan gebruik word en dus kan die slagwerkafdeling ook ten volle benut word.

Tydens kompetisies word daar vereis dat alle musikante geregistreerde lede van die Kersfeesorkes moet wees terwyl nuwe lede wat nog moet registreer mag deelneem aan *uitspele* van die orkes.

Perseverance speel gewyde of klassieke werke en soms word ook meer populêre liedere gespeel. Een van die belangrikste optredes was die 2006 gala-geleentheid in die stadsaal. Dit was 'n lang en indrukwekkende program waar 'n CD asook DVD gemaak is.



Foto 39 Die Perseverance Kersfeesorkes se gala-aand in die Kaapse Stadsaal op 4 November 2006

Nog 'n baie belangrike optrede was die optrede op 12 Oktober 2008 in die Artscape Teater. 'n Bestuurder van die teater het genoem dat dit die eerste optrede is wat die bruin gemeenskap in die teater hou. Hierdie optrede is gereël deur die Maranatha Mannekoor waarby Perseverance as gaskunstenaars opgetree het. Daar is ook 'n opname gemaak van hierdie optrede wat oor die televisie-kanaal CCTV uitgesaai is.

Ander belangrike optredes is die gereelde optrede van Perseverance by die Mountain Shadows Landgoed in die Paarl waar hulle 'n Carols by Candlelight konsert hou. Dit vind elke jaar einde November of vroeg Desember plaas.



Foto 40 Die Perseverance Kersfeesorkes voor hul optrede by die Artscape Teater Oktober 2008

Verder ontvang Perseverance gereeld uitnodigings van verskeie instansies soos Kersfeeskonsert by UWK 2009 en Hugo Lambrechts 2008.

5.15 Slot

Hierdie hoofstuk het 'n kortlikse oorsig gegee oor die stigting en geskiedenis van die Perseverance Kersfeesorkes. Die uiteensetting van die organisasie en struktuur poog om 'n beter insig te gee in die hele organisasie van die orkes. Daar is egter nie ingegaan op die administratiewe gedeelte van die Kersfeesorkes nie.

Die volgende hoofstuk sal sekere aspekte wat reeds in hierdie hoofstuk genoem is, verder bespreek na aanleiding van die kenmerke van gemeenskapsmusiek soos dit internasionaal geformuleer is.

HOOFSTUK 6: DIE PERSEVERANCE KERSFEESORKES AS VOORBEELD VAN GEMEENSKAPSMUSIEK

Hierdie hoofstuk is 'n bespreking van die Perseverance Kersfeesorkes na aanleiding van die kenmerke van gemeenskapsmusiek soos dit in hoofstuk 3 behandel is.

6.1 Die verskeidenheid en diversiteit van tipes musiek wat die kulturele lewe van die gemeenskap reflekteer en verryk, word benadruk

Die Kersfeesorkeste, Maleierkore en die Kaapse Klopse vorm 'n groot deel van die kulturele lewe van die Kleurling-gemeenskap. 'n Samehorigheidsgevoel en 'n liefde vir musiek is baie duidelik en talle lede van dié gemeenskap kan 'n musiek-instrument bespeel en is deel van een van die bogenoemde organisasies. Hierdie groepe word veral geassosieer met straatparades oor die feestydperk wat van Desember tot einde Maart duur. Straatparades, waar ligte opgewekte marse gespeel word, vorm egter slegs een van die talle geleenthede waar die Perseverance Kersfeesorkes optree. Dié orkes bedien ook die Elsiesrivier-gemeenskap gereeld by kerkdienste, begrafnisse, ander kerkverwante funksies, formele optredes, uitreikingskonserte en hulle neem jaarliks deel aan Unie- en Raadskompetisies vir Kersfeesorkeste.

Die verskeidenheid van tipes musiek wat deur die Perseverance Kersfeesorkes uitgevoer word, word hoofsaaklik deur die betrokke geleentheid bepaal. Een van die Perseverance Kersfeesorkes se doelstellings (Grondwet 1969) is dat instrumente binne die organisasie gebruik moet word tot eer en verheerliking van God en dienooreenkomstig bestaan die repertoire hoofsaaklik uit gewyde musiek, by name gesange. Die verwerkings van hierdie gesange is oorwegend vierstemmig en in 'n matige tempo.

Soms word daar ook verwerkings van “koortjies”⁵⁵ gespeel. Die koortjies reflekteer ’n tipiese klank wat geassosieer word met die Kleurling-gemeenskap en word gewoonlik met vibrato en glyklanke voorgedra. Die kenmerkende klank van die banjo speel ook ’n prominente rol by koortjies.

Kersfeestyd word gekenmerk deur eenvoudige vierstemmige Kersfeesliedere wat by geleenthede soos “Carols by Candlelight” en die Rooikruis Hospitaal uitgevoer word. Op Oukersaand word daar tot in die vroeë oggendure Kersfeesliedere by talle huise in die gemeenskap gespeel. Beukes skryf op die webtuiste (<http://perseverancechristmasband.blogspot.com/>):

For 2008 we visited 24 homes for the night. We started the 24th December at 8:00 pm from 39th Avenue Elsies River and covered the areas of Belhar, Durbanville and Elsies River. We ended our Christmas night program at 4:30 Christmas morning. What an experience [for] many of us, who goes out on Christmas night and only recover 2 days after Christmas[sic].

Formele optredes, ook bekend as “uitspele”, soos ’n feesviering of ’n gala-geleentheid bestaan uit omvattende programme en kan vanaf 3 tot 18 items insluit. Daar word dan ook dikwels saam met ander groepe opgetree⁵⁶. Ingewikkelder werke soos “The Old 100th” deur Vaughn Williams, “Celebration and Praise” deur Swearingen, “African Medley” en Bokwe se “Plea for Africa” word in die programme ingesluit. Die reëls aangaande die beperking op slagwerk- en elektroniese instrumente, wat by kompetisies voorgeskryf word, geld nie by “uitspele” nie en dus kan daar ligter werke met ’n tromstel ook uitgevoer word.

Kompetisies sorg vir ’n groot verskeidenheid in repertoire wat wissel van ligte marse, instrumentale kwartette, sangkore tot uitdagende “solo”-stukke vir volle orkes. Selfs eenvoudige verwerkings van ligter populêre liedere word

⁵⁵ Kort geestelike liedere uit die Pinksterkerk se repertoire.

⁵⁶ Die gala-geleentheid in 2006 is daar saam met die Com-Art Choristers opgetree het en by ’n konsert in Artscape in 2008 het die Perseverance Kersfeesorkes saam met die Maranatha Mannekoor opgetree.

voorgedra as deel van die “complimentary” aan die einde van die kompetisie waar orkeste ’n eie keuse stuk kan voordra tot vermaak van almal op die veld.

Alhoewel daar ’n verskeidenheid van tipes musiek is wat die Perseverance Kersfeesorkes speel, is die styl en die klank van dié orkes eenvormig. Baie van die repertoire wat gespeel word, is verwerkings van vokale liederes. Die moontlike redes daarvoor kan wees dat dit eerstens maklik bekombaar is, bv. uit gesangeboeke wat gereeld in kerke gesing word. Tweedens is daar ’n duidelike Christelike betekenis aan elke gesang gekoppel as gevolg van die teks en derdens moet daar onthou word dat Kersfeesorkeste oorspronklik sangkore was.

’n Groot gedeelte van die repertoire word jaar na jaar herhaal en is algemeen bekend onder al die Kersfeesorkeste. Alhoewel daar hard probeer word om te vernuwe, bly die styl egter konstant en vind daar min vernuwing plaas. Nuwe werke word wel aangeleer, soos militêre marse⁵⁷ en werke vir konsert-blaasorkes⁵⁸, maar daar word telkens teruggekeer na die bekende gesange en ligte marse wat eenvoudig is en gememoriseerd gespeel kan word. Die gemeenskap is ook bekend met die gesange en dit is die tipe musiek waarmee hulle die orkes assosieer en wat hulle graag wil hoor. Hannie (vraelys 2010) skryf dat “terwyl daar ’n strewe is [deur die orkeslede] na ’n meer populêre repertoire, is dit belangrik vir Perseverance om nie die totale fokus rakende die Kersfeesorkeskultuur te verloor nie”. Hy noem ook verder dat die onmiddellike gemeenskap totale aanklank vind by die tipe musiek wat Perseverance maak. Beukes (2010) skryf “[the music of Perseverance] enrich the community, because Christmas bands was established to bring the Christmas atmosphere out. I will therefore comment to say, the cultural part of Christmas band is still in the members of Perseverance. I sometimes wish they can change.”

⁵⁷ Van die lede is ook lid van die Suid-Afrikaanse Weermagorkes.

⁵⁸ Perseverance se instrumentasie is van so ’n aard dat slegs die fluite se part verwerk moet word vir sopraansaxofoon of ander gepaste instrument. Van die jonger lede is baie meer oop vir vernuwing en byderwetse musiek.

Dikwels laat die samestelling van die orkes sekere musiektipes nie toe nie. Die huidige orkes bestaan uit 'n sterk koperblaasafdeling, minder sterk houtblaasafdeling en omdat slagwerk nie aan die kompetisies mag deelneem nie, bestaan die slagwerkseksie uit 'n bastrom en 'n paar sytromme. Die meeste repertoire is SATB wat vierstemmig verwerk is vir die orkes. Daar is slegs vier partye en verdubbeling op stempartye vind meestal plaas. Die sterker koperblasers ondersteun die minder sterk houtblasers.

Daar is dikwels ook begeleiding vir orrel of klavier in die partituur wat verwerk word vir 'n ensemble binne die orkes, wat die orkes dan in wese in twee verdeel. 'n Voorbeeld hiervan is die solo "Bless this House" waar die begeleiding deur 'n uitgesoekte groepie musikante gespeel word en die vokale partye deur die res van die musikante.

Die Engelse oratoriumstyl is veral gebruik vir die "solo's" van die Kersfeesorkeste. So word die Hallelujakoor uit Handel se Messias as een van die grootste en belangrikste kompetisie-solo's beskou. Die fugale styl met groot kragtige einde is veral populêr onder die Kersfeesorkeste.

Die werk "The Lost Chord" deur die Engelse komponis Arthur Sullivan is ook 'n gewilde keuse as "solo" vir die kompetisie. Hierdie werk is oorspronklik geskryf vir stem (kontralto) met begeleiding en word deur Perseverance uitgevoer met trompet⁵⁹ as solis. Die verwerking wat gebruik word is reeds verwerk vir militêre orkes, maar word deur die Kersfeesorkeste aangepas soos nodig om enige leemtes in orkestrasie te vul. Hierdie werk het ook 'n dramatiese en kragtige einde wat telkens die emosionele dirigent, Hannie, en talle van die orkeslede en ondersteuners in tranes⁶⁰ het as dit uitgevoer word.

Die volgende is voorbeelde van werke wat in die Perseverance Kersfeesorke se repertoire ingesluit is:

⁵⁹ Hierdie kan vervang word deur enige bekwame instrumentalis. Perseverance is bevoorreg om uiters begaafde trompetspelers soos Brandon Ruiters, Clint Abrahams en Ralph Titus Jnr te hê.

⁶⁰ Shane Hannie het "The Lost Chord" by die Raadskompetisie 2008, Artscape Oktober 2008, en by die begrafnis van J Moore (Junie 2009) huilende afgesluit.

GESANGE EN BEGRAFNISLIEDERE

Lofsing die Here
Dank God, dank almal God
Die sandglas sak al laer
Waar vind tog my siel een 'n plek
Beautiful Saviour
For a thousand tongues
Abide with me, 'tis even tide
The fruit of their labours
Watch and pray
Geen skeidings in die hemel
Daar's bemindes in die hemel
Lei vriend'lik lig
Eew-ge rots geklief vir my
Oor die verre heuweltoppe
Die pelgrimsreis van verre
Nader steeds nader

KERSFEESLIEDERE

Stille nag
Die Heiland is gebore
O die vrolike
Kom herwaarts o kinders
Sing, Sion wees verheug
Uit Jesse stam
Betlehem ster
O come all ye faithful
The first Noël, the angel did say
Joy to the world
Joyful, joyful, we adore Thee
Once in royal David's city
Christians awake, salute the happy morn
Angels we have heard on high
It came upon a midnight clear
Hark the Herald angels sing
Angels, from the realms of glory
While shepherds watched their flocks
Away in a manger
Star Child

Carlton R Young

SOLO'S

Holy City
The Lost Chord
Halleluja Chorus
My Light
Give them all to Jesus
Stand up for Jesus
Hear my cry, o God
Bless this house
Ave Verum Corpus
Jubilate Deo
The long day closes
My God my Father

Be glad and rejoice
In a monastery garden
All in the April evening
How excellent
Come let us sing
Thanks be to God

S. Adams
A. Sullivan
G.F. Handel
W. Sharrot
B. Benson
G. Webb
T. Marshall
H. Taylor
W.A. Mozart
W.J. Kirkpatrick
A. Sullivan
uit Cavaleria Rusticana
verw. T. Rushworth
C. Simper
A. Ketelby
H. Robertson
W.J. Kirkpatrick
E.J. Williams
S. Dickson

MARSE

Die evangelie klokke
Waar Tafelberg begin
Anchors aweigh
Scotland the brave
Loof, o my siel

Ou Suid-Afrikaanse Volkswysie
C. Zimmerman
Skotse Patriotiese lied
S. Hermelink

SOLO-MARSE

Nader steeds nader
Daar is 'n kosbare heilig Bloed
Al ken ek nie die weg
O God so groot en ryk van krag
Precious Saviour

KONSERTLIEDERE

Hymn to joy (Ode to joy)	L. von Beethoven
O holy night	A. Adam
Come let us sing	E.J. Williams
Sinfonia Italiana	W. Hautvast
God my Father	T. Rushworth
It's me o Lord	Traditional
Patorale	J. den Haan
Festive Spirit	Olivadoti
Come where my love lies	Foster
Pachelbel se kanon in D	Pachelbel
Celebration for winds and percussion	J. Swearingen
African marching song	Traditional
You'll never walk alone	Rodgers and Hammerstein
Anchors aweigh	C. Zimmerman
Pata Pata	Traditional
Magaliesburgse aandlied	Suid-Afrikaanse Volkswysie
The Old 100 th	R. Vaughn Williams
Celebration and praise	J. Swearingen
Plea for Africa	J.K. Bokwe

6.2 Die aktiewe deelname deur lede aan die musiekmaakproses (uitvoering, improvisasie, komposisie)

'n Belangrike aspek van die Kersfeesorkeste is dat nie alle geregistreerde lede aktief betrokke is by die musiekmaakproses nie. Dienooreenkomstig bestaan die Perseverance Kersfeesorkeste uit musikante sowel as nie-musikante. So was byvoorbeeld uit die 239 geregistreerde lede gedurende 2008 slegs 68 musikante.

Hierdie aspek, om lid te wees van 'n orkeste sonder om self betrokke te wees by die musiekmaakproses, wil voorkom asof dit 'n unieke verskynsel in die Wes-Kaap onder lede van die Kaapse Klopse, Maleierkeste en die Kersfeesorkeste is. Dit benadruk die sterk band tussen die lede van dié gemeenskap en die identiteit wat lidmaatskap tot die Kaapse Klopse, Maleierkeste en Kersfeesorkeste aan hulle bied.

Alhoewel nie alle lede van die Perseverance Kersfeesorkes betrokke is by die musiekmaakproses nie, is almal aktief betrokke by die doen en late van dié orkes. Deelname is belangriker as die uiteindelijke musikale resultaat en nie-spelende lede word nie as ondergeskik beskou nie. Daar bestaan verskeie geleenthede vir lede wat nie 'n instrument bespeel nie om ook 'n wesenlike bydrae te lewer tot die sukses van die orkes. Nie-spelende orkeslede is hoofsaaklik betrokke by die orkes tydens kompetisietye en kategorieë soos “Bes-geklede orkes” en die “Groot verbymars” skep die geleentheid vir die kleinste “Tiny tot” tot die oudste Senior om sy orkes te verteenwoordig.

Wanneer die “solo” voorgedra word, trek daar 'n laer van die senior nie-spelende orkeslede om die orkes en jonger lede word aangesê om die staanders te versorg en vas te hou tydens die beoordeling. So is omtrent al die lede betrokke by die uitvoering van die “solo”.

Die kategorie “Groot verbymars” vereis dat drie pelotonne met onderskeidelik Seniors, Juniors en “Tiny tots” met groot presisie marsjeer op die maat van 'n ligte mars, gewoonlik “Die Evangelie Klokke” of “Waar Tafelberg Begin”. As deel van die voorbereiding vir die kompetisies word daar vir weke lank feitlik elke aand aan drilwerk geoefen. 'n “Trommemajoor” (i.p.v. die term tamboermajoor word 'n direkte vertaling van die Engelse woord “drum major” dikwels gebruik) lei elke peloton en afrigting word deur 'n ervare senior lid behartig. Marankey (2010) noem dat die tamboermajoor gereken word as die dirigent van die peloton en daarom word die posisie van tamboermajoor as 'n groot eer beskou en is daar groot wedywering onder die lede om hierdie posisie te beklee.



Foto 41 Aubrey Moore (Kaptein), Anthony Solomons (Onderkaptein), Harldane Marankey (Junior Tamboermajoor), Marche Marankey (Senior Tamboermajoor) en Justin Sheledon ("Tiny Tot" Tamboermajoor) tydens kompetisie 2008

Die bestuur van die orkes bestaan ook uit heelwat nie-musikante wat omsien na die belange van die orkes en vergaderings vind op gereelde basis plaas.



Foto 42 Die uitvoerende bestuur van die Perseverance Kersfeesorkes gedurende 2006

Die verdeling van die Perseverance Kersfeesorkes gedurende 2008 was soos volg:

Tiny Tots (0 – 10 jaar), 34

Juniors (11 – 18 jaar), 58

Seniors (19 jaar en ouer), 147

Hierdie bogenoemde getalle sluit musikante sowel as nie-musikante in. Die onderstaande tabel toon die onderverdeling van die musikante in die orkes wat bestaan uit senior sowel as junior lede. Vir die Junior “solo”-kategorie word slegs junior lede van die orkes toegelaat om deel te neem⁶¹ terwyl enige geregistreerde lid wat musikaal bekwaam genoeg is, die orkes kan verteenwoordig by die “solo”-kategorie.

2008	Junior		Senior		TOTAAL
	Manlik	Vroulik	Manlik	Vroulik	
Fluite	0	1	0	0	1
Klarinette	3	1	4	2	10
Sopraansaxofone	0	0	2	3	5
Altsaxofone	1	0	4	0	5
Tenoorsaxofone	1	0	3	1	5
Baritonsaxofone	0	0	3	1	4
Trompette	7	7	7	1	22
Franse Horings	0	1	1	0	2
Trombone	3	0	4	0	7
Eufoniums	0	0	1	1	2
Tubas	0	1	2	0	3
Banjo's	0	0	2	0	2
TOTAAL	15	11	33	9	68

Die musikante van die Perseverance Kersfeesorkes is almal deel van die musiekmaakproses en elkeen is aktief betrokke by die uitvoering van musiek en vorm deel van die orkes.

Improvisasie speel wel 'n rol in die orkes en daar word dikwels voor optredes of tydens kompetisies op koortjies, gesange of populêre liedere geïmproviseer. Dit vind gewoonlik in ligte luim plaas en dra grootliks by tot 'n positiewe en vrolike atmosfeer onder die lede. Alhoewel nie alle lede kan



Foto 43 Tydens 'n busrit na 'n straatparade in Kaapstad improviseer lede op gewilde liedere.

⁶¹ Hierdie is vir die Junior “solo” kategorie by die Unie-kompetisies. Daar neem egter gereeld spelers van tot 25 jaar oud deel aan hierdie kategorie.

improviseer nie, word hulle deur entoesiastiese lede aangemoedig om deel te neem. In wese speel die orkes egter vooraf gekomponeerde en verwerkte musiek.

Die verwerking van gesange en voorgeskrewe “solo”-werke speel ’n integrale rol by al die Kersfeesorkeste terwyl komposisie van nuwe werke feitlik glad nie voorkom nie. Dit gaan dus hoofsaaklik om verwerking van bestaande musiek eerder as die skryf van oorspronklike nuwe werke. Slegs enkele lede beskik oor die vaardigheid om verwerkings te doen en dit is hoofsaaklik die taak van die orkesmeester en sy assistente.

6.3 Die ontwikkeling van musikale bewustheid, wat toepaslike musikale kennis insluit

Een van die doelwitte van die Perseverance Kersfeesorkes is om die ontwikkeling van musiek aan te moedig en om aan kulturele aktiwiteite in die gemeenskap deel te neem en dit te bevorder (Grondwet 1969). Dit gaan egter nie hier om uitstaande uitvoerende kunstenaars op te lei nie, maar eerder om die lede toe te rus met net die nodige musiekkennis en musiekvaardighede om die musiekkultuur in stand te hou.

Volgens die grondwet van die Suid-Afrikaanse Raad vir Kersfeesorkeste (2008) moet elke Kersfeesorkes ’n musiekonderwyser aanstel. Hierdie is gewoonlik die taak van die orkesmeester en dienooreenkomstig speel hy ’n belangrike rol in die ontwikkeling van die orkeslede se musikale kennis. Volgens Hopley (2007) bepaal die musikale vlak van die orkesmeester die musikale vlak van die orkes.

Hannie (2009) noem dat die Perseverance Kersfeesorkes nog altyd in die bevoorregte posisie was om bekwame orkesmeesters te gehad het en dat een van die doelwitte waarna hy as orkesmeester streef, die uitwissing van musikale ongeletterdheid is. Hannie (2009) noem dat daar oorspronklik slegs van gehoor af gespeel is. Die orkesmeester en sy assistente het die melodie

gefluit of geneurie om die musiek oor te dra en geen musieknotasie is gebruik nie. Vroeër was dit ook verpligtend om die “solo” gememoriseer voor te dra by kompetisies en daarom was dit nie nodig vir die lede om musiek te kon lees nie.

Hy (Hannie 2009) noem verder dat met die verloop van tyd daar begin is om musiek te lees volgens “aaptaal”⁶², soos dit bekend gestaan het onder die musikante. Die musiekrepertoire, wat hoofsaaklik uit die Sionsgesange bestaan het, het beide die tonika-solfa sisteem en balknotasie gehad en lede het na die tonika-solfa sisteem oorbeweeg (Hannie 2009). Kompetisies het ook mettertyd toegelaat dat musiek vanaf die blad gespeel kon word en musikante het balknotasie, of “gholfstokkies” soos lede dit noem, leer lees aangesien dit as meer professioneel beskou is (Hannie 2009). Daar is tans slegs een lid in die Perseverance Kersfeesorkes wat nog tonika-solfa lees (Titus 2010) en geen lid van die orkes wat alleenlik van gehoor af speel nie.

⁶² Soortgelyk aan die tonika-solfa. In plaas van d r m word die lettername van die note geskryf bv A B C.

All in the April Evening *Heath Robertson*
Andante cantabile e sentenziale

m : m m	s : m	r : m f m	-	s : s	f : s z	s : -	- : m
d : d d m	d	t : d r d	-	m : m	r : m f f	r : f m	d
All in the April	ev -	ning	.	April	ans were broad	The	
s : s s s	s : s	s : g s	-	s : s	s : s s	d : t z	s : s
d : d d d	d	s : - d	-	d : d	d : d d	d : -	- : d

m : m m	s : m	r : m f m	-	r : s	s : t z	s : -	- : s
d : d d m	d	t : d r d	ta	t : r	m : r r	r : -	- : r
sheep with her little	lamb	s		Passel me by on the road	(P) The		
s : s s d	s	s : -	-	s : t	d : d d	t : -	- : t
d : d d d	d	s : -	d : de	r : r	r : r f	s : -	- : s

f : f f	m : m	z : -	s : m	f : f	m : s m	r : -	- : -
d : d d d	d	t : -	d : -	t : r	d : m d	t : -	- : -
sheep with her little	lamb			Passel me by on the road			
z : z z	s : s	s : -	- : -	s : s	s : s s	s : -	- : -
	s	f : m r	m : d	r : s	d : d d	s : -	- : -

The sheep with her lambs, passed me

m : m m	m : m	m : -	r : r	d : d d d	d : r	d : -	- : f
d : d d ta	ta	z : -	z : z	s : f s	z : s	s : -	- : d
All in the April	ev -	ning	I	thought on the Lamb of God	The		
s : s s s	s : s	s : -	f : f	m : m m	f : f	m : -	- : z
d : d d d	d	f : -	f : f	s : s s s	s : s	d : -	- : -

Foto 44 Die partituur van die "solo" *All in the April Evening* in tonika-solfa

Hannie (2009) ontken nie dat om van die oor af te speel die musikale geheue ontwikkel nie, maar volgens hom is dit nodig om die lede aan te moedig om bladmusiek te lees en om ritme te kan tel sodat baie meer musiek op hierdie wyse aangeleer kan word. Hy (Hannie 2009) noem dat indien musikante die musiek kan skryf, dit verstaan en dit kan analiseer, maak dit hulle onafhanklik van die orkesmeester, wat nie alleenlik bydra tot hulle selfvertroue nie, maar ook verdere studie en begrip van musiek kan stimuleer. Moore (2008) noem dat die feit dat lede van die Perseverance Kersfeesorkes musieknotasie kan lees, aan sommige van die lede die ambisie gee om verder te vorder met hul musiek en hulle beter te kwalifiseer in die lewe. Seargeo Fisher, Claudia Bowers en Kevin Fisher is almal lede van die Suid-Afrikaanse Weermagorkes

wat hulle eerste musikale opleiding by die Perseverance Kersfeesorkes ontvang het.

Hannie (2009) beweer dat die rol wat gemeenskapsmusiek speel in die



Foto 45 Shane Hannie besig om lede op te lei in basiese teorieklasse.

musikale ontwikkeling van die Elsiesrivier-gemeenskap al hoe belangriker word deurdat musiek by die meeste van die minderbevoorregte skole in die Wes-Kaap, en veral in Elsiesrivier, nie meer aangebied⁶³ word nie. Abrahams (2009) vertel dat “in ‘ons’⁶⁴ skool was daar baie leerders wat musiekinstrumente kon speel, maar musiek was nie aangebied nie. Die klavier is gebruik as ‘n vullisdrom”. Een daadwerklike poging om hierdie gaping te vul en so ook musikale ongeletterdheid onder die lede van die Perseverance Kersfeesorkes uit te wis, is die musiekontwikkelingsprogram wat in 1996 deur Shane Hannie, Keith Moore en Abraham April begin is. Hierdie program is op Saterdag aangebied in die maande wat die orkes nie besig was nie, naamlik einde April tot begin Oktober. Dit begin met basiese teorieklasse om die balknotasie te verstaan en daarna praktiese lesse wat aangebied word deur ouer lede uit die orkes.

⁶³ Daar is 'n persepsie dat musiekopleiding primêr in die skool bestaan.

⁶⁴ Sekondêre skool in Ravensmead.



Foto 46 Clint Abrahams onderrig 'n groep trompetbeginners by die Perseverance musiekskool.

Omdat die jonger spelers binne die orkesstruktuur deur die ouer lede onderrig word, is die vlak van onderrig nie baie hoog nie en dit plaas 'n natuurlike beperking op die tegniese standaard waarnatoe die spelers ontwikkel. Daar is egter enkele spelers wat uiters bekwaam⁶⁵ is, maar die oorgrote meerderheid se vlak van spel is gemiddeld.

Hierdie aktiwiteit maak die orkes onafhanklik van formele onderrig deur amptelike instansies. Die onderrig word absoluut volgens eie behoefte gedoen, wat eie terme en gebruike laat posvat, maar saam met die positiewe en gesonde aspekte hiervan is ook isolasie, min geleentheid vir uitruiling en beperkte standaarde. Hierdie sisteem het die Kleurling-gemeenskap grootliks beskerm teen minderwaardige of geen onderrig gedurende die apartheidsjare en dieselfde geld nog vir vandag se gebrekkige onderrig. Hierdie is 'n belangrike kenmerk van dié tipe gemeenskapsmusiek.

Die geïsoleerde en selfgenoegsame situasie waarin daar binne die konteks van gemeenskapsmusiek gewerk word, manifesteer selfs in die ontwikkeling van 'n eie musiekterminologie. Hier is 'n paar voorbeelde:

Aaptaal	ABC notasie
Gholfstokkies	Balknotasie
Trek 'n noot	Hou noot aan
Kap 'n noot	Staccato

⁶⁵ Hierdie lede is gewoonlik deel van 'n musiekskool of 'n militêre orkes en het professionele opleiding ontvang.

Gee	Crescendo
Sak	Decrescendo
Runnings	Sestiendenoot passasies
Op my hand	Volgens die dirigent se maatslag
Probleem kop	Verstaan die musiekprobleem
Trommemajoor	Tamboermajoor
Onder sy hand	Betrokke persoon was sy onderwyser/afrigter

6.4 Veelvuldige leerling-onderwyserverhoudinge en -prosesse

Die voorkoms van veelvuldige leerling-onderwyserverhoudinge is baie algemeen in die Perseverance Kersfeesorkes. Lidmaatskap is vrywillig en bykans kosteloos en die verantwoordelikheid om 'n instrument te bemeester, word grootliks op die lid geplaas.

Alhoewel die musiekontwikkelingsprogram relatief gestruktureerde lesse aanbied, is die lesse in groepsverband en is dit gemik op die beginners. Sodra 'n lid goed genoeg is om in die orkes te speel, berus die verantwoordelikheid op hom om verder te vorder. Dis hier waar die orkesmeester en mede-spelers 'n groot rol speel om raad en wenke aan die persoon ten opsigte van sy tegniek en spel te gee.

Lede vervul dikwels meer as een funksie afhangende van die betrokke situasie en die ervare spelers help die orkesmeester om foute van die beginners en minder vaardige spelers te korrigeer gedurende oefeninge. Die orkesmeester maak ook gebruik van hulp-afrigters wat help om werke in te oefen sonder om nuwe interpretasies in te voeg en om seksie-oefeninge te lei.

Daar is baie natuurlike talent onder die lede, maar dit kan nie ten volle ontgin word nie as gevolg van finansiële beperkings. Volgens Moore (2008) is die Perseverance musiekontwikkelingsprogram juis gestig vir lede van die gemeenskap wat nie finansiële bevoorreg is om formele opleiding te ontvang

nie. Die algemene gewilligheid om te leer is egter groot. Selfs die lede wat optree as onderwysers by die musiekontwikkelingsprogram se standaard is nie altyd van die hoogste nie en hulle het 'n behoefte daaraan om verder te vorder. Volgens Abrahams (2009) is finansies, vervoer en geleenthede groot struikelblokke en is daar 'n behoefte om konserte en werksinkels by te woon wat deur ander instansies gereël word. Lede kan nie altyd die koste wat aan sulke aktiwiteite gekoppel is bekostig nie en het dikwels nie eie vervoer nie. Die geleenthede is skaars en as gevolg van hul isolasie is die lede nie altyd bewus van geleenthede wat bestaan nie.

Met my betrokkenheid by Perseverance het daar tien van hulle lede my genader om in my skoolorkes te speel. Hulle was baie gretig om te speel, maar vervoer was egter 'n groot probleem aangesien geen van hierdie lede vervoer gehad het nie. Daar moes dus vir elke oefening vervoer gereël word, en ek het insig gekry in die dilemma waarin lede hulle bevind om verder as Elsie'srivier opleiding te kry as daar nie die nodige infrastruktuur vir hulle is nie. Op die ou-end kon slegs vyf volhard.

Lede wat buite Perseverance opleiding ontvang (het):

Clint Abrahams, Claville Beukes, Anthony Solomons, Haroldane en Mache Marankey, Donovan Josephs, Francois en Joseph Kleinhans, Lincon Jansen, Darren Maarman – Con Sonore Blaasorkes

Clint Abrahams, Claville Beukes – Lesse by Hoërskool Durbanville

Bronwyn Moore – Baeu Soleil musiekskool

Angus Beukes – The Settlers High School

Lincon Jansen – Tygerberg Hoërskool, Hugo Lambrechts

Charné Behr – Hugo Lambrechts

Brandon Ruiters – Hugo Lambrechts, Universiteit van Kaapstad

Kevin Fisher, Seargeo Fisher – Suid-Afrikaanse Weermagorkes

Kevin Fisher – Arranging: ABRSM

Shane Hannie – Sertifikaat in Dirigeerkuns, Universiteit van Stellenbosch

Anthony Solomons – Dirigent van sy kerkorkes

Francois en Joseph Kleinhans – Private lesse

Ashleen Duminy – Trompet by haar skool

Alhoewel lede gretig is om hul individuele vlak van spel te verbeter, is daar 'n sekere vlak wat voldoende is vir orkesspel in die Perseverance Kersfeesorkes. Die uitdagende orkespartye word gespeel deur die lede wat die vaardigheid het terwyl die ander partye so verwerk word dat dit maklik genoeg is om deur die minder bekwame spelers bemeester te word. Die jonger lede toon meer deursettingsvermoë om aan te hou leer as die ouer lede in die orkes en is ook meer oop om byderwetse musiek te speel.

6.5 Die verbintenis tot 'n lewenslange musikale opvoeding en toegang vir alle lede van die gemeenskap

Volgens Moore (2009), voorsitter van die Perseverance Kersfeesorkes, is deelname aan 'n orkes 'n ideale manier om interaksie tussen generasies te bewerkstellig. Hy noem dat daar verskeie lede van dieselfde familie aan die orkes behoort en dat waardevolle interaksie op 'n unieke manier tussen hierdie lede plaasvind. "Wisselwerking vind plaas tussen die verskillende generasies. So kan die jonger lede by die ouer lede leer, maar kan die ouer lede ook baat vind by die krag, entoesiasme en energie van die jonger lede" (Moore 2009). Die Perseverance Kersfeesorkes het 'n verbintenis teenoor die gemeenskap om lewenslange musikale opvoeding aan hulle te bied. So byvoorbeeld is daar lede wat reeds vanaf die stigtingsjaar, 1969, lid is van die orkes en musikale opvoeding op die een of ander wyse ontvang het.

Perseverance se musiekontwikkelingsprogram bied die geleentheid aan jonger en ouer lede uit die gemeenskap om musiekopleiding te ontvang. Met die eerste musiekontwikkelingsprogram in 1996 was die meeste musikante volwassenes. Hannie (2009) noem dat die uiters suksesvolle musiekontwikkelingsprogram ook baie jonger lede by die orkes laat aansluit het en dat die gemiddelde ouderdom van die orkes vanaf die stigting tot voor die musiekontwikkelingsprogram, baie hoër was as wat dit tans is.

Die enigste vereiste vir 'n persoon om les te ontvang is dat hulle hul eie instrument moet besit. “Die wat nie 'n instrument het nie, val ongelukkig uit” (Moore 2010). Moore (2010) noem dat die meeste lede van die Perseverance Kersfeesorkes⁶⁶ wat opleiding ontvang het deur die musiekontwikkelingsprogram by die Perseverance Kersfeesorkes gebly het. Die enkele lede wat die orkes verlaat het, is as gevolg van werksomstandighede of jonger lede wat begin “groot word” en “girlfriends en boyfriends” begin kry het (Moore 2010). Hy noem dat hulle egter in die minderheid is.

Moore (2010) noem ook dat die lede wat nie meer betrokke is nie as gevolg van werksomstandighede 'n groot verlies is vir die orkes weens hul bevoegdheid en musikale groei. Hy is van mening dat die “groei” nie teruggeploeg word om die ander lede van Perseverance wat nie die geleenthede het nie ook te laat verder groei nie. Sy gevoel is dat daar nie genoeg dryfkrag vanaf die bestuur se kant is om geleenthede te skep tot voordeel van ander lede om ook verder in musiek te groei en te ontwikkel nie soos byvoorbeeld deur middel van werkswinkels deur professionele musikante.

Soos voorheen genoem bestaan die Perseverance Kersfeesorkes nie slegs uit lede wat instrumente bespeel nie. Hierdie orkes spog met 'n ledetal van 239 geregistreerde lede (2008) wat die grootste Kersfeesorkes in die Westelike Provinsie Unie sowel as in die Suid-Afrikaanse Raad vir Kersfeesorkeste is. Dit sluit “Tiny Tots”, lede tussen die ouderdom van 0⁶⁷ – 10 jaar, Juniors, lede tussen die ouderdom van 11 – 18, en Seniors, lede ouer as 18 in.

⁶⁶ Lede van die gemeenskap wat aan ander Kersfeesorkeste of kerkorkeste behoort, het ook baat gevind by hierdie musiekontwikkelingsprogram.

⁶⁷ Op 'n Algemene Jaarvergadering (Oktober 2007) van Perseverance was daar 'n kwessie aangaande die registrasie van 'n kind. Die kind kon nog nie loop nie en die bestuur het gevoel dat 'n lid ten minste oud genoeg moet wees om te kan loop om aan te sluit. Dit is toe later laat vaar en die kind wat nog onder eenjarige ouderdom was, het aangesluit.

Tot in die vroeë 1990's is slegs mans toegelaat om te registreer as lede van dié orkes. Vrouens het slegs 'n ondersteunende rol gespeel (Nelson 2010). Hulle het gesorg vir die spyseniering by vergaderings, funksies en “tafels” na afloop van straatparades. Vroue wat veral in die beginjare betrokke was by Perseverance was Margaret Moore (“Pappa” se vrou), “Auntie Rosie” Pieterse en Elizabeth Philgeland (Moore 2009a). Volgens Moore (2008) het die vroue se toelating sy oorsprong gehad toe die orkes besluit het om die “Juniors” en “Tiny Tots” se ouers toe te laat om die vergaderings by te woon om te kom luister na die uniformreëlings en betalings van die uniform. Hy vertel:

Later het 'n vroue-werkersgroep tot stand gekom wat gevoel het om Perseverance te help met finansies vir die uniforms van lede deur middel van funksies. Later het van die ouers se dogters by Perseverance kom aansluit en ook musiekinstrumente begin speel in die orkes. Dit het toe die deur oopgemaak vir vroue in Perseverance. Perseverance het regtig begin sukkel om gelde in te vorder vir deposito's vir skoene, materiaal, hemde, dasse, sokkies en die funksies van die vrouegroep het baie gehelp om deposito's op uniforms moontlik te maak (Moore 2008).

Die eerste vrou wat lid geword het van die Perseverance Kersfeesorkes was Elizabeth Phigeland (Phigeland 2010) en sy is ook die oudste lid van die Perseverance Kersfeesorkes. Die eerste vroue-instrumentalis was Desveronia Cupido, 'n kranige trompetspeler. Tans is daar talle vroue op die bestuur van die Perseverance Kersfeesorkes wat 'n verskil maak tot die



Foto 47 Tannie Liz, oudste lid van Perseverance. Hierdie foto is geneem op 14 Desember 2008 op pad na 'n straatparade in Kaapstad.

welstand van die orkes. Ongeveer 'n derde van die musikante is vrouens – daar is 71 vrouens teenoor 158 mans in die orkes (2008).

Die Perseverance Kersfeesorkes streef daarna om toegang aan alle lede van die Elsie-rivier en omliggende gemeenskappe te bied. Hulle visie is om erken te word as sosiale tuiste van Elsie-rivier asook die Wes-Kaap.



Foto 48 Tiny Tots, die jongste lede van Perseverance wat voorberei om vir “Best Dress” te staan.

Alhoewel die Perseverance Kersfeesorkes 'n Kleurling-tradisie is, was daar reeds lede uit verskeie rasse-groepe betrokke by die orkes. In 2003 was daar twee swart lede betrokke by die Perseverance Kersfeesorkes. Ongelukkig kon hulle weens werksomstandighede nie volhou met al die bedrywighede van die orkes nie. In 2007 was ek die eerste blanke lid wat aangesluit het by die Perseverance Kersfeesorkes en sedertdien het daar van my leerders van Hoërskool Durbanville ook opgetree saam met die orkes. Hulle het egter net saam opgetree en is nie geregistreerde lede nie.

Hannie (vraelys 2010) noem dat “afgesien van die kleurgrens wat ons alreeds gebreek het, het ons vanjaar ook die geloofsgrens begin oorsteek deurdat ons ons eerste Moslem leerder ingeskryf het”.



Foto 49 Perseverance se eerste Moslem-lid

6.6 Bewusmaking van die behoefte om stemlose en minderbevoorregte individue en groepe te betrek

Die lede van die Perseverance Kersfeesorkes kom hoofsaaklik uit die Kleurling-gemeenskap van Elsiesrivier. Hier is armoede en werkloosheid aan die orde van die dag en dwelms en alkohol is maklik bekombaar. Die orkeslede uit hierdie geografiese gebied is egter besorg oor mekaar se welstand en 'n sterk gevoel van familiebande, familiewaardes en broederskap is teenwoordig. Die begrip *Gemeinschaft* sou dus gepas wees om hierdie eendersdenkende groep mense met 'n gemeenskaplike doel van religieuse broederskap te beskryf.

Daar is 'n sterk behoefte by die Perseverance Kersfeesorkes om minderbevoorregte individue binne hul gemeenskap te betrek, toegang vir hulle te bied en betekenis aan hulle lewe te gee. As deel van hul Christelike beginsels is hulle diensbaar om lede van die gemeenskap te bemagtig en 'n volhoubare verskil te maak (Moore 2009). Perseverance bly ook ontvanklik vir ander se gawes en daarmee saam groei en ontwikkel hulle as Kersfeesorkes (Moore 2009). So word die tradisie voortgesit en uitgebrei en poog hulle om die lewe van die gemeenskap te verbeter en kwaliteit daaraan te gee deur middel van musiek (Moore 2009).

Die moontlikheid bestaan dat die rede waarom die ouers van dié gemeenskap hulle kinders laat aansluit by Perseverance is om sodoende Christelike waardes aan hulle oor te dra en dat hulle kinders nie ledig is en blootgestel word aan negatiewe invloede van die omgewing nie (Moore 2009). Daar is egter nie 'n aparte Christelike dissiplinêre gedragskode indien lede hul skuldig maak aan wangedrag nie. Volgens Moore (2010) word daar altyd eers gepoog om op 'n Christelike en broederlike manier te werk te gaan afhangende van die erns, die aard en sensitiwiteit van die oortreding. Hy (Moore 2010) beklemtoon dat daar altyd gepoog word om die lid te behou by Perseverance en nie sy/haar belangstelling in die orkes te knak nie. Lede wat hul wel skuldig maak aan wangedrag word gewoonlik opgeroep om voor die

bestuur te verskyn en dan word hulle aangespreek en vermaan óf sodanige lid word vermaan en tereggewys in 'n normale algemene vergadering.

Vir die Kersfeesorkeste is Kersfees 'n vreugdetyd en dienooreenkomstig is dit vir hulle belangrik om die vreugdesboodskap van Kersfees na die mense in die gemeenskap oor te dra, veral aan diegene wat siek, arm en ongesteld is of swaarkry. Daar word ook by lede van Perseverance se huise gespeel om hulle erkenning te gee vir hulle bydrae tot die orkes gedurende die jaar. Die orkes marsjeer vanaf die bus tot by die huis waar hulle gaan speel waarna hulle 'n halfsirkel vorm en 'n paar Kersfeesliedere speel. Nadat 'n kort Kersfeesboodskap deur een van die bestuurslede gelewer is, marsjeer hulle terug na die bus om na die volgende huis te vertrek.



Foto 50 Lede van die Perseverance Kersfeesorkes op Oukersaand 2008 by 'n lid van die gemeenskap wie se huis hulle besoek het en Kersfeesliedere gespeel het.

Die Perseverance Kersfeesorkes dien die gemeenskap met musiek en deel hulle gawes en talente met die gemeenskap. Daar word jaarliks in Desembermaand by die Rooikruis Kinderhospitaal opgetree. Verder is dit deel van die orkes se tradisie om ná



Foto 51 Kinders van die Rooikruis Kinderhospitaal tydens die Perseverance Kersfeesorkes se optrede in 2008

elke kompetisie by tehuise te gaan speel en die bekere “huis toe te bring” na die gemeenskap van Elsiesrivier.

Uitreiking na hospitale, tronke, kinderhuise, HIV-tehuise en ander instansies is ’n belangrike aspek van Perseverance se opdrag, met die voorneme om die gemeenskap op te bou en vreugde in hul lewens te bring.



Foto 52 Freddie Moore lewer ’n kort boodskap aan pasiënte by HIV-tehuis in Elsiesrivier voordat die Perseverance Kersfeesorkes daar optree.

6.7 Erkenning dat lede se sosiale en persoonlike groei net so belangrik is as hul musikale groei

By die Perseverance Kersfeesorkes is dit duidelik dat persoonlike en sosiale groei net so belangrik soos die musikale groei is en daarmee saam speel geestelike groei ook ’n belangrike rol.

Elke persoon het ’n behoefte aan aanvaarding en ’n soeke om te “behoort aan” ’n groep waarmee hy homself kan vereenselwig. Beukes (2010) noem dat “jonger lede in die fase van hul lewe is waar hulle hulself vergelyk met ander en waar hulle graag aanvaar wil word en deel wil wees van hul portuurgroep en gemeenskap.” Sy (Beukes 2010) meld dat daar by die Perseverance Kersfeesorkes gestreef word om ’n gesonde alternatief tot die negatiewe invloede van die hedendaagse samelewing, veral in die Elsiesrivier-gemeenskap, aan die jeug te bied. “Perseverance streef daarna om ’n positiewe selfbeeld, gesonde gedrag en kwaliteite by elke lid te kweek

wat deur erkenning van sukses en goeie leiding bewerkstellig kan word” (Beukes 2010). Volgens die “mission statement” van Perseverance word waardes soos verantwoordelikheid, betroubaarheid, deursigtigheid, respek, verdraagsaamheid, eerlikheid en dissipline nagestreef (Programnotas 2006).

Volgens Moore (2009) is dit belangrik dat deelname aan die Perseverance Kersfeesorkes die lede se selfbeeld en selfvertroue positief beïnvloed. Die orkes is vir sommige lede die enigste plek waar hulle erkenning kry. Daar is talle van die senior-lede wat werkloos is en ’n sukkel-bestaan maak en ander verdien ’n lae inkomste. Hulle is onder andere fabriekswerkers, stoorpakkers en sekuriteitsbeamptes, wat geen positiewe terugvoering of erkenning by hul onderskeie werksplekke ontvang nie. Volgens Moore (2009) is Perseverance die plek waar “hulle die geleentheid het om musiek te maak en waarde toe te voeg tot die gemeenskap en hul persoonlike lewe. Hier word hulle deur die gemeenskap gerespekteer en as helde beskou en word hulle deur mede-lede van die orkes ondersteun en waardeer. Die uitkoms is dat hulle trots is op hul orkes en hulself.” Hannie (2009) sê: “Die sleutel tot gelukkige positiewe lede is om waarde deur middel van musiek in hul lewens te plaas sodat hulle glo dat hulle die belangrikste persone op hierdie aarde is.”

Moore (2009) noem dat elke mens uniek is binne die gemeenskap van Perseverance. “Daar is ruimte vir [verskillende] ouderdomme en persoonlikheidstipes. Die Perseverance-gemeenskap bestaan uit gewone mense en daarom is hulle aan die spanning van tussen-menslike verhoudinge onderworpe. So word lede geleer om konfliktsituasies te hanteer.” Moore (2009) noem dat die orkes ’n ideale middel is vir individue om een-een of met ’n groep mense oor die weg te kom en om interaksie met familie en vriende op ’n ander vlak te hê. “Verhoudinge met mekaar word net so belangrik geag as die verhouding met God en dus word respek teenoor lede van die orkes en lede van die gemeenskap beklemtoon” (Moore 2009).

Vir die ouer lede is dit ook belangrik dat die lede van Perseverance op geestelike vlak groei. Geloof speel ’n kernrol in die meeste Kleurling-huishoudings en dit is duidelik sigbaar aan die hoeveelheid kerke van

verskeie denominasies wat daar in Elsiesrivier en omgewing is. Volgens Moore (2009) is dit belangrik vir die bestuur van die Perseverance Kersfeesorkes dat sekere Christelike kernwaardes oorgedra word aan die lede. Daar word by elke samekoms tyd afgestaan aan godsdienst en dienooreenkomstig word daar te alle tye, by name alle oefeninge, konserte en funksies, met gebed geopen en afgesluit en daarmee saam word alle vergaderings met Skriflesing en gebed begin.

Die Perseverance Kersfeesorkes skep ook die geleentheid vir leierskapontwikkeling deur vir lede die geleentheid te gee om op die bestuur te dien. Vir sommige lede is Perseverance die enigste plek waar hulle 'n leiersposisie kan beklee. Die bestuur bestaan uit verskeie lede wat elke tweede jaar opnuut verkies word. Die bestuur word gerespekteer deur die lede van Perseverance en word vertrou om belangrike besluite te neem ten opsigte van die orkes. Volgens my waarneming het die leiers van Perseverance 'n passie vir die orkes en is dit vir hulle belangrik dat die doelwitte van die orkes realiseer. Vergaderings word op gereelde basis gehou en deur die voorsitter of president van die bestuur gelei, terwyl streng vergaderingsprosedures en aspekte soos hoe om 'n persoon aan te spreek, korrekte kleredrag tydens vergaderings en netheid, respek en dissipline gehandhaaf word.

Leierskapontwikkeling vind nie slegs by die bestuur plaas nie, maar ook by lede wat gekies word om leiding te neem ten opsigte van 'n peloton. Verkiesing tot tamboermajoor is 'n geweldige verantwoordelikheid vir daardie betrokke lid en lede kan reeds vanaf 4-jarige ouderdom optree as tamboermajoor.

Dissipline is hoofsaaklik die taak van die orkesmeester, maar die kaptein, wat die hoof is van die hele Kersfeesorkes tydens kompetisietye, musikante sowel as nie-musikante, kan ook die orkes dissiplineer. Die huidige orkesmeester, Hannie (2009), voel dat die orkeslede moet uitsien na die orkesoefeninge en dat hulle nie verskree moet word nie. Volgens hom (Hannie 2009) benodig kreatiewe werk en 'n artistieke uitvoering stemming en entoesiasme wat nie

sonder dissipline bereik kan word nie. Hierdie blyk 'n permanente proses te wees by die Perseverance Kersfeesorkes, en die orkesmeester veg dikwels teen verskeie steurings, soos verveeldheid, praterij en verlore belangstelling by oefeninge⁶⁸.

Geskeduleerde oefeninge word telkemale ten minste 'n halfuur laat begin⁶⁹ en derhalwe eindig dit ook baie laat. Alhoewel die orkesmeester al probeer het om oefeninge stiptelik te laat begin, wil dit voorkom asof dit 'n gewoonte is en nie werklik toegeskryf kan word aan swak dissipline nie. Hy (Hannie 2009) noem ook dat laatkommery een van die frustrasies is wat hy as orkesmeester beleef. Talle lede het al erken dat lede van die Perseverance Kersfeesorkes sukkel om betyds te wees en dit wil voorkom of dit 'n gewoonte is wat al jare saam met Perseverance asóók ander Kersfeesorkeste kom. Hierdie tendens word deur die meer bekwame spelers as onprofessioneel beskou en hulle vind die vermorsing van tyd frustrerend. Tog is hulle geduldig en pas hulle aan by hierdie tydsame manier van doen wat moontlik deel vorm van die Kleurling-kultuur. Voor kompetisies word daar aan lede gesê om die hele Saterdag uit te sit en niks anders te reël nie. Alhoewel daar wel vermorsing van tyd is, sorg daar altyd van die ander nie-spelende lede dat die orkeslede middagete kry en koeldrank tydens die rustye kry.

Buiten stiptelikheid, is bywoning ook 'n kwessie. Tydens die eerste paar oefeninge is bywoning swak en is dit slegs die lojaalste spelers wat opdaag vir oefeninge. Eers gedurende die laaste week voor die kompetisie is almal baie gefokus en word alles ingesit om so goed as moontlik voor te berei vir die "solo". Bywoning is dan 'n prioriteit en oefeninge is voltallig met ekstra opofferinge wat gemaak word en oefeninge wat tot laat in die nagte plaasvind. Oefeninge is gewoonlik op weeksaande en sommige lede kom van ver af terwyl baie lede ook nog skoolgaande is. Dit is dus verstaanbaar dat lede nie elke aand kan oefen nie. As gevolg van die standaard van sommige van die lede word daar dikwels slegs aandag gegee aan 'n klein gedeelte van 'n

⁶⁸ Hierdie mag soos ooglopende kwessies klink, maar Perseverance is in die gewoonte om gereeld 15 – 30 minute laat te begin vir vergaderings, konserte en oefeninge.

⁶⁹ 'n Oefening wat op 'n Saterdag (29-03-2008) geskeduleer was vir 11:00, het byvoorbeeld eers 13:00 begin.

“solo” en word daar vir drie weke intens gefokus op die een werk. Aan die einde van ’n oefening word daar dikwels in ’n debat oorgegaan oor die een of ander saak wat gewoonlik handel oor persone wat nie orkesoefeninge bywoon nie. Alhoewel daar geldige verskonings vir afwesigheid by oefeninge aangebied word, ontstaan daar egter spanning tussen lede wat wel oefeninge bywoon en lede wat nie oefeninge bywoon nie. Dis veral by die ouer lede wat hierdie ontevredenheid voorkom – hulle voel dat hulle meer insit as die lede wat nie al die oefeninge bywoon nie. Alhoewel oefeninge ’n tydsame proses is en gepaard gaan met baie geduld, frustrasie en opofferinge is die musikale resultaat merkwaardig en word die werk tot die laaste nuanse uitgevoer.

Vergaderings is nog ’n plek waar stiptelikheid ’n uitdaging is. Daar word ’n sekere aanvangstyd geskeduleer wat selde nagekom word en dis nie ongewoon vir ’n vergadering om vyf ure en langer te wees nie. Daarom woon talle lede van die orkes nie die vergaderings by nie. Vroeër jare was vergaderings egter verpligtend (Hannie 2010). Om orkeslede aan te moedig om vergaderings by te woon, word alles wat in die vergadering genoem is “geheim” gehou. Hierdie is egter nie ’n goeie maatreël nie aangesien belangrike inligting van die orkeslede weerhou word wat verdere spanning veroorsaak.

Elke persoon het sy persoonlike lewe buite dié van die Perseverance Kersfeesorkes. Uit my persoonlike ervaring maak lede van die Perseverance Kersfeesorkes dikwels groot persoonlike opofferinge ter wille van die groep. Baie lede moet van ver af kom om oefeninge by te woon. Ander lede het weer nie vervoer nie en moet reëlings tref om by die oefening uit te kom. Tydens kompetisietye word daar veral baie van die lede gevra, met oefeninge wat in die yskoue nagte tot laat buite plaasvind.

Ontspanning is 'n integrale deel van sosiale groei en daar word gereeld sosiale funksies gehou wat fondsinsamelingsfunksies soos “karaoke’s” en 'n jaarlikse dans insluit. Uitstappies en kampe vind gereeld plaas en lede, asook ondersteuners, word met busse vervoer na die kampplek of ontspanningsgebied. Elke jaar word die tweede unie-kompetisie by Heidelberg gehou en dit is tradisie dat van die orkeslede reeds die Vrydag met 'n bus vertrek om 'n bietjie te gaan kuier by die see. Die kompetisie vind eers die Sondag plaas, wat gewoonlik gekenmerk word deur 'n paar moeilike wat moet kompeteer.



Foto 53 Lede van Perseverance kom gereeld bymekaar om gesellig te verkeer.

Dit is duidelik dat die orkes soos 'n groot familie is met hegte vriendskappe. Nelson (2010) noem dat lede “mekaar ondersteun in tye van nood. Hulle is meer as net lede van 'n orkes, hulle is familie.”

Moore (2010) noem dat een van die tekortkominge by die Perseverance Kersfeesorkes is dat daar nie vir die jeug programme aangebied word waar daar oor aktuele kwessies soos seks voor die huwelik, HIV en optrede in verhoudings gepraat kan word nie.

Dit wil voorkom asof lidmaatskap tot die orkes 'n simboliese verteenwoordiging is van wie hulle is en hoe hulle deur ander persone in die gemeenskap gesien wil word. Die musiek verskaf aan die lede verskeie maniere om aan mekaar gebind te wees wat emosies, persoonlike geskiedenis en lewenservarings insluit. Lidmaatskap van die Perseverance

Kersfeesorkes gee ook aan lede die geleentheid om met ander lede te kommunikeer en interaksie te hê en dit fasiliteer ontwikkeling. Die aktiwiteit van musiekmaak verskaf afleiding van hulle daaglikse probleme soos mediese en finansiële probleme en so word die lede opgebou. Dit wil voorkom asof die lede 'n gevoel van aanvaarding en “behoort aan” kry asook die gevoel dat die gemeenskap hulle nodig het.

6.8 Geloof in die waarde en gebruik van musiek om interkulturele aanvaarding en begrip te kweek

Kersfeesorkeste is 'n Kleurling-tradisie wat reeds sedert die vroeë 1900's bekend was onder die Kleurling-gemeenskap. Die onafhanklikheid van Kersfeesorkeste het hul egter geïsoleer en daarmee saam het die feit dat hulle nie so sigbaar soos die Kaapse Klopse was nie, veroorsaak dat hulle feitlik onbekend was onder die ander kulture van Suid-Afrika. Dit was egter eers sedert die laat 1990's en vroeë 2000's dat Kersfeesorkeste media-dekking⁷⁰, blootstelling en belangstelling van ander groepe in Suid-Afrika ontvang het.

Kersfeesorkeste word dikwels saam met die Kaapse Klopse en die Maleierkore gegroepeer. Alhoewel daar baie ooreenkomste tussen hierdie drie groepe is, soos onder andere dat almal aan dieselfde rassegroep behoort, soortgelyke organisasiestruktuur, jaarlikse kompetisies en straatparades het, is daar egter beduidende kultuurverskille. Geloof is een van die grootste verskille tussen hierdie groepe. Die Kersfeesorkeste is 'n Christelike organisasie terwyl die Maleierkore se lede bestaan uit Moslems en die Kaapse Klopse ook oorwegend Moslems is. Daar is egter interkulturele aanvaarding tussen die Kaapse Klopse, Maleierkore en Kersfeesorkeste en dit word grootliks bewerkstellig deur musiek. Volgens Marankey (2010), wat 'n lid is van die Perseverance Kersfeesorkes en 'n Maleierkoor, is die feit dat lede van die Kersfeesorkeste balknotasie kan lees, wat hulle onderskei van

⁷⁰ 'n Program op Kyknet, Kaapse Jol en CCTV het die konsert van Artscape uitgesaai.

die Kaapse Klopse en die Maleierkore waar hoofsaaklik van geheue af gespeel word. Lede van die Kersfeesorkeste is dus baie bruikbaar om ook in die Kaapse Klopse en Maleierkore te speel. Volgens Marankey (2010) is dit gewoonlik die lede van die Kersfeesorkeste wat die Kaapse Klopse en Maleierkore aanvul en nie andersom nie.



Foto 54 Harold Marankey (derde van agter in voorste ry) en Adonis Cupido (voor in agterste ry) behoort aan die Maleierkoor “Jonge Manhattens”. Hier stap hulle tydens 'n kompetisie in 2008.

Die Groepsgebiedewet van 1950, wat verskillende dele van residensiële en sakegebiede in stede en dorpe eksklusief aan verskillende rasse toegeken het, het die lede van die Kleurling-gemeenskap saamgroepeer. Hierdeur is lede van dié gemeenskap verskuif na gebiede soos Athlone, Mitchells Plain, Bonteheuwel en Elsiesrivier op die Kaapse Vlakte. Die behuising was eenvoudig en huise is baie na aan mekaar gebou. So het lede van verskillende geloofsoortuigings, maar uit dieselfde rassegroep, mekaar se bure geword. Dit is dus nie ongewoon dat daar in een straat byvoorbeeld lede van verskillende Kersfeesorkeste, Maleierkore en Kaapse Klopse woon nie. Abrahams (2010) noem dat in Desembermaand, wanneer al drie hierdie groepe op hul aktiefste is, dit moontlik is om klanke uit verskillende huise te hoor van lede wat vir kompetisies oefen. Hy (Abrahams 2010) noem ook dat gedurende hierdie tyd 'n “Klopse band” in die straat sal marsjeer en die volgende dag sal 'n “Christmas band” voor 'n huis in dieselfde straat speel. Abrahams (2010) vertel dat sy bure vir die Norwood Crusaders Christmas Band speel, en sy beste vriend, wat 'n straat verder woon, lid is van die Wisemen of the East Christmas band en ook vir 'n Klopse “band” speel.

Volgens Abrahams (2010) was daar een jaar waartydens 'n groot persentasie van die Perseverance Kersfeesorkes aan 'n Kaapse Klopse-orkes kompetisie deelgeneem het. Lede van die Kersfeesorkeste is egter gou om te sê dat hulle nie die “Klopse” is nie, en dit wil voorkom asof hulle neerkyk op die Klopse. Redes kan wees dat Klopse se musiek as minderwaardig geag word, dat hulle nie musiek kan lees nie, en dat hulle voel die Klopse is nie so waardig soos die Kersfeesorkeste nie⁷¹.

Die Klopse ontvang ook jaarliks groot bedrae geld vanaf die staat wat hulle klere, busvervoer asook deelname aan kompetisies betaal (Moore 2008). Die Suid-Afrikaanse Raad vir Kersfeesorkeste ontvang wel 'n bedrag geld van die Departement Kuns en Kultuur, maar dit is heelwat minder en is hoofsaaklik vir busvervoer, die huur van stadions en betaling van beoordelaars. Die orkeste ontvang nie individueel geld nie (Moore 2008).



Foto 55 Kevin Fisher as afrigter van die Violets Sporting Minstrels

Daar is enkele lede wat aktief betrokke is by die Kaapse Klopse asook die Maleierkore en die Nagtroepe. Ralph Titus Jnr is 'n uitstekende trompetspeler wat reeds vanaf die 1980's betrokke is by die Perseverance Kersfeesorkes. Hy is ook 'n groot rolspeler by die Kaapse Klopse en het hulle in Spanje verteenwoordig. Kevin Fisher is al 7 jaar betrokke by die Violets Sporting Minstrels en is vir die afgelope 4 jaar hul afrigter. Nog ses lede, by name Seargeo Fisher, Herman de Wee, Robert Jacobs, Yandre Jacobs, Darren Maarman en Enrico Leonard, is betrokke by dié orkes.

Lede wat betrokke is by die Maleierkore en nagtroepe is Cupido Adonis en Harold Marankey en sy drie seuns.

⁷¹ Hierdie kan moontlik te doen hê met die “minstrel” of “coon” element van die Klopse.

Daar is ook lede betrokke by die Morawiese Kerk. Clint Abrahams het sy eerste musiekopleiding by die Hermor Brass Band van die Morawiese Kerk in Ravensmead ontvang en het vanaf die Morawiese orkes na die Perseverance Kersfeesorkes beweeg waar sy oupa, Jupie Pieterse, die voorsitter was. Hopley (2007) was ook lid van die Morawiese Kerkorkes van Elim voordat hy by die Perseverance Kersfeesorkes aangesluit het.

Musiek het die krag om mense bymekaar te bring, maar in die geval van die Kersfeesorkeste gaan dit eerder om die Kersfeesorkeste-gemeenskap bymekaar te bring en te onderhou. Tydens kompetisies is die pawiljoene vol ondersteuners en Kersfeesorkeste vanuit die hele Wes-Kaap word verteenwoordig op die veld. Interkulturele aanvaarding is nie 'n prioriteit nie, maar die klem val eerder op die behoefte om die Kersfeesorkeste-organisasie te laat voortleef en sodoende die tradisie voort te sit.



Foto 56 Die Kersfeesorkeste by die Raadskompetisie te Vygieskraal 2008. Let op na die bekers op die voorgrond en die groot beker vir die wenner van die “solo”-afdeling.

6.9 Respek vir kulturele eiendom van 'n gegewe gemeenskap en erkenning van beide individuele en groepeienaarskap van musiek

Die Perseverance Kersfeesorkes se repertoire bestaan hoofsaaklik uit gesange en ligte marse wat deur die orkesmeester verwerk word vir dié orkes.

Deur my waarneming het ek egter opgemerk dat indien enige van die lede musiek kry waarvan hulle hou, hulle dit verwerk en eienaarskap daarvan neem. Hulle is nie so soewerein in hulle kuns dat hulle outentisiteit probeer nastreef nie en het ook nie die wil, buigbaarheid en vermoë om vreemde musiek in sy eie reg te laat bestaan nie. Dit kry net betekenis as dit by die eie styl aangepas word.

Musiekwerke word dus met hul eie styl geïntegreer en dus vind 'n proses van toe-eiening plaas van musiek wat van elders afkomstig is. Daarom is dit eerder 'n geval van respek vir die eie en die geredelike ontginning van ander se kulturele eiendom.

6.10 Deurlopende verbintenis tot rekenskap deur middel van gereelde diverse assesserings en evalueringsprosedures

Die jaarlikse Kersfeesorkestekompetisies dien as die belangrikste en skynbaar enigste assesseringsgeleentheid vir die Perseverance Kersfeesorkes. Die hele orkes ding met ander Kersfeesorkeste in die Unie en Raad in verskeie kategorieë mee vanaf die “Bes-geklede” orkes, “Groot verbymars”, die beste “tiny tot”, junior en senior tamboermajoor tot die “solo”. Die orkesmeester word deur lede en orkesmeesters van die kompeterende Kersfeesorkeste bestudeer deur 'n vergrootglas. Groot wedywering en jaloesie is teenwoordig tussen Kersfeesorkeste en orkesmeesters kan maklik die teken van jaloesie word.

'n Voorvereiste vir lede om deel te neem aan items soos die “Groot verbymars” en die “solo” is dat hulle geregistreerde lede van die orkes moet wees en dat hulle gereeld oefeninge bygewoon het en alle passies ken. In die “solo”-afdeling moet die orkes op sy beste vertoon en slegs die beste spelers word uitgekies om solo-partye te speel.

Daar word ook per geleentheid sertifikate uitgedeel vir goeie bywoning en bydrae wat gelewer is deur individuele lede van die orkes.

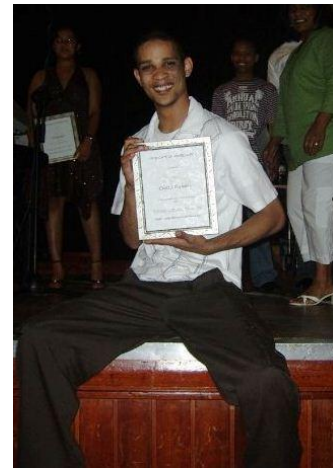


Foto 57 Clint Abrahams ontvang 'n sertifikaat vir getroue bywoning van orkesoefeninge.

6.11 Koestering van persoonlike genot en vertroue in individuele kreatiwiteit

Op vrae aan lede oor hoekom hulle lid van die Perseverance Kersfeesorkes wil wees is die volgende reaksies verkry: “want dit is lekker om musiek te maak”; “I love to be part of this band, it keeps me occupied and out of trouble”; “it teaches me discipline”, “die musiek wat voortgebring word is verheerliking vir my siel”. Dit is duidelik dat dit vir die lede van die Perseverance Kersfeesorkes aangenaam is om deel te wees van die orkes. Fisher (2010) sê: “I was born a Perseverance and I will die a Perseverance.”



Foto 58 Keith Moore by al die bekere wat Perseverance verower het by die Raadskompetisie in 1997. Die groot beker staan bekend as die “cone” en word aan die wenner van die “solo”-afdeling oorhandig.

Die feit dat hulle gereeld aangewys word as die wenner van die “solo”-afdeling motiveer hulle om hard te werk en vertrou in hulself te kry. Dit gee aan die lede sowel as ondersteuners betekenis en ’n gevoel van trots om deel te wees van ’n orkes wat presteer.

Vir baie van die lede is die feit dat hulle aan die Perseverance Kersfeesorkes behoort sowel as die aktiwiteit van orkesspel bevredigend genoeg en word die genot wat hulle ervaar veroorsaak deur intrinsieke bevrediging. Daar is egter ook eksterne faktore soos prestasie-erkenning deur middel van kompetisie-trofees wat selfs ’n groter mate van bevrediging aan die lede gee. Talle foto’s word geneem met die trofees wat gewen is by die kompetisies van die betrokke jaar. By die kompetisies word daar aan bykans al die orkeste wat deelneem erkenning gegee en is daar trofees vir elke kategorie tot en met die sewende plek in daardie kategorie.

Kompetisies is soos ’n sportbyeenkoms en ondersteuners identifiseer met hul orkes soos ’n sportondersteuner met sy span sal identifiseer. Daar is geweldige wedywering en kompetisies word as die belangrikste aktiwiteit van die Kersfeesorkeste beskou. Die Unie-kompetisies dien as die uitdunrondtes vir die groot kompetisie, naamlik die Raadskompetisie. Hierdie kompetisie

kan selfs vergelyk word met die Wêreldbeker vir Kersfeesorkeste en ondersteuners trek die kleure van hul “span” aan, vlae wapper en sportliedjies word gesing. Deur die kleure van hul orkes te dra, elke kompetisie by te woon en die deelnemers se name te ken, voel die ondersteuners dat hulle ’n integrale rol speel in die sukses van die orkes. Derhalwe, wanneer Perseverance goed doen, voel hulle goed oor hulself in ooreenstemming met hulle “span” se oorwinning. Hulle word so deel van die orkes asof hulle self deelgeneem het. Selfs al verloor die Perseverance Kersfeesorkes, sal die ondersteuners steeds by hul orkes staan. Hulle ondersteuning is diep gewortel en hulle sal die orkes ondersteun in sukses sowel as in mislukking.



Foto 59 Ondersteuners van die Perseverance Kersfeesorkes

Hulle sal ook sorg dat niks hulle keer om Perseverance te verdedig nie en daarom is daar dikwels groot konflik en woordewisselings tussen ondersteuners van die verskillende Kersfeesorkeste.

Individuele kreatiwiteit op musikale vlak sluit hoofsaaklik die bemeestering van die praktiese instrument of instrumente van die betrokke lede in. Lede wat presteer op musikale gebied se prestasies word in die orkesoefenkamer genoem en word dan gebruik om ander lede te motiveer, te inspireer en aan te moedig. Orkeslede is baie trots op lede wat presteer en dit in die groter wêreld “maak”.

Die verwerking van musiek wat lede vir die orkes of ensembles doen is nog ’n vorm van musikale kreatiwiteit. Hierdie verwerkings word dan in die orkes gespeel en so word erkenning aan daardie lede gegee. Huidige lede wat al verwerkings vir die orkes gedoen het is Anthony Solomons, Paul Ruiters, Shane Hannie, Seargeo Fisher, Kevin Fisher en Abraham April.

Die individuele kreatiwiteit van lede op nie-musikale gebied word ook gekoester aangesien die Perseverance Kersfeesorkes nie slegs op musikale gebied funksioneer nie.

Die uniform word elke tweede jaar verander en ’n komitee word aangestel om na die samestelling van die uniform om te sien. Abraham April is die afgelope paar jaar in beheer van hierdie kreatiewe afdeling. Daar word besluite geneem oor die kleurkombinasies, die keuse van materiaal en die snit van die baadjie, die broek, die hemp, die das asook die sokkies. Die tipe hoed, die kleur van die hoed en die bandjie wat om die hoed kom, word ook met groot sorg uitgekies terwyl skoene slegs van die beste kwaliteit mag wees. Die kategorie “best dress” beoordeel die netheid en



Foto 60 Die uniforms van 2008 en 2010

stylvolheid van die orkes asook in 'n groot mate die kreatiwiteit van die orkes. Die uniform is baie belangrik omdat dit bydra tot die orkes se identiteit.

Buiten die uniform is daar ook talle ander plekke waar individuele kreatiwiteit te voorskyn kom. Tydens konserte en kompetisies word daar altyd video-opnames gemaak en verwerk. Aubrey Moore het 'n uitstekende DVD- en CD-opname gemaak van die Gala-geleentheid in 2006 by die Kaapse Stadsaal. Hy sorg ook dat daar van elke jaar se kompetisie 'n video-opname gemaak word en doen die redigering daarvan.

Anthony Solomons het 'n "Facebook" bladsy vir Perseverance oopgemaak terwyl Moira Beukes 'n webtuiste met foto's geskep het. Flip Jacobs is die nie-amptelike fotograaf van die orkes en alhoewel hy 'n predikant van beroep is, is fotografie een van sy passies.

Moira Beukes is baie bekwaam met die rekenaar en werk vir die Stad Kaapstad as 'n kommunikasiebestuurder ("communications officer"). Sy het onder andere haar vaardighede ingespan vir groot geleenthede soos om die program van die Gala-geleentheid in 2006, Perseverance se 40ste verjaarsdagprogram en soortgelyke geleenthede te maak. Sy het ook omslae vir orkesboeke aan elke lid gegee, sodat daar netheid en eenheid is.

Voor kompetisies maak van die vrouens vlaggies wat deur die ondersteuners gebruik word om hul span aan te moedig. Lap word gekoop, stokkies en die letters PSV word daarop borduur. Daar word ook moeite gedoen met die banier ("banner") wat tydens kompetisies en straatparades saamgedra word



Foto 61 Die banier van die Perseverance Kersfeesorkes

as verteenwoordiging van die span. T-hemde, keppies en sakke met Perseverance se naam daarop word deur lede soos Percy Witbooi gemaak.

Vrouens is baie kreatief by funksies en spyseniering, blomme en versierings word keurig gedoen om die regte atmosfeer vir die verskillende geleenthede te skep. “Tafels” wat voorgesit word vir lede wat aan ’n kompetisie deelgeneem het, word keurig voorberei. Daar word ook by formele geleenthede spyseniering gedoen.



Foto 62 Daar word bykans by elke geleentheid heerlike kos voorsien.

Oor die Gala-aand van 2006 skryf Beukes (2007) die volgende op die webtuiste:

We opened the doors at 6:30 pm, but many people were already outside to get their seats early, and not to miss out on our Finger Dinner that was organised by Beulah George. Organising the gala was a huge challenge and appeared only a dream that may not materialise. We had high expectations but not without disappointments, and laughter. Twelve months of dedications and an incredible amount of preparation and an incredible amount of hard work finally paid off and made this endeavour a reality.

6.12 Buigbare metodes van onderrig, leer en fasilitering

Musikale leer vind op ’n verskeidenheid maniere plaas en wissel tussen formele en informele onderrigmetodes. Kombinasies van sekere komponente en verskillende metodes, by name diagramme, tekeninge, visuele hulpmiddels, ritmiese en musiekpartiture / bladmusiek, word gebruik om die lede te help om notasie makliker te bemeester (Hannie 2009).



Foto 63 Shane Hannie besig om 'n teorieklas aan te bied.

Die verantwoordelikheid berus grootliks op elke speler om sy betrokke instrument te bemeester. Afsien van die musiekontwikkelingsprogram, waar basiese praktiese en teoretiese kennis op 'n meer formele manier aan die lede oorgedra word, vind informele onderrig, waar musikale vaardighede “opgetel” word by lede van die familie, vriende en orkeslede plaas. Moore (2008) noem dat daar dikwels tydens oefeninge uitgevra word oor drukke, vingersettings en notasie.

Tydens orkesoefeninge fokus die musikale leer op die musiekmaakproses self. Die lede van die orkes openbaar hulself deur die klank van musiek, en die orkesmeester respekteer hulle pogings deur elke nuwe prestasie aan te moedig. Die orkesmeester gee sy goedkeuring deur die betrokke lid aan te moedig om te probeer en gee slegs daarna kritiese aanmerkings. Selfs klein prestasies kry erkenning. Die huidige orkesmeester van Perseverance dring op genoegsame reaksie van die lede aan om “op sy hand”⁷² te speel. Hy stel foute onmiddellik reg en sal 'n paar mate oor en oor oefen totdat elkeen verstaan wat verwag word. Hy verstaan dat dit nodig is om prestasies van die lede raak te sien en dit te stimuleer, maar terselfdertyd moet daar geworstel word met onnet spel en nalatigheid.

⁷² Om sy aanwysings as dirigent noukeurig na te volg.

Volgens my waarneming is die orkesmeester nie net 'n musiekonderwyser nie, maar ook 'n algemene opvoeder. By Perseverance moet die orkesmeester buiten suiwer musikale vrae, ook verskillende kwessies rakende sekere aspekte van pedagogie, sielkunde, waardes, kommunikasie en selfs logistieke kwessies soos vervoerreëlins hanteer. Die lede van Perseverance is nie professionele musikante nie en is onder andere verwers, predikante, staatsdienswerkers, stoorpakkers, sekuriteitsbeamptes, ensovoorts wat ver verwyderd is van musiek en derhalwe kan hulle slegs oefen in hulle vrye tyd. Baie lede van die gemeenskap wat graag betrokke wil raak by Perseverance het dikwels geen musikale voorbereiding nie. Die orkesmeester moet dus aan die lede die basiese begrip van musiek verduidelik en genoeg geduld aan die dag lê sodat die lid entoesiasties bly om die instrument te leer speel⁷³. Die uiteinde van hierdie proses is dus om bevoegde instrumentaliste op te lei wat kan deelneem aan orkes- of ensemblespel met 'n basiese teoretiese kennis wat die musiektradisie van Kersfeesorkeste sal onderhou.

6.13 Uitnemendheid/gehalte ten opsigte van beide die proses en die uitkoms van musiekmaak relatief tot die deelnemers se individuele doelwitte

Die kwaliteit van instudering en die uitvoering van musiek verskil grootliks van een persoon tot die volgende en van een optrede tot die volgende. Die aanleer van 'n instrument skep nuwe moontlikhede aan lede wat nie noodwendig briljante instrumentaliste wil word nie. Vir die leiers en lede van Perseverance is die proses van leer net so belangrik as die uitkoms vir die orkes.

Die proses van musikale leer by die Perseverance Kersfeesorkes vergelyk veral met die “sosiale/situasie leermetode” (“the social/situational orientation

⁷³ Daar is 'n groot verskil tussen die vaardigheid om iets self te kan doen en om iemand te leer om dieselfde ding te kan doen. Baie keer is dit 'n verrassing om te sien hoe gekompliseerd dinge vir ander mense is wat oënskynlik maklik lyk. Veral die ouer lede van die orkes vorder stadig.

to learning”). Volgens Lave en Wegner (1991: 29) word “leer nie gesien as die verwerping van kennis deur individue nie, maar as ’n proses van sosiale deelname”. Hierdeur leer die lede deur middel van interaksie, deelname en observasie. Die doel van die onderrig is volle deelname aan die orkes en benutting van bronne wat beskikbaar is vir die ander lede. So word die lede ook behou deur aktiewe deelname.

Daar is geen oudisieproses om in die Perseverance Kersfeesorkes te kan speel nie en dus speel nuwelinge reeds in die orkes sodra hulle die basiese vaardighede op hul instrument bemeester het. Hierdeur kan beginners kennis en vaardighede opdoen op ’n gemaklike, toevallige en onbewustelike manier. Soos die beginner vanaf die laer en makliker orkespartye tot moeiliker en meer uitdagende partye beweeg, word hulle meer betrokke en aktief binne die orkes en gevolglik neem hulle die rol van kenner en ervare persoon aan.

Die Perseverance Kersfeesorkes vervul die behoefte aan identiteit, deelname en verhoudings wat sekere lede van die Christen-gemeenskap van Elsiesrivier het. Lede van die orkes wil deel wees van ’n groep waarmee hulle kan assosieer en wat betekenis aan hulle lewe gee. Tog streef hulle daarna om by te dra om die beste groep/orkes te wees wat hulle kan wees.

Buiten die prosesse van leer is die uitkomste ook belangrik. Spesifieke uitkomste sluit die lees van notasie, bemeestering van orkesparte, goeie ensemblespel, asook die goeie musikale interpretasie van stukke in. Hierdie uitkomste is meetbaar en lede werk hard om aan hierdie vereistes te voldoen. Daar is sommige lede wat uitstyg in hulle individuele vlak van spel. Dit word aangemoedig aangesien dit bydra tot die standaard van die orkes. Die betrokke spelers ploeg dan weer hulle musikale kennis terug in die orkes. Alhoewel daar spelers is wat professioneel speel, is die Perseverance Kersfeesorkes steeds vir hulle belangrik en doen hulle moeite om ’n bydra te lewer. Hierdie is veral opmerklik tydens oefeninge vir die Raadskompetiesie, waar hierdie lede help met seksie-oefeninge en om lede te help om hul partye te bemeester.

Na aanleiding van 'n vraag wat aan Seargeo Fisher (2010) gestel is oor hoekom hy steeds lid van Perseverance Kersfeesorkes bly al speel hy professioneel vir die Suid-Afrikaanse Weermagorkes was sy antwoord die volgende:

Perseverance het my gebring waar ek vandag is. Hulle het my musiek in my ingesit en my lewe drasties verander. Ek wil ook graag iets terugbring na Perseverance wat ek geleer het by die Army band wat musiek behels en help sover my musiekkennis strek. Perseverance speel 'n groot rol in my lewe omdat die musiek wat voortgebring word 'n verheerliking tot my siel bring en dis hoekom ek die jongelinge kan aanmoedig om aan te hou met musiek en nooit die koor moet verlaat nie.

Daar is lede wat betrokke is by die Suid-Afrikaanse Weermagorkes, die Nasionale Jeugblaasorkes en die Universiteit van Kaapstad Simfonie-orkes. Alhoewel die Perseverance Kersfeesorkes nie skakel met enige tersiêre instansie nie, is daar wel van die lede wat onlangs by omliggende hoërskole groot bydraes gemaak het met hulle spel.

Die uiteindelijke en belangrikste uitkoms van die Perseverance Kersfeesorkes is dan ook om 'n goeie resultaat te behaal by die Unie- en Raadskompetiesies.

6.14 Respek vir die oorsprong en intensies van bepaalde musikale praktyke

Kersfeeskore (of Kersfeesorkeste) was oorspronklik kore wat die koms van Christus en die boodskap van verlossing en hoop wat daarmee saam gekom het in die gemeenskap verkondig het oor Kersfeestyd. Hierdie boodskap was een van hoop in tye waar hierdie gemeenskap verdrukking ervaar het. Lede verwys nog dikwels na die Kersfeesorkeste as Kersfeeskore, soos dit oorspronklik bekend gestaan het, en soos die oorspronklike intensies van dié musikale praktyk was. Kersfeeskore het dus omgesien na die welstand van die mense in die gemeenskap en aanvanklik was dit die enigste doel van die Kersfeeskore. Eers later is die sangstemme vervang met instrumente en het kompetisies ingetree. Die klem van Kersfeeskore/-orkeste het geleidelik

verskuif totdat kompetisies deesdae as die belangrikste doelwit van die Kersfeesorkeste beskou word (Hopley 2007).

Die oorspronklike intensie van die Kersfeesorkeste word wel deur die lede van die Perseverance Kersfeesorkes gerespekteer en steeds nagestreef. Alhoewel daar nie meer te voet by die huise omgegaan word nie, as gevolg van huise wat te ver uitmekaar geleë is, word daar op Oukersaand met busse na huise gery, uitgeklim en marsjeer tot by die huis, om hierdie oorspronklike tradisie te behou.

Straatparades is nog in die vroeg sewentiger- en tagtigerjare gereeld deur Perseverance gehou waar hulle by die stigter se huis bymekaar gekom het en daarvandaan na verskillende huise in die gemeenskap geloop het. Alhoewel hierdie tradisie nie meer so dikwels plaasvind nie, as gevolg van die grootte van die orkes en die beskikbaarheid van lede, word dit nog steeds vir spesiale geleenthede gereël.

Die oorspronklike doelwitte van die Kersfeesorkeste was om vrede en goedhartigheid by die gemeenskap te bevorder en om bystand te lewer aan liefdadigheidsorganisasies en kerke. Die Perseverance Kersfeesorkes het ook kulturele aktiwiteite wat in die gemeenskap vorendag gekom het, ondersteun. Die bewaring van die kulturele erfenis en hierdie Kleurling-tradisie was volgens die grondwet van Perseverance belangrik en die stigters wou verseker dat instrumente gebruik word vir musikale opleiding binne die organisasie tot eer en verheerliking van God (Grondwet 1969).

Die stigterslede “Pappa” Moore, John Frans en Rudolph Paulse het hierdie doelwitte vir die orkes opgestel. Volgens Moore (2009) word hierdie doelwitte gerespekteer en word daar hard gewerk om dit nog steeds gestand te doen en na te kom. Dit is veral die bestuur se taak om toe te sien dat die Perseverance Kersfeesorkes nog steeds voldoen aan hierdie doelwitte.

Tydens vergaderings, repetisies en oordenkings word van hierdie doelwitte konkreet verwoord, maar is dit veral by die orkes teenwoordig as ’n

onderliggende sentiment. Die bewusmaking van die oorsprong en intensies van die Kersfeesorkeste en die stigterslede van die orkes word veral op die vooraand van kompetisies met groot erns deur bestuurslede en ouer lede van die orkes aan die ander orkeslede oorgedra.

6.15 Samevatting

Die Perseverance Kersfeesorkes as deel van die omvattende organisasie van Kersfeesorkeste lewer 'n groter bydrae tot die musiekkultuur en musiek-opvoeding in Suid-Afrika, die Wes-Kaap en spesifiek in Elsie'srivier as wat deur onbetrokke waarnemers besef word. Hierdie organisasie bestaan in isolasie en is nie gekoppel aan of afhanklik van enige formele instansies nie, nóg struktureel nóg ten opsigte van befondsing. Dit word deur die gemeenskap vir die gemeenskap bedryf deur entoesiastiese, gemotiveerde en toegewyde leiers om 'n daadwerklike verskil in die lede se lewens te maak.

Op die vraag of die Perseverance Kersfeesorkes gedefinieer kan word as gemeenskapsmusiek is daar 'n vergelyking getref met die internasionale kenmerke wat Veblen en Olsson (2002: 731) saamgestel het. Die Perseverance Kersfeesorkes stem in 'n groot mate met elkeen van hierdie kenmerke ooreen.

Hierdie bevinding word by wyse van opsomming en ter oorsig nog 'n keer in tabelvorm aangebied.

	Kenmerke (Veblen & Olsson 2002: 731)	Die Perseverance Kersfeesorkes
1	Die verskeidenheid en diversiteit van tipes musiek wat die kulturele lewe van die gemeenskap reflekteer en verryk, word benadruk.	Ja, die musiek wat gespeel word, reflekteer en verryk die kulturele lewe van die gemeenskap.
2	Die aktiewe deelname deur lede aan die musiekmaakproses (uitvoering, improvisasie, komposisie).	Nee, nie alle lede neem aktief deel aan die musiekmaakproses nie. Daar is talle lede wat aan die Perseverance Kersfeesorkes behoort en slegs aan die ander aktiwiteite deelneem tydens kompetisies. Slegs 'n klein gedeelte van dié orkes bespeel 'n instrument.
3	Die ontwikkeling van musikale bewustheid, wat toepaslike musikale kennis insluit.	Ja, musikale bewustheid word ontwikkel om die musikale praktyk se voortbestaan te verseker.
4	Veelvuldige leerling-onderwyserverhoudinge en –prosesse.	Ja, lede word deur verskeie “onderwysers” onderrig, wat wissel van mede-orkeslede, familielede, orkesafrigters of enige persoon met musikale kennis.
5	Die verbintenis tot 'n lewenslange musikale opvoeding en toegang vir alle lede van die gemeenskap.	Ja, daar is 'n verbintenis tot lewenslange musikale opvoeding en ouderdomme wissel van 1 tot 84. Daar word toegang aan alle lede van die gemeenskap gebied ongeag ouderdom, geslag, ras en geloof solank die reëls van die orkes nagekom word soos uiteengesit in die grondwet.
6	Bewusmaking van die behoefte om stemlose en minderbevoorregte individue en groepe te betrek.	Ja, die Perseverance Kersfeesorkes bestaan juis om die Kleurling-gemeenskap, wat voorheen benadeel was deur wetgewing, op te bou. Alhoewel daar nie 'n daadwerklike poging aangewend word om die minderbevoorregte groepe deel van die orkes te maak nie, word daar egter gereeld uitgereik na lede in die gemeenskap deur musiek na hulle te bring bv. Oukersaandparades, straatparades, en optredes by HIV-tehuise en die Rooikruis Kinderhospitaal. Die Perseverance Kersfeesorkes bied 'n tuiste aan lede in 'n gemeenskap waar armoede, bendedgeweld en promiskuiteit hoogty vier.
7	Erkenning dat lede se sosiale en persoonlike groei net so belangrik is as hul musikale groei.	Ja, lede se sosiale ontwikkeling en persoonlike groei word as baie belangrik geag indien nie selfs belangriker as die musikale groei nie.

8	Geloof in die waarde en gebruik van musiek om interkulturele aanvaarding en begrip te kweek.	Nee, musiek het die krag om mense bymekaar te bring, maar in die geval van die Perseverance Kersfeesorkes gaan dit eerder om die gemeenskap bymekaar te bring en te onderhou. Daar is egter lede wat deur hul musikale vaardighede betrokke is by ander musiekgroepe soos die Kaapse Klopse en Maleierkore.
9	Respek vir kulturele eiendom van 'n gegewe gemeenskap en erkenning van beide individuele en groepeienaarskap van musiek.	Nee, musiekwerke word in die orkeste se eie styl geïntegreer en 'n proses van toe-eiening van musiek wat van elders afkomstig is, vind plaas. Daarom is dit eerder 'n geval van respek vir die eie en die geredelike ontginning van ander se kulturele eiendom.
10	Deurlopende verbintenis tot rekenskap deur middel van gereelde diverse assesserings en evalueringsprosedures.	Ja, die enigste assessering vind plaas tydens die jaarlikse Unie- en Raadskompetisies. Daar vind geen individuele assessering plaas nie. Erkenning word wel aan lede gegee wat 'n besondere bydrae deur die jaar gemaak het.
11	Koestering van persoonlike genot en vertroue in individuele kreatiwiteit.	Ja, persoonlike genot word te alle tye gekoester en individuele kreatiwiteit vind op musikale sowel as nie-musikale gebied plaas en word aangemoedig.
12	Buigbare metodes van onderrig, leer en fasilitering.	Ja, verskeie metodes van onderrig word gebruik om musikale leer te bewerkstellig.
13	Uitnemendheid/gehalte ten opsigte van beide die proses en die uitkoms van musiekmaak relatief tot die deelnemers se individuele doelwitte.	Ja, die proses van leer word as net so belangrik as die musikale uitkoms beskou. Die belangrikste uitkomst vir die Perseverance Kersfeesorkes is goeie vertoning by die kompetisies sowel as uitbreiding van die orkes.
14	Respek vir die oorsprong en intensies van bepaalde musikale praktyke.	Ja, alhoewel die musikale praktyk van Kersfeesorkeste oor die jare verander het en die aksent van Oukersaand na kompetisies verskuif het, word die oorspronklike intensie van Kersfeesorkeste gerespekteer. Oukersaand word nog steeds as een van die belangrikste gebeurtenisse beskou en saam daarmee solidariteit en die opbou van die gemeenskap.

Soos uit die opsomming hierbo gesien kan word, is dit duidelik dat alhoewel die Perseverance Kersfeesorkes in 'n groot mate ooreenstem met die kenmerke wat Veblen & Olsson (2002: 731) saamgestel het, dit tog in teenstelling is met sommige van die kenmerke, soos by punt 2, 8 en 9. Beteken dit dan dat die Perseverance Kersfeesorkes nie 'n gemeenskaps-

musiekpraktyk is nie? Moet daar aan al die kenmerke voldoen word voordat 'n musiekpraktyk as 'n gemeenskapspraktyk geklassifiseer kan word?

Die punte waar daar afgewyk word van die kenmerke van Veblen en Olsson (2002: 731) is juis punte waar daar meer klem gelê word op die gemeenskaps-aspek en daarom word die afleiding gemaak dat dit nie nodig is om aan al die kenmerke te voldoen nie. Die kenmerke van Veblen en Olsson (2002: 731) kan dus anders verwoord word. Die volgende kenmerke is aangepas uit die lys van Veblen & Olsson (2002: 731) en poog om die kenmerke van die Perseverance Kersfeesorkes beter te reflekteer.

1. Beoefening van tipes musiek wat die kulturele lewe van die gemeenskap reflekteer.
2. Oortuiging in die waarde van musiek om die gemeenskap te onderhou en op te bou, Christelike kernwaardes oor te dra en die gemeenskap te dien.
3. Behoeftes om stemlose en minderbevoorregte individue van die gemeenskap te betrek deur 'n sin vir eie-waarde aan hulle te gee. Toegang word aan alle lede van die gemeenskap gebied.
4. Ontwikkeling van musikale kennis deur aktiewe musiekbeoefening en buigbare onderrig, veelvuldige leerder-onderwyserverhoudinge en 'n verbintenis tot 'n lewenslange musikale opvoeding.
5. Bevordering van persoonlike genot en vertroue in individuele kreatiwiteit en die erkenning dat lede se sosiale en persoonlike groei net so belangrik is as musikale groei.
6. Respek vir kulturele eiendom van die eie gemeenskap en die geredelike ontginning van ander.
7. Musikale verantwoordelikheid tot die groep is belangriker as musikale ontwikkeling van die individu.
8. Respek vir die oorsprong en intensies van die bepaalde musikale praktyke.

Die Perseverance Kersfeesorkes is 'n gemeenskapsmusiekpraktyk wat die gemeenskap van Elsiesrivier deur middel van musiek bedien, verryk en opbou.

BIBLIOGRAFIE

- Achilles, E. 1992a. Music making beyond the classroom. *Music Educators Journal*, 79(4): 35-37.
- Achilles, E. 1992b. Finding meaning in music for all ages. *Music Educators Journal*, 79(4): 21-22.
- Babbie, E. & Mouton, J. 2001. *The practice of social research*. Goodwood: Oxford University Press.
- Barker-Reinecke, M. 2000. Teaching Music Literacy in Townships: Building Partnerships and a Culture of Accountability. *British Journal of Music Education*, 17(3): 287-294.
- Best, J.W. & Kahn, J.V. 1986. *Research in education*. New Jersey: Prentice Hall.
- Beynon, C. 2005. Lifelong learning in music: Privileging the privileged? *International Journal of Community Music*, 2(1). Internetartikel afgelaai op 16-02-2009: www.intljcm.com/articles/benyon.html
- Bickford-Smith, V. 1995. *Ethnic Pride and Racial Prejudice in Victorian Cape Town*. Johannesburg: Witwatersrand University Press.
- Blacking, J. 1995. *Music, culture, & experience: selected papers of John Blacking*. Chicago, Illinois: University of Chicago Press.
- Boswell, J. 1992. Human potential and lifelong learning. *Music Educators Journal*, 79(4): 38-40.
- Bouws, J. 1982. *Solank daar musiek is...* Goodwood: Tafelberg-Uitgewers.

- Bruinders, S. 2004. Performance of Place: How musical practices in Cape Town recreate a displaced community. *Papers presented at the symposium on ethnomusicology*, 18. Grahamstown: Rhodes University.
- Bruinders, S. 2006. Grooving and learning with a Christmas Band. In H. Potgieter (Ed.), *The transformation of musical arts education: local and global perspectives from South Africa*. Potchefstroom: North-West University.
- Bruinders, S. 2007. "This is our sport!" Christmas band competitions and the enactment of an ideal community. *South African Journal of Musicology, SAMUS* 27: 109-126.
- Burley, J.M. & I. Olseng. 1987. The second chance. *International Journal of Music Education*, 9: 27-30.
- Carlsen, M. B. 1988. *Meaning Making: Therapeutic Processes in Adult development*. New York: WW Norton & co.
- Carruthers, G. 2005. Community music and the 'musical community': beyond conventional synergies. *International Journal of Community Music*. Vol. 3. Internetartikel afgelaai op 05-03-2009: http://www.intljcm.com/articles/Carruthers_files/Carruthers.pdf
- Chandler, P. 2002. *The township trumpet educator*. Ongepubliseerde Magistertesis. Stellenbosch: Universiteit van Stellenbosch.
- Coffman, D., & Mumford, M. 2002. Community and school music wind bands, making and maintaining effective, complementary, rewarding relationships. In H. Schippers & N. Kors (Eds.), *Proceedings of the 2002 ISME Commission on Community Music Activity*. Rotterdam, NK.
- Coplan, D.B. 1985. *In township tonight: South Africa's black city and music theatre*. Johannesburg: Ravan Press.

- Dabback, W.M. 2003. Toward andragogy in music: Examining the gap between theory and emerging practice in the instrumental music education of older adults. *International Journal of Community Music*. Vol 2. Internetartikel afgelaai op 16-02-2009: <http://www.intljcm.com/articles/dabback.html>
- DeFleur, M.L. & D'Antonio, W.A. & DeFleur, L.B. 1972. *Sociology: Man in Society*. Glenview, Illinois: Scott, Foresman and Company.
- Elliott, D.J. 1989. Key concepts in multicultural music education. *International Journal of Music Education*, 13: 11-18.
- Ernst, R. 2005. Music for life: Improving the quality of life and wellness for adults. *International Journal of Community music*. Vol 2. Internetartikel afgelaai op 02-03-2009: <http://www.intljcm.com/articles/ernst.html>
- Ferreira, S. 1994. *'n Kwalitatiewe ondersoek na die emosionele belewenis van enkele Suid-Afrikaanse blanke geskeide mans*. Ongepubliseerde Doktorale proefskrif. Pretoria: Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing.
- Fetterman, D M. 1989. *Ethnography. Step by Step*. London: Sage Publications.
- Folkestad, G. 2006. Formal and informal learning situations or practices vs formal and informal ways of learning. *British Journal of Music Education*, 23(2): 135-145.
- Gates, T. 1991. Music participation: Theory, research, and policy. *Bulletin of the council for research in Music Education*. 109: 1-35. Internetartikel afgelaai op 05-03-2008: <http://www.jstor.org/pss/40318446>

- Hammersley, M. 1990. *Reading ethnographic Research: A critical guide*. New York: Longman.
- Herbert, T. 1997. *Brass band and other vernacular brass traditions*. In Herbert, H & Wallace, J. (Eds.), *The Cambridge companion to brass instruments*. London: Cambridge University Press.
- Higgins, L. 2002. Towards community music conceptualizations. In H. Schippers & N. Kors (Eds.), *Proceedings of the 2002 ISME Commission on Community Music Activity*. Rotterdam, NK.
- Jaffurs, S.E. 2006. The intersection of informal and formal music learning practices. *International Journal of Community Music*, Vol. 4. Internetartikel afgelaai op 05-03-2009: [http://www.intljcm.com/Volume4/Jaffurs Files/Jaffurs.pdf](http://www.intljcm.com/Volume4/Jaffurs%20Files/Jaffurs.pdf)
- Joubert, D. 1980. Sosiologiese Begrippe 1 – 50. Societas. 'n Reeks sosiaal-wetenskaplike monografieë. Pretoria en Kaapstad: Academia.
- Kierman, P. 2008. *Community brass: It's role in music education and the development of professional musicians in the Western Cape*. Ongepubliseerde Magistertesis. Universiteit van Stellenbosch.
- Lave, J. & Wenger, E. 1991. *Situated learning: Legitimate peripheral participation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Le Roux, B. 2009. *Music in the Community: A Study of Community Music Projects in the Western Cape, with specific reference to Redefine Music Education Project, in Kuils River*. Ongepubliseerde Magistertesis. Universiteit van Stellenbosch.
- Lüdemann, W. 2009. *Musiek, kulturele diversiteit, menswaardigheid en demokrasie in Suid-Afrika*. Professorale intreerede: Departement Musiek. Universiteit van Stellenbosch.

- Martin, D. 1999. *Coon Carnival: New Year in Cape Town, past and present*. Cape Town: David Philip Publishers.
- Minichiello, V. 2005. The meaning of music in the lives of older people: A qualitative study. *Psychology of Music*, 33(4): 437-451.
- Mouton, J. 2001. *How to succeed in your Master's and Doctoral thesis. A South African Guide and Resource Book*. Pretoria: Van Schaik.
- Mullen, P. 2002. We don't teach, we explore: Aspects of Community Music delivery. In H. Schippers & N. Kors (Eds.), *Proceedings of the 2002 ISME Commission on Community Music Activity*. Rotterdam, NK.
- Myers, D.E. 2005. Freeing music education from schooling: Toward a lifespan perspective on music learning and teaching. *International Journal of Community Music*. Vol. 4. Internetartikel afgelaai op 16-02-2009: <http://www.intljcm.com/articles/Volume 4/Myers Files/Myers.pdf>
- Nel, J. A. M. 2003. *Die musiek van die Apostoliese Geloofsending van Suid-Afrika (1908-1998)*. Ongepubliseerde doktorsale proefskrif. Universiteit van Stellenbosch.
- Pole, C & Morrison, M. 2003. *Ethnography for Education*. Glasgow: Open University Press.
- Popenoe, D. 1980. *Sociology*. Fourth Edition. Eaglewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Schippers, H. 2002. Musical Chairs: Changing views of music. *The International Journal of Community Music*, 1(1): 1-6. Internetartikel afgelaai op 12-02-2009: <http://www.intljcm.com/articles/schippers.html>

- Schoeman, C. 1994. *District Six: The Spirit of Kanala*. Johannesburg: Human and Rousseau.
- Silverman, M. 2005. Community Music? Reflections on the Concept. *International Journal of Community Music*. Vol 3. Internetartikel afgelaai op 12-02-2009:
http://www.intljcm.com/articles/Silverman_files/silverman.pdf
- Slamat, A. S. 2009. *Teachers, Assessment and Outcomes-based education: A Philosophical enquiry*. Ongepubliseerde doktorske proefskrif. Universiteit van Stellenbosch.
- Slavin, R.E. 1984. *Research methods in education: A practical guide*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Steinert, C. 2007. *Music in mission: mission through music: a South African case study*. Pietermaritzburg, South Africa: Cluster Publications.
- Strydom, D. 2003. *Die implementering van 'n voorkomingsprogram teen die psigiese uitbrandingssindroom by hoëprofiel adolessente*. Ongepubliseerde doktorske tesis. Universiteit van Suid-Afrika, Pretoria.
- Szego, C.K. (2002). Music transmission and learning: A conspectus of ethnographic research in ethnomusicology and music education. In R. Colwell & C. Richardson (Eds.), *The new handbook of research on music teaching and learning*. New York: Oxford University Press.
- Tucker, I & Mantie, R. 2006. Community: Music: Making: Connections. *The Canadian Music Educator*, 48(2): 34-39.
- Veblen, K.K. & Olsson, B. 2002. Community music: Towards an international perspective. In R. Colwell & C. Richardson (Eds.), *The New Handbook of Research on Music Teaching and Learning*. New York: Oxford University Press.

- Veblen, K.K. 2002. Apples and oranges, solar systems and galaxies: Comparing systems of community music. In H. Schippers & N. Kors (Eds.), *Proceedings of the 2002 ISME Commission on Community Music Activity*. Rotterdam, NK.
- Veblen, K.K. 2003. Compelling Connections: Community and music making in Canada. *Canadian Music Educator*, 42(3): 25-28.
- Veblen, K.K. 2004. The many ways of community music. *International Journal of Community Music*. Vol. 3. Internetartikel afgelaai op 15-02-2009: <http://www.intljcm.com/articles/veblen.html>
- Waldron, J. 2006. Learning, teaching, and transmission in the lives of Two Irish musicians: An ethnographic case study. *International Journal of Community Music*. Vol 4. Internetartikel afgelaai op 15-2-2009: <http://www.intljcm.com/articles/Volume%204/Waldron%20Files/Waldron.pdf>
- Worden, N., Van Heyningen, E. & Vivian Bickford-Smith. 1998. *Cape Town: The Making of a City*. Cape Town: David Philip.
- Wu, C. 2005. A case study of the Phoenix Chinese Art Ensemble. *Paper presented at Asia-Pacific Symposium on Music Education Research*, University of Washington.
- Zeserson, K. (2002). A passionate exchange: Participation, power, progress and great music. *Paper presented at the ISME Community Music Activities Seminar*. Afgelaai op 15-05-2009: <http://www.worldmusiccentre.com/uploads/cma/zeserson.PDF>

INTERNET WEBTUISTES

ISME = International Society For Music Education.

Webtuiste <http://www.isme.org>

KKA = Kaapse Karnaval Assosiasie. 2006. Welcome to the official Cape Minstrels carnival website.

Webtuiste <http://www.capeminstrels.com/index.html>

PSVCB = Perseverance Christmasband Website. 2006.

Webtuiste <http://perseverancechristmasband.blogspot.com/>

SAMET = South African Music Education Trust.

Webtuiste <http://www.samet.org.za>

PERSOONLIKE KOMMUNIKASIE EN ONDERHOUDE

Abrahams, C. 2009. Solo-trompetspeler: PSV. Persoonlike onderhoud op 21 Augustus 2009. Ravensmead.

April, A. 2010. Tesourier: PSV. Persoonlike e-pos op 2 Julie 2010.

Beukes, M. 2008. Ondervoorsitter: PSV. Persoonlike onderhoud op 26 Junie 2008. Elsiesrivier .

Beukes, M. 2009. Ondervoorsitter: PSV. Persoonlike onderhoud op 6 Julie 2009. Elsiesrivier.

Frans, J. 2010. Seun van stigterslid John Frans. Persoonlike e-pos op 13 Augustus 2010.

Hannie, S. 2009. Orkesmeester: PSV. Persoonlike onderhoud op 10 Januarie 2009. Elsiesrivier.

Hendrikse, L. 2009. Een van die eerste lede: PSV. Persoonlike onderhoud op 6 Februarie 2009. Parow.

Heuvel, M. 2007. President: Suid-Afrikaanse Verenigde Raad vir Kersfeesorkeste. Persoonlike onderhoud op 3 Julie 2007. Bridgetown.

Hopley, C. 2007. Direkteur van Musiek: Suid-Afrikaanse Verenigde Raad vir Kersfeesorkeste. Persoonlike onderhoud op 6 Julie 2007. Grabouw.

Jonhson, C. 2009. Seniorlid. Huldeblyk aan Johannes Moore. 4 Julie 2009.

Maarman, D. 2010. Sekretaresse: PSV. Persoonlike onderhoud op 14 April 2010. Avonwood.

Marankey, H. 2010. Seniorlid: PSV. Persoonlike onderhoud op 11 April 2010.
Riverton.

Moore, A. 2009a. Kaptein: PSV. Persoonlike onderhoud op 9 Januarie 2009.
Elsiesrivier.

Moore, F. 2009. Voorsitter: PSV. Persoonlike onderhoud op 14 Januarie
2009. Parow.

Moore, K. 2008. Seniorlid: PSV. Persoonlike onderhoud op 9 Julie 2008.
Tygerberg.

Moore, K. 2010. Seniorlid: PSV. Persoonlike onderhoud op 22 Junie 2010.
Tygerberg.

Nelson, G. 2010. Lid: PSV. Persoonlike onderhoud op 12 April 2010.
Goodwood.

Phigeland, E. 2010. Oudste lid: PSV. Persoonlike onderhoud op 11 April
2010. Nooitgedacht.

Stevens, C. 2010. Oudafrigter: PSV. Persoonlike onderhoud op 11 Augustus
2010. Ravensmead.

Titus, R. 2010. Seniorlid: PSV. Persoonlike onderhoud op 14 April 2010.
Avonwood.

GRONDWETTE

1953. Grondwet. Elsiesrivier en Distrikte Kersfeeskoor Unie.

1969. Grondwet. Die Perseverance Kersfeesorkes.

2001. Grondwet. Suid-Afrikaanse Verenigde Raad vir Kersfeesorkeste.

2008. Grondwet. Suid-Afrikaanse Raad vir Kersfeesorkeste.

VRAELYS 2

Beukes, M. 2010. Bestuurslid.

Hannie, S. 2010. Orkesmeester.

Moore, K. 2010. Seniorlid.

Moore, F. 2010. Voorsitter.

Solomons, A. 2010. Onderkaptein.

VRAELYS 1

Perseverance Christmas Band Vraelys

Naam en Van: _____

Tel (h): _____ (w): _____

Sel: _____ e-pos: _____

Wanneer het u by Perseverance aangesluit? _____ (yyyy)

Wanneer het u by die orkes aangesluit? _____ (yyyy)

Watter instrument bespeel u tans in die orkes? _____

Sedert watter jaar bespeel u hierdie instrument? _____ (yyyy)

Waar het u u eerste onderrig ontvang? ☐ *Self*
☐ *Perseverance Ontwikkelingsprogram*
☐ *Ander* _____

Ontvang u op 'n gereelde basis onderrig in die betrokke instrument? ☐ *Ja* ☐ *Nee*

Indien wel, by wie ontvang u onderrig?

Op watter standaard sou u uself klassifiseer: ☐ *Beginner* ☐ *Intermediêr* ☐ *Gevorderd*

Besit u hierdie instrument? ☐ *Ja, dis my eie instrument*
☐ *Nee, dit behoort aan die orkes*
☐ *Nee, dit behoort aan* _____

Kan u nog instrumente bespeel? ☐ *Ja* ☐ *Nee*

Instrument: _____ Standaard: ☐ *Beginner* ☐ *Intermediêr* ☐ *Gevorderd*

Instrument: _____ Standaard: ☐ *Beginner* ☐ *Intermediêr* ☐ *Gevorderd*

Instrument: _____ Standaard: ☐ *Beginner* ☐ *Intermediêr* ☐ *Gevorderd*

Het u al enige eksterne eksamens gespeel? (bv. UNISA Trompet Graad 3)

Het u enige musiekteorie opleiding of musiektoerie eksamens afgelê?
(bv. UNISA musiekteorie Graad 2, Perseverance Musiekteorie-werkswinkel 2007)

Enige ander opleiding / opmerkings: (bv. ander orkeste waarin u speel)

Handtekening: _____

Datum: _____

VRAELYS 2

VRAELYS

Naam _____

Datum _____

Dink u dat musikale ontwikkeling nodig/voordelig is in die Elsiesrivier-gemeenskap?
Indien wel, hoekom?

Wat is die struikelblokke ten opsigte van musikale opvoeding vir lede van die Elsiesrivier-gemeenskap? (*finansies, vervoer, geleenthede ens.*)

Indien enige, hoe word hierdie struikelblokke by PSV oorkom?

Voel u dat die tipes musiek wat deur die PSV Kersfeesorkes gespeel word, die kulturele lewe van die gemeenskap reflekteer? Ja /Nee

Enige kommentaar

Voel u dat die tipes musiek wat deur die PSV Kersfeesorkes gespeel word, die kulturele lewe van die gemeenskap verryk? Ja/Nee

Enige kommentaar

Dink u dat lede, as gevolg van hul musiekopvoeding by PSV, geleenthede in terme van 'n toekomstige musiekloopbaan het?

Indien ja, gee voorbeelde.

Wat is die vlak van “commitment” by die lede van die orkes?

☐ Goed ☐ Gemiddeld ☐ Swak

Ontvang lede die nodige ondersteuning van hul families?

☐ Nooit ☐ Selde ☐ Somtyds ☐ Dikwels ☐ Altyd

Wat, volgens u mening, is PSV se beste kwaliteite?

Watter suksesse / vreugdes het u al by PSV ervaar?

Watter frustrasies het u al by PSV ervaar?

Wat, volgens u mening, is die tekortkominge/uitdagings by PSV?

Voel u die PSV Kersfeesorkes bied toegang vir almal? Ja/Nee

Enige Kommentaar_____

Volgens u mening, wat is die **voordele**, indien enige, dat lede van verskillende generasies aan die orkes kan behoort?

Volgens u mening, wat is die **nadele**, indien enige, dat lede van verskillende generasies aan die orkes kan behoort?

Is daar 'n behoefte om minderbevoorregte individue en groepe te betrek by PSV?
Indien wel, hoe?

Volgens u mening: Watter rol, indien enige, het apartheid gespeel by Kersfeesorkeste, en spesifiek by Perseverance?

Hoe belangrik ondervind u is die lede se sosiale en persoonlike groei vir PSV?

*{Sosiale groei bv. konflikhantering, goeie en positiewe verhoudings, ruimte vir verskillende persoonlikhede, aanvaarding
Persoonlike groei bv. leierskapsontwikkeling, positiewe selfbeeld, goeie waardes, erkenning}*

Watter sosiale aktiwiteite vind op 'n gereelde basis plaas? *(bv. karaoke's, danse, kampe)*

Watter formele aktiwiteite vind op 'n gereelde basis plaas? *(bv. kompetisies, straatparades)*

In hoe 'n mate word die oorspronklike intensies van PSV nagestreef?

(1 verteenwoordig swak en 5 verteenwoordig 'n hoë mate)

☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5

Watter doelwitte van PSV beskou u as die belangrikste?

Hoe sien u die toekoms van PSV?

Baie dankie vir u tyd

SURETHA THERON

PENINSULA & DISTRICT CHRISTMAS BANDS UNION

(ESTABLISHED 29TH NOVEMBER 1948)

(KENSINGTON)

NAME OF BAND: PERSEVERANCENO: 1VENUE: BLUE DOWNSDATE: 01 FEBRUARY 09

PRESCRIBED MUSIC (SOLO)

1	ACCURACY; IE ATTACK, RELEASE, INTONATION & TONE	20%	18
2	BALANCE & ENSEMBLE	20%	18
3	HARMONY	20%	19
4	EXPRESSION & INTERPRETATION	20%	17
5	TEMPO	20%	18
6	TOTAL PERCENTAGE	100%	90

1st

86
176 ÷ 288

REMARKS

WELL PREPARED. MOST ENJOYABLE PERFORMANCE.
 YOU SHOULD'VE GIVEN MORE ATTENTION TO
 EXPRESSION & INTERPRETATION BUT OTHERWISE
 VERY GOOD. NOTE THAT THERE'S NO RIT. AT THE
 END. SOFTER DOES NOT MEAN SLOWER!!!
 WELL DONE!

ADJUDICATOR:

Print Name & Surname

NATHAN TITUS

Signature :



WESTERN CAPE AND DISTRICT CHRISTMAS BAND UNION**MARK SHEET**

DATE: 2009-03-01

PERSEVERANCE

NAME OF BAND

THREE

NUMBER

DRUM MAJOR (BEST DRESS) - SENIOR**LEVEL OF POINTS**

0 - 3 Unacceptable
 4 Very Poor
 5 Poor
 6 Satisfactory

7 Good
 8 Very Good
 9 - 10 Excellent

COMPONENT		MARKS AWARDED										REMARKS
UNIFORM	Neatness, Cleanliness	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
POSTURE	Bearing & Dressing	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	+1
PERSONAL HYGIENE	Haircuts, Shaven and Cleanliness	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
SMARTNESS	Uniformity in dress	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
OVERALL IMPRESSION	Overview of presentation	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
TOTAL		44 / 50										

COMMENTS:

General very good
 After consideration I added 1 point for
 dressing & Bearing


 ADJUDICATOR

 01/03/09
 DATE

WESTERN CAPE AND DISTRICT CHRISTMAS BAND UNION

MARK SHEET

DATE: 2009-03-01

PERSEVERANCE
NAME OF BAND

THREE
NUMBER

DRUM MAJOR (MARCH PAST) - SENIOR

LEVEL OF POINTS

- | | |
|-------|--------------|
| 0 - 3 | Unacceptable |
| 4 | Very Poor |
| 5 | Poor |
| 6 | Satisfactory |

- | | |
|--------|-----------|
| 7 | Good |
| 8 | Very Good |
| 9 - 10 | Excellent |

COMPONENT		MARKS AWARDED										REMARKS
MARCHING	Synchronisation with band	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
MACE DRILL	Execution and style	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
BAND CONTROL	Command and control	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
POSTURE	Bearing	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
OVERALL IMPRESSION	Smartness	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
TOTAL	 148 / 50										

COMMENTS:

OR same

M1. KEIKANE
ADJUDICATOR

1/03/09
DATE